

Nr 129.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till överenskommelse angående vissa ändringar i dels de med Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund tidigare ingångna avtal, dels ock den för förstnämnda bolag fastställda bolagsordning; given Stockholms slott den 10 mars 1922.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund träffa överenskommelse i enlighet med härvid fogat förslag.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Emellan Svenska Staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, å andra sidan, är träffat följande avtal, innefattande tillägg till och förändring av tidigare överenskommelser.

§ 1.

Ändring av
malmbolagets
bolagsord-
ning.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag utfäster sig att, så fort sådant lagligen kan ske, vidtaga de ändringar i sin bolagsordning, som härvid fogade bilaga utvisar.

§ 2.

Ändringar
beträffande
fraktgaranti
m. m.

Till reglering av det parternas mellanhavande, som uppkommit i anledning av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags åtagande dels enligt § 14 i överenskommelsen den 7 mars—29 juni 1907, dels ock enligt senare kontrakt, i den mån bestämmelserna i nyssnämnda paragraf därå äga tillämpning, ävensom i anledning av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds åtagande i § 8 av kontraktet den 1 juli 1918 mellan svenska staten, å ena sidan, samt Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund och Norrbottens Järnverks Aktiebolag, å andra sidan, bestämmes härmed följande.

Betalning av
frakttillägg
för tiden
fr. o. m. 1/1
1921.

Mom. 1. Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund förbinda sig att vid uppkommande fråga om gäldande för tiden från och med den 1 januari 1921 av sådant tillägg till frakt, som avses med ovan berörda kontraktsbestämmelser (här nedan benämnt frakttillägg), icke till sitt fredande från kravet åberopa krig eller blockad, som förekommit före den 1 januari 1921.

Bolagen förbinda sig att för tiden efter den 1 januari 1922 inom en månad efter mottagandet likvidera av järnvägsstyrelsen utställd räkning på frakttillägg för ett förflutet år ävensom gälda sex procent ränta å frakttillägget från den dag, räkning blivit bolagen tillställd, till dess betalning sker. Järnvägsstyrelsen förbinder sig å sin sida, att i den mån principiella meningsskiljaktigheter rörande grunderna för frakttilläggets beräkning, vilka icke avse stadgandet i § 14 mom. 3 i 1907

års kontrakt, blivit för tidigare år avgjorda genom dom eller förlikning, i sina uträkningar av frakttillägg tillämpa den mening, som lagts till grund för det tidigare avgörandet.

Bolagen äga emellertid i vederbörlig ordning föra talan om återbekommande av vad bolagen anse sig' hava fått betala för mycket samt att tillgodonjuta ränta å eventuellt restituerat belopp, från den dag det till järnvägsstyrelsen erlagts, efter den procent, som bolagen skulle fått vidkännas, om beloppet för tiden till återbetalningen behövt upplånas.

Vid dylik tvists avgörande skall parternas ställning i bevisningshänseende icke vara annan än den, parterna skulle innehaft i en rättegång, där det gällt för staten att utkräva beräknat frakttillägg; och åligger det alltså staten att återbetala vad som icke å statens sida styrkes hava varit bolagens skyldighet att enligt gällande avtal erlagga i frakttillägg.

Mom. 2. Järnvägarna Gellivare-Riksgränsen och Gellivare-(Malmberget)-Svartön skola för tiden från och med den 1 januari 1922 för beräkning av ifrågakvarande frakttillägg anses såsom en enhet, så att överskott å endera järnvägen beräknas för fyllande av brist å den andra. Frakttillägget skall beräknas till det belopp, varmed sammanlagda inkomsten av samma järnvägar må hava för varje särskilt år understigit kostnaden för järnvägarnas drift och underhåll jämte ränta å nuvarande och blivande anläggningskostnad för dessa järnvägar, innefattande jämväl alla statens upplags-, lossnings- och lastningsanordningar å Svartön; och skall denna ränta beräknas till fem procent, om den av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund fraktade malmkvantiteten för året icke överstigit fem miljoner ton, och i annat fall till fem procent jämte $\frac{1}{20}$ procent däröver för varje påbörjat hundratusendetal ton av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund fraktad malm över fem miljoner ton.

Fraktgarantien för järnvägarna Gellivare-Riksgränsen och Gellivare-Svartön.

Mom. 3. Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag tillerkännes befogenhet att genom särskild representant taga del av räkenskaperna för statens järnvägar i den mån det erfordras för att följa beräkningarna av frakttilläggen ävensom de beräkningar, som ligga till grund för tillämpningen av mom. 4 b) under denna paragraf.

Malmbolagets rätt att taga del av vissa räkenskaper.

Mom. 4. Därest Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag genom laga kraftvunnen dom, skiljedom eller förlikning finnes skyldigt gälda något belopp i frakttillägg för år 1920, skall bolaget senast inom två månader därefter avräkningsvis betala det sålunda bolaget ålagda frakttillägg intill ett belopp av fem miljoner kronor jämte sex procent ränta från 1920 års slut; och skola beträffande frakttillägg, som sålunda och i övrigt må på

Betalning av fraktskuld för åren 1915—1920.

angivet sätt åläggas bolaget för år 1920 ävensom för åren 1915—1919, följande regler vinna tillämpning:

Förräntning
av obetald
fraktskuld.

a) Beträffande förräntningen skall iakttagas, att frakttilläggen skola, oberoende av den grund, som må varda angiven i dom, skiljedom eller förlikning, förräntas efter sex procent om året från respektive fraktårs slut, och att räntan skall vid varje kalenderårs slut läggas till kapitalet och jämte detta förräntas.

Restitution
av viss frakt-
vinst å »ut-
fallna kvanti-
teter».

b) För den händelse staten genom uppbärande av frakt för de i tilläggsavtalet den 1 juli 1918 omnämnda »utfallna kvantiteter» malm skulle under något år före år 1936 erhålla en högre vinst än som uppkommit, därest nu nämnda kvantiteter icke fraktats å järnvägarna, skall ett belopp, motsvarande den sålunda uppkomna, överskjutande delen av vinsten avskrivas å den skuld för nu ifrågavarande frakttillägg, vari Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag må häfta jämlikt ågången dom, skiljedom eller förlikning; allt dock endast i den mån järnvägarnas inkomst samma år överstiger sammanlagda beloppet av järnvägarnas drift- och underhållskostnader samt tio procent av deras anläggningskostnader, däri inbegripet statens upplags-, lossnings- och lastningsanordningar å Svartön. Å sålunda gottskrivet belopp skall beräknas ränta efter sex procent om året från utgången av det år, varunder vinsten uppkommit, skolande denna ränta årsvis läggas till kapitalet och med detta förräntas.

Restitution
av skatt, er-
lagd för in-
komst åren
1915—1920.

c) Vid beräkning av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags skuld för nu ifrågavarande frakttillägg, skall nämnda bolag gottskrivas ett belopp, motsvarande den ökning av inkomst- och förmögenhetsskatt samt extra inkomst- och förmögenhetsskatt till svenska staten, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund fått vidkännas genom att deras beskattningsbara inkomst för något år blivit för högt upptagen av den anledning, att sådant frakttillägg för åren 1915—1920 icke avdragits vederbörande år. Å sålunda gottskrivet belopp skall beräknas ränta efter sex procent om året från respektive skattebetalningsdagar, skolande denna ränta vid varje kalenderårs slut läggas till kapitalet och med detta förräntas.

Därest Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag något år efter år 1920 upptager nu ifrågavarande frakttillägg eller någon del därav såsom omkostnad samt dess inkomst och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds inkomst genom utdelning från Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag sålunda blir mindre än den eljest skolat vara, skall åter staten i avräkning å det belopp, som enligt första stycket här ovan må tillkomma Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, gottskrivas ett belopp lika med

skillnaden mellan, å ena sidan, de sammanlagda skattebelopp, bolagen haft att till staten erlägga, därest den beskattningsbara inkomsten icke blivit på angivet sätt minskad, utan motsvarande belopp i stället utdelats till vederbörande aktieägare, samt, å andra sidan, summan av de bolagen verkliga debiterade skattebelopp. Jämväl å sålunda gottskrivet belopp skall räknas ränta från respektive skattebetalningsdagar enligt senast angiven grund.

Summan av de Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt b) och c) tillkommande belopp jämte ränta må icke överstiga de frakttillägg jämte ränta, som bolaget må hava ålagts gälda för åren 1915—1920.

d) Senast den 15 november 1936 skall hava skett uträkning av statens mellanhavande med Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag per den 31 december 1936 på grund av bolaget enligt laga kraftvunnen dom, skiljedom eller förlikning eventuellt åliggande frakttillägg för åren 1915—1920 med hänsyn tagen till de i punkterna a)—c) här ovan lämnade bestämmelser.

Uträkning av mellanhavande på grund av frakttillägg m. m.

Hava Järnvägsstyrelsen och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke den 1 juli 1936 enats om sagda uträkning, skall uträkningen verkställas av en skiljenämnd, bestående av tre personer, av vilka Järnvägsstyrelsen utser en, bolaget en och Överståthållarämbetet i Stockholm den tredje.

e) Det belopp, som det enligt den i d) här ovan angivna uträkning må åligga Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag att utgiva, skall, därest staten begagnar den densamma enligt § 3 här nedan den 31 december 1936 tillkommande lösningsrätt, gäldas medelst avdrag å lösesumman. Om inlösen icke äger rum, skall beloppet erläggas antingen kontant den 31 december 1936 eller, om Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund så önskar, på det sätt att den 31 december ett vart av åren 1936—1940 erlägges dels en femtedel, dels sex procent ränta å kvarstående belopp, skolande dessa likvider åligga för åren 1936—1937 Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag samt för åren 1938—1940 Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund.

Betalningsterminer för fraktskulden.

Skulle Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vilja före den 31 december 1936 helt eller delvis uppgöra eventuell skuld till staten för i detta moment omhandlade frakttillägg, står det bolaget fritt, dock alltid utan anspråk på andel i järnvägarnas vinst enligt b) här ovan för tiden från och med det år, varunder slutbetalning ägt rum, och skall, även om bolaget betalar frakttillägg utan avvaktande av dom, skiljedom eller förlikning, som ovan nämnts, bolaget vara skyldigt att tillika gälda ränta till betalningsdagen enligt ovan under a) angivna grund.

Garanti mot
obehörig
skatte-
restitution.

f) Därest Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag eller Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund i sina räkenskaper såsom omkostnad upptager frakttillägg för åren 1915—1920 så sent, att hänsyn till därav förorsakad minskad skatt till staten icke kan tagas vid den under d) härovan omförmälda uträkning, är vartdera bolaget pliktigt att senast en månad efter utgången av vederbörande skatteuppbördstermin till staten utgiva ersättning för den för bolaget uppkomna minskningen i skatt, beräknad enligt de under c) andra stycket här ovan angivna grunder. Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt detta stycke åliggande ersättning, vilken förfaller till betalning efter 1937 års utgång, skall gäldas av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund. Summan av de staten enligt c) andra stycket här ovan gottskrivna belopp jämte ränta till 1936 års utgång samt de staten enligt detta stycke tillkommande ersättningar må icke överstiga summan av de Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt c) första stycket här ovan gottskrivna belopp jämte ränta till 1936 års utgång.

Mom. 5. Här ovan träffade bestämmelser må icke i någon mån inverka på det rättsliga bedömandet av frågan om tolkningen och tillämpningen av § 14 i 1907 års kontrakt.

§ 3.

Ändring i be-
stämmelserna
om inlösen.

Inlösnings-
rätten ^{31/12}
1932 förfaller.

Ny inlös-
ningsrätt ^{31/12}
1936.

Mom. 1. Staten utfäster sig att icke begagna sig av den staten enligt § 9 av 1907 års överenskommelse tillkommande rätt, att den 31 december 1932 inlösa de aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, vilka nu tillhöra eller intill sagda dag förvärvats av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält.

Mom. 2. Däremot medgives staten rätt att den 31 december 1936 lösa de aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, som nu tillhöra eller intill sagda dag förvärvats av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält. Vill staten begagna denna sin lösningsrätt, göre därom tillsägelse under år 1934 hos Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund samt hos Aktiebolaget Gellivare Malmfält, om detta bolag då ännu består; och skall i fråga om statens rätt att återkalla sin tillsägelse, om lösesummans bestämmande och grunderna därför, om avdrag å lösesumman samt om tiden för dess erläggande vad i § 9 av 1907 års överenskommelse är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av dels bestämmelsen i § 5 mom. 2 här nedan, dels ock följande förändringar och tillägg:

Vinstberäk-
ningsperi-
oden.

a) Till grund för beräkningen av lösesumman skall, med iakttagande av bestämmelserna i § 5 av kontrakt den 4 april—18 juli 1913, tagas den årliga medelvinst, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag skäligen bör

anses hava haft å försäljningen av den malm, som bolaget brutit och tillgodogjort sig under åren 1922—1933. Har kvantiteten av denna malm överstigit trettiosex miljoner (36,000,000) ton från malmfältet i Kirunavara eller nio miljoner (9,000,000) ton från Gellivare malmfält, skall från beräkningen uteslutas den vinst, som belöpt å de överskjutande kvantiteterna. Ej heller må för åren 1932 och 1933 i beräkningen medtagas vinsten på mer än medeltalet av de kvantiteter malm, som i beräkningen medtagas för åren 1922—1931, i den mån ej ett medtagande av större kvantiteter för nämnda två år erfordras för att ovan angivna kvantiteter för hela tolvårsperioden skola uppnås.

Om till följd av krig eller blockad avbrott i utfraktningen av malm ägt rum under ifrågavarande tolvårsperiod, skall den tid avbrottet varat, icke medtagas i beräkningen; och skola för sådan händelse de i föregående stycke angivna kvantiteterna 36,000,000 ton och 9,000,000 ton undergå motsvarande minskning.

b) Från lösesumman skall avdragas:

- 1) vad staten eller den, som företräder statens rätt, jämlikt den i § 2 mom. 4 d) här ovan omförmälda uträkning må äga att fördrå på grund av den av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag ingångna garanti rörande kostnader och förräntning å järnvägarna Gellivare—Riksgränsen och Gellivare (Malmberget)—Svartön;
- 2) det i 1913 års överenskommelse § 4 stadgade vederlag för genom nämnda överenskommelse föranledd minskning av malmtillgången i Kirunavara och Gellivare malmfält jämte fyra procent ränta därå från den 1 januari 1933.

c) Begagnar staten sig av densamma tillkommande lösningsrätt, skall lösesumman med det belopp, vartill densamma efter vederbörliga avdrag uppgår, erläggas, efter statens val, enligt etdera av följande tre alternativ:

- 1) kontant å inlösningsdagen; dock med rätt för staten att dröja med erläggande av lösesumman eller någon del därav intill den 31 december nästföljande år, mot skyldighet för staten att meddela Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund och Aktiebolaget Gellivare Malmfält dagen för inbetalningen en månad förut samt att erlägga fyra procent ränta å det resterande beloppet från inlösningsdagen till dess betalning sker;
- 2) med en femtedel å inlösningsdagen samt en femtedel jämte

Avdrag å lösesumman.

Betalnings-terminer för lösesumman.

upplupna räntor den 31 december ett vart av de fyra närmast följande åren; skolande oguldna delar av lösesumman från inlösningsdagen förräntas efter fyra procent om året t. o. m. den 31 december nästföljande år samt därefter med sex procent om året;

- 3) med en tiondel å inlösningsdagen samt en tiondel jämte upplupna räntor den 31 december ett vart av de nio närmast följande åren; skolande oguldna delar av lösesumman förräntas på sätt under 2) säges.

Det åligger staten att senast inom den tid, inom vilken det står staten öppet att återkalla tillsägelse om inlösningsdag, meddela bolagen enligt vilket av dessa tre alternativ lösesumman kommer att erläggas.

Stamaktier-
nas överläm-
nande.

I händelse staten tager i anspråk sådant betalningsansånd, som här medgivits, äger Sveriges riksbank att utan hinder av bestämmelsen i 1907 års kontrakt § 21 mom. 4 överlämna de i riksbanken nedsatta aktierna till staten, sedan inlösningsdagen inträtt och staten tillställt Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund och Aktiebolaget Gellivare Malmfält förbindelser å lösesummans belopp eller resterande del därav, allt jämte ovan stadgade ränta.

Brytningen
1933—1937.

Mom. 3. De i § 10 av 1907 års avtal för åren 1933—1937 fastställda kvantiteterna järnmalm femton miljoner (15,000,000) ton för Kirunavara malmfält och tre miljoner sjuhundrafemtio tusen (3,750,000) ton för Gellivare malmfält skola så fördelas, att Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag därav äger bryta under åren 1933—1936 från Kirunavara malmfält tolv miljoner (12,000,000) ton och från Gellivare malmfält tre miljoner (3,000,000) ton samt under år 1937 utöver eventuella rester å nyssnämnda kvantiteter från Kirunavara malmfält tre miljoner (3,000,000) ton och från Gellivare malmfält sjuhundrafemtio tusen (750,000) ton, allt oberäknat varpmalm.

Ersättning
för obruten
malm.

Mom. 4. Med ändring av vad i § 9 mom. 2 av 1907 års kontrakt och § 6 av 1908 års kontrakt föreskrives om ersättning för icke bruten och bortfraktad malm, stadgas härmed följande.

Har Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke medhunnit att till utgången av år 1936 bryta och utfrakta de malmkvantiteter, som bolaget enligt dels 1907 års kontrakt, § 7, dels 1908 års kontrakt, § 1, och dels denna paragraf mom. 3 äger tillgodogöra sig från Kirunavara och Gellivare malmfält, eller tillhoppa etthundrasjuttion miljoner sjuhundrafemtio tusen (117,750,000) ton, skall, i händelse av inlösen, varom i denna paragraf mom. 2 sägs, staten utöver lösesumman för aktierna lämna

Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund och aktiebolaget Gellivare Malmfält ersättning, i den mån på deras aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag belöper, för vad av nämnda kvantiteter icke utfraktats, dock i intet fall för mera än sju miljoner (7,000,000) ton, varvid varje ton beräknas till ett pris motsvarande sistnämnda bolags enligt § 9 mom. 1 i 1907 års kontrakt samt bestämmelserna i detta kontrakt uppskattade medelvinst under åren 1922—1933 per ton malm med avdrag av det vinstbelopp, som, därest malmen utfraktats under åren 1933—1936, skolat jämligt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags bolagsordning å samma malm tillkomma preferensaktierna i bolaget.

Beräkningen av ifrågasatta ersättningsbelopp verkställes i brist på åsämjande av nio ojäviga gode män, utsedda på sätt i 1907 års avtal § 9 mom. 1 sägs; och beloppet erlägges kontant före utgången av år 1937.

Begagnar ej staten sin lösningsrätt vid 1936 års utgång och har Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag till den tiden ej medhunnit att bryta och utfrakta etthundrasjutton miljoner sjuhundrafemtiotusen (117,750,000) ton, skall bolaget äga utfrakta vad som brister under år 1937, dock ej mera än fyrahundratusen (400,000) ton utöver vad bolaget enligt 1907 års kontrakt och mom. 3 här ovan äger frakta under år 1937; skolande härvid bestämmelserna i § 10 i 1907 års kontrakt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta moment och i § 11 i 1907 års kontrakt skola, på sätt i 1918 års tilläggsavtal förutsättes, de i sagda avtal omförmälda »utfallna kvantiteter», i den mån de belöpa på 1907 och 1908 års kontrakter, betraktas som om de blivit av bolaget brutna och bortfraktade.

Mom. 5. I övrigt gäller, att, därest staten begagnar den densamma nu medgivna inlösningsrätt den 31 december 1936, alla de påföljder, som enligt parternas tidigare avtal skolat inträda vid 1932 års utgång, därest staten begagnat sin inlösningsrätt den 31 december 1932, i stället skola inträda vid 1936 års utgång.

Vissa påföljder inträda ^{31/12} 1936 i stället för ^{31/12} 1932.

Mom. 6. Har staten icke begagnat sin ovan omförmälda rätt till inlösen av stamaktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vid utgången av år 1936, men vill jämligt § 12 i 1907 års kontrakt begagna enahanda lösningsrätt den 31 december 1942, äge, vad i § 12 i nämnda kontrakt samt i denna paragraf mom. 2 c) och i § 5 mom. 2 här nedan är stadgat, motsvarande tillämpning.

Lösningsrätten ^{31/12} 1942.

§ 4.

*Ersättning
åt Luleå vid
minskad
malmskepp-
ning.*

Mom. 1. Skulle den kvantitet järnmalm, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag under tiden intill 1937 års utgång utskeppar över Svartön, något år understiga en myckenhet av en miljon tvåhundrausen ton eller varder något år utskeppningen helt inställd, åligger det bolaget att, såframt Kungl. Maj:t ej annat medgiver, till hamndirektionen i Luleå senast inom två månader efter årets utgång utgiva i förra fallet ett belopp, motsvarande $16 \frac{2}{3}$ öre för varje ton, varmed den under året utskeppade järnmalmskvantiteten understigit nyss angivna myckenhet, och i senare fallet tvåhundrausen kronor.

Mom. 2. Varder bolagets utskeppning av malm över Svartön väsentligen minskad eller helt inställd under mera än ett år i följd, skall ovannämnda ersättningsbelopp av $16 \frac{2}{3}$ öre för ton nedsättas andra året med en tiondel, tredje året med två tiondelar o. s. v.; dock med iakttagande därav, att dylik nedsättning endast får beräknas i fråga om sådan del av bristen i den utskeppade malmkvantiteten, som motsvarar kvantitet, för vilken närmast föregående år lämnats ersättning, samt att ersättningen för varje bristande tontal icke heller får bestämmas mera än $1 \frac{2}{3}$ öre lägre än föregående års ersättning för motsvarande tontal.

§ 5.

Upprätthållande av brytningen vid Gellivare.

Mom. 1. Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att, därest Kungl. Maj:t ej annat medgiver, inom de gränser, som de med svenska staten ingångna avtalen angiva, uppehålla brytningen inom Gellivare malmfält i sådan omfattning, att den därstädes varje år brutna malmen skall utgöra minst en fjärdedel av den under samma år vid Kirunavara malmfält brutna malmen; dock att bolaget, på grund av vad sålunda stadgats, i varje fall icke är skyldigt att inom Gellivare malmfält bryta mera än en miljon ton malm om året. Bolagets förpliktelse att uppehålla brytningen i Gellivare gäller icke, i den mån arbetet därstädes inställts till följd av strejk eller sådan lockout, som godkännes av vederbörande arbetsgivarorganisation.

Mom. 2. Därest sammanlagda resultatet av försäljningen utav den vid Gellivare malmfält brutna och tillgodogjorda malmen för en tidrymd av minst tre år i följd under period, vars vinstresultat skall läggas till grund för beräkning av lösesumman vid en eventuell stats-

inlösen av stamaktierna i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, skulle visa förlust samt förlusten icke belöper enbart på ett års driftresultat, äger Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund påfordra, att vid lösesummans beräkning resultatet av Gellivarerörelsen under sådan tidrymd icke tages med i beräkning för bestämmande av medelvinsten.

Vid beräkning av driftresultatet för sådan tidrymd, som i detta moment avses, må bland omkostnaderna icke upptagas andra utgifter än de, som hava avseende enbart å Gellivarerörelsen. I enlighet härmed må icke medräknas för t. ex. Kirunavara och Gellivare gruvfält gemensamma allmänna kostnader och ej heller andra kostnader, som bolaget måst vidkännas, även om driften vid Gellivare varit nedlagd.

Därest enligt bestämmelsen i detta moment resultatet för viss tidrymd icke skall medräknas vid bestämmande av medelvinsten, skola de kvantiteter malm, vartill hänsyn får tagas vid beräkning av medelvinsten för fastställande av lösesumman, minskas med 750,000 ton Gellivare-malm för varje år av samma tidrymd.

§ 6.

För att Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag i händelse av statsinlösen må kunna omedelbart driva fullt självständig rörelse, åligger det bolaget att ställa sig följande till efterrättelse.

Den för driften vid Kirunavara och Gellivare malmfält erforderliga tekniska personalen skall vara anställd i nämnda bolags tjänst. Försäljning av den malm, som brytes av sagda bolag, skall för tiden efter 1933 års utgång ombänderhavas av personer, som äro anställda i samma bolags tjänst, men må, därest Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund så önskar, sistnämnda bolags försäljningsverksamhet jämväl ombesörjas genom Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags handelsorganisation, och skall i sistnämnda fall Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund i händelse av statsinlösen tillföras så stor del av bolagens handelsorganisation, som kan anses skäligen. Det åligger bolagen att vid utövande av sin försäljningsverksamhet tillse, att såväl för sådan verksamhet vidtagna anordningar som för rörelsen ingångna kontrakt kunna i händelse av statsinlösen utan olägenhet fördelas mellan de olika bolagen; och skall, därest icke annat överenskommes, vartdera bolaget vid statsinlösen tillföras så stor del av bolagens försäljningskontrakt och övriga handlingar, som skäligen anses erforderliga, för att bolaget må kunna fullt självständigt fortsätta sin rörelse.

Malmbolagets tekniska personal och handelsorganisation.

Intill dess handelsorganisation och försäljningskontrakt fördelats mellan bolagen samt jämväl därefter, i den mån en fullt genomförd fördelning icke kunnat äga rum, äge Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag befogenhet att hos Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund taga kännedom om samtliga åtgärder, kontrakt och andra handlingar rörande av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag bruten men genom Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund försåld malm (dock ej försäljningsavtal, som efter 1936 års utgång eller, om staten ej då begagnar sin inlösningsrätt, efter 1937 års utgång ingås beträffande malm, som enligt det s. k. tilläggsavtalet den 1 juli 1918 levereras till Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund) ävensom rätt att i mån av behov utbekomma dylika kontrakt och handlingar. Motsvarande rättigheter tillkomma Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund gentemot Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag rörande vid Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds gruvor bruten malm.

Twist om tolkning och tillämpning av denna paragraf avgöres av skiljemän, utsedda på sätt i § 28 i 1907 års avtal stadgas.

§ 7.

*Inlösen av
malmtonnage.*

Mom 1. För att Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag i händelse av statsinlösen må äga nödig tillgång till för dess rörelse behöfligt fartygsrum, berättigas staten att vid inlösen av stamaktierna i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag jämväl lösa så stor del av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund tillhörigt fartygsrum, som med hänsyn till vanlig skeppning av malm från Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag tillhöriga gruvor i förhållande till Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds övriga malmskeppning må anses skäligt.

Mom. 2. Därest staten vill begagna sig av den staten sålunda medgivna rätt, skall senast inom sex månader från den dag, då tillsägelse om inlösen av stamaktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag för ifrågavarande inlösningsstid sist kunnat ske, angivas vilka fartyg staten under förutsättning av stamaktiernas inlösen önskar övertaga.

Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande under tiden från och med ett år före dag, då tillsägelse om inlösen av stamaktierna i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag för varje särskild inlösningsstid sist kunnat ske, till och med nämnda dag ävensom, därest sådan tillsägelse i behörig tid skett, ej heller förrän efter det ytterligare sex månader förflutit, avhända sig något för malmskeppningen avsett eller begagnat fartyg.

De fartyg, vilka staten förklarat sig vilja inlösa må ej heller där-
efter frånhändas bolaget, såvida ej frågan om statsinlösen för den gången
förfallit.

Mom. 3. Uppstår tvist om det fartygsrum, som staten äger rätt
att inlösa eller om lösenbeloppet, avgöres tvisten av den nämnd, som
omförmäles i § 9 av 1907 års avtal.

Mom. 4. Med avseende å lösenbeloppets erläggande skola gälla
samma betalningsterminer och räntebestämmelser, som i enlighet med
§ 3 mom. 2 c) komma att bli va gällande i fråga om lösesumman för
stamaktierna.

§ 8.

Detta kontrakt avser icke att åstadkomma rubbning uti grund-
valen för de genom tidigare överenskommelser mellan staten och bolagen
uppkomna rättsförhållanden i vidare mån än här ovan angivits, men
må å andra sidan beträffande dessa äldre överenskommelser göras jäm-
ningar, vilka äro att anse såsom en given följd av det nu ingångna
kontraktet och måste antagas hava varit av de kontraherande parterna
avsedda.

*Aterverkan på
äldre kon-
trakt.*

I enlighet härmed skall vad i 1907, 1908, 1913 och 1918 års
kontrakt stadgats om parternas ömsesidiga rättigheter och skyldigheter
antingen för tid intill eller vid 1932 års utgång, i stället äga mot-
svarande tillämpning för tiden intill eller vid 1936 års utgång; och
skola likaså de kontraktsbestämmelser, som hava avseende å det fall,
att staten icke vid 1932 års utgång begagnar sin inlösningsrätt, i stället
i tillämpliga delar gälla i händelse staten icke vid 1936 års utgång
begagnar denna sin rätt.

Iakttagas skall *dels* vid tillämpning av 1913 års avtal § 3, att
statens andel för åren 1932—1936 i sådan vinst, som i nämnda paragraf
avses, skall utgöra fyra kronor per ton Kirunavaramalm och fem
kronor per ton Gellivarealm, *dels ock* vid tillämpning av 1918 års
tilläggsavtal, att, därest staten begagnar sig av sin inlösningsrätt vid
1936 års utgång och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke till
denna tid hunnit bortfrakta de i nämnda avtal omförmälda »utfallna
kvantiteter», Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag skall till Trafikaktie-
bolaget Grängesberg-Oxelösund under åren 1937—1942 leverera de
utfallna, vid 1936 års utgång ännu icke bortfraktade kvantiteterna med
en sjättedel årligen.

§ 9.

Om ekonomisk
force majeure
m. m.

Bolagen avstå från alla anspråk på att under återopande av ekonomisk force majeure eller annan orsak i anledning av hittills inträffade eller nu kända förhållanden erhålla ändring i de regler angående lösesummans bestämmande i händelse av statsinlösen, som meddelats i tidigare eller nu föreliggande avtal.

§ 10.

Ansvarsför-
bindelse.

Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund ikläda sig härmed ansvar såsom för egen skuld för de förpliktelser, som jämlikt detta kontrakt åligga Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag.

Förstnämnda båda bolag medgiva därjämte, att de aktier, som redan ligga såsom pant för deras utfästelser enligt tidigare med staten ingångna kontrakt, jämväl må utgöra pant för dessa två bolags samtliga nu gjorda åtaganden.

Förestående avtal antages härmed under förutsättning av vederbörande bolagsstämmors godkännande inom nästkommande juli månads utgång, men upphör att vara för bolagen bindande, därest det icke av staten inom samma tid godkännes.

Stockholm den 9 mars 1922.

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG-OXELÖSUND.

Walter Philipson.

Gunnar Dillner.

AKTIEBOLAGET GELLIVARE MALMFÄLT.

Walter Philipson.

Gunnar Dillner.

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG.

Walter Philipson.

Gunnar Dillner.

*Bilaga.***Ändringar i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags bolagsordning.**

§ 4.

Bolagets aktiekapital — — — med lika rätt.

För preferensaktiernas innehavare gälla dessutom med avseende å rätt att deltaga i val av styrelse och revisorer ävensom att i övrigt utöva rösträtt å bolagsstämma de bestämmelser, som i §§ 10, 14 och 17 här nedan stadgas.

§ 10.

Bolagets angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av åtta ledamöter med lika antal suppleanter, av vilka stamaktieägarna å bolagsstämma utse fyra ledamöter och fyra suppleanter för ett år i sänder samt Kungl. Maj:t för svenska staten, som äger samtliga preferensaktier, utser fyra ledamöter och fyra suppleanter för en tid av fyra år så, att en styrelseledamot och en suppleant avgår varje år; och skall i följd härav, när styrelseledamöter och suppleanter av Kungl. Maj:t första gången väljas, av vardera slaget utses en för blott ett år, en för två år och en för tre år. Därest av Kungl. Maj:t utsedd styrelseledamot eller suppleant avgår före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, skall ny person utses för endast den återstående tiden. Styrelseledamöter och suppleanter skola vara i Sverige bosatta svenska undersåtar.

Styrelsen har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter angående bolagets förvaltning, som av bolagsstämma varda styrelsen meddelade; dock att därigenom icke får ske rubbning i vad uti § 12 mom. 4 här nedan är stadgat om styrelsens beslutanderätt i vissa frågor.

§ 11.

Bolagets firma tecknas av den eller de styrelseledamöter, som därtill av styrelsen utses; dock att intill år 1938 reverser, pantförskrivningar, borgensförbindelser och kreditavtal för att vara gällande skola

vara undertecknade jämväl av den bland de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna, som därtill av Kungl. Maj:t bemyndigats.

Jämväl andra avtal eller andra handlingar, varom i § 12 mom. 4 första och andra styckena sägs, skola för att vara gällande vara undertecknade av antingen senast nämnde styrelseledamot eller ock två andra av de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna.

§ 12.

Mom. 1. Styrelsen utser inom sig ordförande och verkställande direktör. Av dessa skall ordföranden för tiden intill år 1933 utses av de av stamaktieägarna valda styrelseledamöterna samt för tiden därefter av de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna. Verkställande direktör skall för tiden till och med den 31 december 1936 utses av de av stamaktieägarna valda styrelseledamöterna.

Vid de val, varom i detta mom. sägs, skola vara tillstädes minst tre av de styrelseledamöter, vilka äga att i beslutet delta. Beslut fattas genom enkel röstpluralitet. I händelse av lika röstetal skilje lotten.

Mom. 2. Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller verkställande direktören, så ofta ärendenas behandling sådant fordrar. Sammanträde skall ock utlysas, när sådant av minst två styrelseledamöter påfordras.

Mom. 3. Styrelsen må ej fatta beslut, därest icke minst två av de av stamaktieägarna och minst två av de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna äro närvarande.

Vid omröstning inom styrelsen räknas rösterna efter huvudtalet; dock att, därest vid något tillfälle de av stamaktieägarna och de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna ej äro till lika antal närvarande, röstetalet för en var utav vardera sidans styrelseledamöter skall vara lika med antalet av de från motsatta sidan tillstädeskomna styrelseledamöterna. Därest ej annat föränledes av bestämmelserna i mom. 4 här nedan, skola besluten bestämmas genom enkel röstpluralitet och, i händelse röstetalen utfalla lika för olika meningar, frågan avgöras genom lottning.

Mom. 4. Till och med den 31 december 1936 må icke beslutas rättshandling, som innefattar åtagande för tiden efter nämnda dag, utan godkännande av antingen två bland de utav Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna eller ock av den utav dessa ledamöter, som erhållit sådant uppdrag, varom i § 11 sägs.

Under tiden 1 januari 1937—31 december 1942 skall ifråga om rättshandling, som innefattar åtagande för tiden efter sistnämnda dag, gälla motsvarande bestämmelse.

Styrelsens ordförande skall — med den inskränkning, varom förut stadgats i detta moment — vid lika röstetal äga utslagsröst i här nedan uppräknade fall, nämligen i fråga om: 1) försäljningar för export, 2) anställande av och anställningsvillkor för personal (dock ej verkställande direktör), 3) upprättande av agenturkontrakt och vidtagande av liknande anordningar för försäljning, 4) uppgörande av befaktningsavtal; allt i den mån dylika beslut, som fattas under tiden 1933—1936, avse rättshandlingar, som innefatta åtagande för tiden 1937—1942, eller, därest dylika beslut fattas under tiden 1937—1942, avse rättshandling, som innefattar åtagande beträffande tiden 1943—1946.

Mom. 5. Vid styrelsens sammanträden skall alltid föras protokoll, som justeras av ordföranden och en annan av styrelsen utsedd ledamot.

§ 14.

Bolagets rörelseår — — — november månad.

Granskning av bolagets räkenskaper och förvaltning skall, sedan bokslutet upprättats, ofördröjligen verkställas av därtill utsedda revisorer, av vilka Kungl. Maj:t för svenska staten, som äger samtliga preferensaktier, utser två jämte en suppleant för dem samt stamaktieägarna två jämte en suppleant för dem. De revisorer, som skola utses av stamaktieägarna, väljas årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden till nästa ordinarie bolagsstämma. Uppdraget för de revisorer, som utses av Kungl. Maj:t, skall avse samma tid.

Styrelsen — — — ordinarie bolagsstämma. Revisorerna äga att under den tid, för vilken de äro utsedda, när helst de önska, taga kännedom om bolagets räkenskaper och förvaltning.

§ 15.

Bolagsstämma — — — till bolagsstämma.

Kallelse till bolagsstämma utfärdas genom kungörelse — — — extra stämma. Kallelse till extra stämma må dock i stället kunna ske genom skriftligt meddelande, som minst en vecka före stämman inlämnas till finansdepartementet, samt genom rekommenderade brev med *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 113 häft. (Nr 129.)* 3

allmänna posten, vilka minst en vecka före stämmodagen utsändas till varje annan aktieägare än svenska staten.

I kallelse — — — omförmäles.

§ 20.

Vid ordinarie bolagsstämma — — —.

5) Val av suppleanter för styrelseledamöter och för revisorer;

6) — — —.

7) — — —.

Under en vecka närmast före stämman — — — förekomma.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet, anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson:

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (i det följande benämnt malm-bolaget) äger som bekant våra två mest betydande malmfält, de vid Kiruna och Gellivare. Staten äger hälften av aktierna i nämnda bolag under det att återstående hälften praktiskt taget tillhör Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (i det följande benämnt trafikbolaget). Statens och trafikbolagets ömsesidiga rättigheter och skyldigheter regleras i främsta rummet av bestämmelserna i dels den för malmbolaget gällande bolagsordningen, dels ock åtskilliga mellan staten samt nämnda bolag och trafikbolaget ingångna kontrakt, av vilka det första och viktigaste är daterat den 7 mars—29 juni 1907.

Statens del-
ägarskap i
Luossavaara-
Kiirunavaara
Aktiebolag.

Aktierna i malmbolaget äro uppdelade i två lika stora serier, omfattande den ena preferensaktier, som tillhöra staten, och den andra stamaktier, som tillhöra trafikbolaget. Staten är enligt bolagsordningen för tiden t. o. m. 1937 endast berättigad till en vinst, motsvarande viss avgift å hälften av den i Kiruna och Gellivare brutna malmen. (Avgiften utgår enligt bolagsordningen med växlande belopp, lägst 50 öre per ton för Gellivarealm och 1 krona per ton för Kirunalm, samt stiger småningom till 1 respektive 2 kronor per ton. Högre avgifter lämnas merendels för de kvantiteter malm, som enligt senare kontrakt brytas utöver vad i 1907 års kontrakt är angivet). Nettovinsten i övrigt tillfaller stamaktieägarna. Efter 1937 års utgång skall vinsten delas lika mellan stam- och preferensaktieägarna.

Malmbolagets
bolagsordning
samt 1907 års
kontrakt.

Statens begränsade rätt till utdelning under tiden till och med 1937 motsvaras av en begränsning i dess inflytande över handhavandet

av malmbolagets angelägenheter. Sålunda äger staten för tiden intill år 1938 utse allenast en ledamot av bolagets styrelse jämte suppleant för denne samt har för sina aktier en rösträtt, som reducerats till $\frac{1}{10}$ av den rösträtt, stamaktierna medföra. Vidare utser staten allenast en revisor jämte en suppleant. Beträffande den av staten utsedde styrelseledamotens befogenhet gäller dock, att intill år 1938 reverser, pantförskrivningar, borgensförbindelser och kreditavtal skola för att vara gällande vara undertecknade jämväl av honom. Fr. o. m. år 1938 hava stamaktieägare och preferensaktieägare lika inflytande.

Statens rätt till inlösen av stamaktierna i malmbolaget.

Emellertid har staten utöver de befogenheter, som tillkomma den samma enligt bolagsordningen, genom 1907 års kontrakt tillförsäkrats vissa förmåner. Sålunda äger staten rätt att den 31 december 1932 inlösa de aktier i malmbolaget, som då tillhöra trafikbolaget eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält. I § 9 av 1907 års kontrakt meddelas närmare bestämmelser angående nämnda inlösen. Här må erinras om följande.

Till grund för inlösningen skall läggas en värdering av bolagets aktier, grundad å den medelvinst, malmbolaget haft under åren 1920—1929 på en malmkvantitet av 30 miljoner ton Kirunamalm samt 7.5 miljoner ton Gellivarealm. Den årliga medelvinsten under nämnda period kapitaliseras efter 4 procent på sådant sätt, att bolaget för sin hälft av aktiestocken erhåller en lösesumma, som uppgår till $25 \times$ hälften av medelvinsten. Om till följd av krig eller blockad avbrott i utfraktningen ägt rum under nämnda 10-års period, skall i stället för den tid, avbrottet varat, i beräkningen medtagas en lika lång period närmast före år 1920. Lösesumman beräknas av en niomannanämnd och skall erläggas inom loppet av ett år. Har bolaget icke hunnit bryta den malmmängd, som, enligt vad nedan sägs, må brytas intill utgången av år 1932, skall staten utöver lösesumman betala ersättning, i den mån på trafikbolagets aktier belöper för vad av medgivna kvantitet icke utfraktats, dock i intet fall för mera än 5 miljoner ton. Denna myckenhet har sedermera enligt § 6 i kontrakt den 9 april—26 juni 1908 höjts till 7 miljoner ton. Sker ej inlösen 1932, skall dylik ersättning, dock för högst fem miljoner ton, betalas efter 1937 års utgång, men får då, om staten sådant önskar, fördelas på en femårsperiod. Vidare skall staten enligt ett den 4 april—18 juli 1913 dagtecknat kontrakt vid inlösen återbetala bolaget kostnaderna för undersökning genom djupborrningar rörande malmernas dimensioner intill en kostnad av 500,000 kronor. Däremot skall från lösesumman avräknas, i händelse malmkvantiteterna icke uppgå till vissa angivna myckenheter i Kiruna och Gellivare, vad som svarar mot

bristen i dessa kvantiteters sammanlagda belopp, varjämte från lösesumman vidare skall avräknas 3 kronor per ton för hälften av de malmkvantiteter, som må hava brutits enligt 1913 års kontrakt.

Därest inlösen icke skett vid 1932 års utgång, har staten enahanda lösningsrätt vid 1942 års utgång. Om lösesummans bestämmande och grunderna därför m. m. skall gälla detsamma, som gäller för inlösen vid 1932 års utgång, dock med den olikhet, att till grund för lösesummans beräkning skall läggas medelårsvinsten under 10-årsperioden 1928—1937.

Till skydd för de rättigheter, som man velat tillförsäkra staten, hava i bolagsordning och kontrakt inryckts vissa bestämmelser.

Sälunda stadgas i bolagsordningens § 22, att beslut om ändring av bolagsordningen, om utsläppande av aktier utöver minimikapitalet, om försäljning av bolaget tillhörig fast egendom eller gruva eller del därav, om bolagets upplösning eller nedläggande av gruvdriften icke är giltigt med mindre beslutet blivit av Kungl. Maj:t godkänt. Vidare har i § 4 av 1907 års kontrakt inryckts bestämmelser till skydd mot uppskrivning av malmbolagets tillgångar, varjämte bolaget enligt § 16 skall sörja för en i allo rationell malmbrytning samt för sådant ändamål vidtaga erforderliga anstalter och nedlägga erforderliga kostnader. Bolaget skall hålla all för rörelsen erforderlig egendom i gott skick, och får under åren 1928—1937 icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd avyttra sådan egendom. Vidare skall bolaget sörja för beredande av tjänliga bostäder åt arbetarna samt i övrigt, i vad på bolaget ankommer, söka sörja för deras trevnad. För att ej förminska värdet av statens inlösningsrätt är trafikbolaget vidare skyldigt att utan rätt till regress gälda de skulder, som malmbolaget må hava ådragit sig intill 1933, resp. 1938. Slutligen är brytningsrätten begränsad till 75 miljoner ton Kirunamalm och 18,750,000 ton Gellivaremalm under 25-årsperioden 1908—1932 samt, i händelse staten icke begagnar sin rätt att inlösa trafikbolagets aktier vid 1932 års utgång, till 15 miljoner ton Kirunamalm och 3,750,000 ton Gellivaremalm under 5-årsperioden 1933—1937 (för tiden efter 1937 finnes intet stadgat angående brytningsrätten). Trafikbolaget samt Aktiebolaget Gellivare Malmfält hava iklätt sig ansvar såsom för egen förbindelse för alla de förpliktelser, som enligt 1907 års kontrakt åligga malmbolaget. Trafikbolagets stamaktier ligga i förvar hos riksbanken och få icke före utgången av år 1942 överlåtas till annan. Därjämte ligga vissa andra handlingar (åtkomsthandlingar m. m.) i förvar hos riksbanken.

Skyddsbestämmelser för statens rättigheter i malmbolagets bolagsordning samt i 1907 års kontrakt.

Garantier till
förmån för
det allmänna.

Staten har emellertid tillförsäkrat sig icke blott fördelar av privat-ekonomisk art utan jämväl vissa garantier till förmån för det allmänna. Sålunda är malmbolaget skyldigt att i främsta rummet leverera vad som åstundas för järn- eller stålverkning inom Sverige till priser, som vid tiden för köpet i allmänhet äro skäliga. Jämväl har trafikbolaget förbundit sig att begränsa exporten av malm från sina gruvor i Grängesberg.

Skyddsbe-
stämmelser
för trafik-
bolagets
rättigheter.

Emellertid har även malmbolaget tillförsäkrats vissa garantier i form av skydd mot dels konkurrens, dels förhöjning av produktionskostnaderna genom förhöjda järnvägsfrakter, genom exporttull eller genom särskild beskattning.

Med avseende å trafikbolagets skydd mot konkurrens är att märka, att enligt § 5 mom. 3 i 1907 års kontrakt inmutning eller malmbrytning å vissa områden icke får äga rum; att enligt § 6 mom. 2, 3 och 4 i samma kontrakt staten intill år 1933 eller, om staten då ej begagnar sin lösningsrätt, intill år 1938 icke äger att inom vissa staten tillhöriga gruvor eller inmutade områden bryta eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning i Sverige; att denna begränsning av statens rätt att tillgodogöra sig sina gruvfält genom § 2 i 1908 års kontrakt utsträckts till vissa andra gruvfält; samt att staten under tiden intill 1932 års utgång eller, om staten då ej begagnar sin lösningsrätt, intill 1937 års utgång icke får låta annan frakta för export avsedd järnmalm å järnvägen Svartön-Riksgränsen mot billigare avgifter än dem, som medgivas malmbolaget, ävensom att efter år 1932, respektive 1937 års utgång, sistnämnda bolag skall äga utfrakta malm på samma villkor, som angående för export avsedd malm bestämmas för andra malmtrafikanter i Norrbotten.

I § 8 av 1907 års kontrakt hava fastställts vissa fraktbelopp, för vilka malmbolaget under tiden t. o. m. 1932 skall äga utfrakta malm. Dock gälla de modifikationerna, att ökning av utfraktningen får ske endast successivt och efter föregången anmälan av bolaget samt att, därest statens självkostnader, däri inberäknat 5 procent å nuvarande och blivande anläggningskostnad för järnvägen, icke täckas av nämnda fraktsatser, bolaget skall betala för bandelen Gellivare-Riksgränsen praktiskt taget hela driftförlusten samt för bandelen Gellivare-Svartön så stor del av totala årskostnaden (inklusive ränta) för denna bana, som belöper på malmbolagets transportkvantiteter i förhållande till hela transportmängden på banan. Skulle bolaget icke frakta så stor malmkvantitet sistnämnda väg, som bolaget anmält till befördran, skall vid beräkning av bolagets

andel i nämnda årskostnad bolagets transportmängd i alla fall beräknas hava utgjort de en gång uppgivna kvantiteterna. Har till följd av krig eller blockad avbrott i utfraktningen ägt rum, skola bolagets förpliktelser i detta hänseende dock upphöra för den tid, avbrottet varat.

Vidare har i § 18 av 1907 års kontrakt stadgats, att, om »under den tid detta avtal äger bestånd» exporttull eller annan pålaga eller avgift av vad slag det vara må av svenska staten påläggas järnmalm, som brytes eller exporteras, skall staten gottgöra trafikbolaget och malmbolaget vad de av sagda grund må slutligen vidkännas för malm, som brutits i någon i 1907 års kontrakt avsedd fyndighet.

Slutligen har malmbolaget genom § 5 tillerkänts nyttjanderätt till vissa områden, så länge bolaget uppehåller gruvdriften inom Gellivare, respektive Kiruna malmfält.

Såsom redan omnämnts, ha senare mellan staten och bolagen träffats åtskilliga överenskommelser. Sålunda medgavs malmbolaget genom kontraktet av år 1908 att för tiden 1915—1932 bryta och tillgodogöra sig ytterligare 9 miljoner ton, varav 2.5 miljoner ton finge tagas inom Gellivare malmfält. För denna ökade brytning skulle staten hava viss kontant ersättning samt därjämte en royalty av 3 kronor per ton å halva den brutna myckenheten; dock att å denna royalty skulle avräknas den avgift, som staten såsom ägare av bolagets preferensaktier på grund av bolagsordningens bestämmelser ägde utbekomma i utdelning för ifrågavarande fyra och en halv miljoner ton.

1908 års
kontrakt.

Genom kontrakt den 30 september—6 oktober 1911, som gäller för tiden till 1932 års utgång, hava bestämmelser träffats rörande malmbolagets rätt att tillgodogöra sig samt bortfrakta s. k. varpmalm.

1911 års
kontrakt.

Genom kontraktet av år 1913 har malmbolaget medgivits ytterligare brytningsrätt för tiden 1913—1932 med tillsammans 31 miljoner ton, varav högst 21,600,000 ton inom Kiruna och högst 9,400,000 ton inom Gellivare malmfält. För den enligt sistnämnda kontrakt brutna malmen skall staten uppbära nettovinsten å halva kvantiteten, vilken nettovinst fixerats till 6 kronor per ton. Dock skall härifrån avräknas den avgift, som staten äger bekomma i utdelning å sina preferensaktier för samma malmkvantiteter. Enligt såväl 1908 som 1913 års kontrakt gälla samma bestämmelser om fraktsatser som i 1907 års kontrakt, varjämte trafikbolaget iklätt sig borgen för malmbolagets förbindelser.

1913 års
kontrakt.

1918 års
"tilläggs-
avtal"
om utfallna
kvantiteter.

Genom »tilläggsavtal» av den 1 juli 1918 har vidare bestämts, att de kvantiteter järnmalm, som malmbolaget ägt bryta under då pågående krig, men som därunder icke blivit bortfraktade, skola, därest staten år 1932 begagnar sin lösningsrätt, under åren 1933—1942 levereras till trafikbolaget till självkostnadspris, vari inräknas royalty till G. E. Broms' rättssinnehavare samt den royalty, vinstandel eller utdelning å staten tillhöriga preferensaktier i malmbolaget, som på grund av 1907, 1908 och 1913 års kontrakt skolat utgå till staten, därest malmen bortfraktats det år, den utfallit. Begagnar sig staten icke av sin lösningsrätt 1932 och har malmbolaget vid utgången av år 1937 icke hunnit bortfrakta nu avsedda kvantiteter, skall detsamma till trafikbolaget under åren 1938—1942 leverera dessa kvantiteter med en femtedel årligen.

1918 års
"statsupp-
gårelse" om
Luossavaara
och om ökad
export från
Grängesberg.

Genom 1907 års kontrakt blev staten ägare till åtskilliga gruvfält, som då tillhörde Mertainens Gruvaktiebolag, varjämte malmbolaget till staten upplät med äganderätt vissa gruvor samt uteslutande nyttjanderätten under 30-årsperioden 1908—1937 till Luossavaara malmfält med rätt för staten att vid utgången av nämnda 30-årsperiod antingen behålla detta malmfält med full äganderätt och utan lösen eller ock att återlämna detsamma till malmbolaget mot lösen av alla för gruvornas tillgodogörande eller administrerande anordnade anstalter m. m.

Genom ett annat avtal av den 1 juli 1918 har staten till trafikbolaget och Norrbottens Järnverks Aktiebolag överlåtit uteslutande nyttjanderätten under åren 1919—1930 till Luossavaara malmfält med rätt för bolagen att mot vissa avgifter bryta 350,000 ton om året samt med rätt för trafikbolaget att under åren 1919—1930 från gruvorna i Grängesberg exportera vissa myckenheter utöver förut bestämda kvantiteter.

Behövligheten av en revision av malmavtalen.

Huru skickligt 1907 års kontrakt och malmbolagets bolagsordning än äro utarbetade, har det dock visat sig, att ju närmare man kommer tiden för en eventuell statsinlösen av trafikbolagets aktier i malmbolaget, desto starkare har behovet av vissa jämkningar i dessa grundläggande avtal gjort sig gällande. Även om utvecklingen fortgått normalt utan att rubbas av världskriget skulle så blivit fallet; men till följd av de

under senare åren uppkomna abnorma förhållandena har behövligheten av dylika jämkningar gjort sig än mera kännbar.

I detta sammanhang vill jag erinra därom, att Kungl. Maj:t den 25 september 1920, efter hemställan av dåvarande chefen för finansdepartementet, uppdrog åt ingenjören K. J. Beskow och statsrådet Torsten Nothin att utreda frågan om tillvaratagandet av statens inlösningsrätt till ifrågavarande malmfyndigheter ävensom i samband därmed uppkommande spörsmål.

Dessa personer hava inriktat sitt arbete huvudsakligen på att genom förhandlingar med representanter för bolagen söka få till stånd en överenskommelse, varigenom såväl statens som bolagens berättigade önskemål kunde bli tillgodosedda. I dessa förhandlingar, vilka ägde rum under år 1921, hava, efter anmodan av Beskow, som under tiden blivit statsråd och chef för finansdepartementet, deltagit jämväl f. d. rådmannen A. Cederborg och överdirektören W. Borgquist. Under förhandlingarnas gång har man sökt vinna samstämmighet om så många punkter som möjligt, varjämte på grundval av det förda meningsutbytet utarbetats förslag till överenskommelse jämte därav föranledda ändringar i malmbolagets bolagsordning. I följd härav förelåg hösten 1921 förslag till överenskommelse, beträffande vilket enighet uppnåtts utom i ett par huvudpunkter.

Någon slutlig enighet mellan förhandlarna å ömse sidor hade emellertid ej kommit till stånd, då jag i oktober 1921 tillträdde chefskapet för finansdepartementet. Då de kvarstående meningsskiljaktigheterna icke syntes mig oöverkomliga, har jag med utgångspunkt från det till mig av min företrädare i ämbetet, ingenjören Beskow, överlämnade kontraktsförslaget sökt få till stånd en överenskommelse i frågan med bolagen; och är jag nu i tillfälle att framlägga ett förslag till sådan överenskommelse, vilket blivit av bolagens styrelser godkänt och vilket synes mig kunna jämväl för statens räkning antagas. Förslaget innebär en jämkning mellan de av underhandlarna å ömse sidor intagna ståndpunkter.

Innan jag närmare redogör för förslagets innehåll, torde det emellertid tillåtas mig att framhålla de skäl, som tala för en jämkning i rättsförhållandet mellan staten, å ena, och bolagen, å andra sidan.

Dessa skäl hava avseende såväl å frågan om statens inlösningsrätt som å vissa redan förhandenvarande förhållanden.

Skäl för
jämkningar i
inlösningsbe-
stämmelserna.

Med avseende å statens inlösningsrätt är att framhålla följande.

1) Det vållar givetvis vissa svårigheter för staten att — på sätt densamma enligt 1907 års kontrakt åligger i händelse av inlösen — utanordna hela lösesumman inom loppet av ett år; möjligheten att fördela densamma å ett flertal år måste givetvis för statsverket utomordentligt underlätta en inlösen av trafikbolagets aktier.

2) Även ur rent organisatorisk synpunkt måste med nuvarande anordningar en statsinlösen medföra svårigheter.

a) Staten har för närvarande endast en styrelseledamot och en revisor i malmbolaget samt en styrelseledamot och en revisor i trafikbolaget, genom vilka staten följer dessa båda bolags arbeten. Det synes vara önskvärt, att staten, om den vill begagna sig av inlösningsrätten, genom en utsträckt representation i styrelsen i högre grad än hittills beredes tillfälle att taga del i malmbolagets ledning, icke minst beträffande själva malmförsäljningen. Det bör anmärkas, att malmförsäljningen icke bedrivs av malmbolaget utan av trafikbolaget, som även har hand om befraktning, bokföring m. m.

b) Malmen levereras nu till stor del cif mottagningsorten. Staten torde vid eventuell inlösen vara tvungen att fortsätta rörelsen efter i stort sett samma principer som bolagen och bör därför i god tid skaffa tonnage därför. Det är önskligt, att staten får rätt att vid eventuellt övertagande av gruvdriften även inlösa trafikbolagets tonnage.

3) Malmförsäljningarna hava hittills skett efter sådan plan, att större delen av bolagets brytning försålts medels mångåriga kontrakt, under det att en mindre del använts för försäljningar genom korta kontrakt. Malmbolaget torde nu vara framme med sina försäljningar till omkring år 1930 samt svävar i ovisshet om, vilken försäljningspolitik som bör föras för tiden därefter. Det måste såväl för staten som för bolaget vara av vikt, att försäljningsverksamheten kan ske i samförstånd dem emellan, varvid staten givetvis kommer att övervaka att den ordnas så, att statens övertagande av verksamheten därigenom icke omöjliggöres eller försvåras.

De nu anförda skälen för jämkningar i rättsförhållandet mellan staten och bolagen skulle sannolikt gjort sig gällande även vid en normal utveckling. De med den nuvarande världskrisen förbundna händelserna hava emellertid i hög grad aktualiserat kravet på jämkningar i avtalen mellan staten och bolagen; anmärkas bör, att härvidlag det största intresset för jämkningar ligger å bolagens sida.

4) En stor del av ännu gällande försäljningskontrakt hava baserats på kostnadsberäkningar, som icke tagit hänsyn till de genom kristiden ändrade arbets- och transportkostnaderna. Följden härav torde bliva, att malmbolagets vinst åtminstone för första åren och sannolikt för större delen av 10-årsperioden 1920—1929 blir starkt reducerad. Bolagen anse det vara skäligt, att en framskjutning äger rum beträffande den s. k. vinstberäkningsperioden, innebärande att i stället för att nettovinsten under åren 1920—1929 skall läggas till grund för beräkning av lösesumman, vinsten under en senare period i stället blir bestämmande för denna.

Innan de ekonomiska förhållandena i världen uppnått större stadga och innan man vet i vilket ungefärligt läge penningvärdet kommer att stabiliseras, är det givetvis svårt att med någon större grad av visshet förutsäga, vad en förflyttning av vinstberäkningsperioden i realiteten kan innebära. Dock har jag den uppfattningen, att en dylik förskjutning skulle verka höjande på lösesumman och sålunda i viss mån försvåra möjligheten för staten att kunna inlösa malmfälten, försåvitt icke trafikbolaget, på sätt detsamma velat göra gällande, skulle vid en inlösen förklaras berättigat att med åberopande av de vid upprättandet av 1907 års kontrakt icke förutsedda förhållandena under och efter världskriget erhålla jämkning uppåt i lösesumman.

5) Såsom vidare skäl för en framflyttning av den tioårsperiod, vars vinst skall läggas till grund för beräkning av en blivande lösesumma, har av bolagen framhållits, att malmbolaget därigenom skulle sättas i stånd att driva en mera rationell försäljningspolitik. Försäljningarna hava hittills skett huvudsakligen till Tyskland. Möjligt är, att detta land fortfarande blir den viktigaste avsättningsorten, men utsikterna härför äro dock minskade, måhända även därigenom att Tyskland nu förlorat den väsentliga delen av de lågprocentiga s. k. minettmalmer, med vilka den från Sverige inköpta malmen i avsevärd omfattning uppblandats. I varje fall visa de vunna erfarenheterna under den pågående kristiden hän mot önskvärldheten av en malmmarknad å flera olika länder. Upparbetandet av en sådan marknad i England och Amerika, där dock redan nu köpare finnas, kan medföra betydande omkostnader, varför det enligt bolagens mening borde vara befogat, att resultatet av malmbolagets verksamhet de närmaste åren icke i samma grad, som enligt bestämmelserna i 1907 års kontrakt förutsattes, lägges till grund för lösesummans bestämmande.

6) Under åberopande härav och med framhållande av att malmbolaget i motsats till annan industri haft dåliga konjunkturer jämväl under

krigsåren, har från trafikbolagets sida framhållits, hurusom det vore rättvist, att tiden för en statsinlösen framflyttades ett skäligen antal år.

*Skäl för
andra jämk-
ningar i rätts-
förhållandet
mellan staten
och bolagen.*

Emellertid har frågan om överenskommelse ytterligare i vissa andra hänseenden blivit aktuell.

1) I främsta rummet har uppmärksamheten därvid fästats vid fraktförhållandena å malmbanorna. Det torde böra till en början erinras därom, att de i 1907 års kontrakt angivna fasta fraktsatserna visat sig under de senare åren icke täcka järnvägens driftkostnader jämte ränta å anläggningsskapital m. m. Järnvägsstyrelsen har därför vid domstol mot malmbolaget anhängiggjort talan om utbekommande av de garantibelopp, som malmbolaget enligt 14 § i 1907 års kontrakt har att i dylikt fall utgiva. Järnvägsstyrelsens krav belöper sig för närvarande till inemot 50 miljoner kronor. Malmbolaget har bestritt talan under åberopande bl. a. av att avbrott i utfraktningen ägt rum till följd av krig och blockad samt att bolaget förty vore befriat från sin berörda garantiförpliktelse.

Bolagen ha hemställt, att därest malmbolaget skulle förpliktas utgiva något belopp på grund av järnvägsstyrelsens nyss omförmälda krav, bolagets fraktskuld för tiden t. o. m. år 1920 likväl skall få till större delen innestå, till dess eventuell inlösen äger rum. Med hänsyn därtill, att ränta lagligen torde kunna utdömas endast efter 5 procent, under det att den ränta, som staten haft att vidkännas för upplåning under kristiden torde vara högre, synes för bifall till bolagens förslag i denna del böra fordras, att ränta gäldas efter förslagsvis 6 procent från respektive fraktårs slut, vilken ränta årsvis skall läggas till kapitalet och jämte detta förräntas. Den mellan järnvägsstyrelsen och trafikbolaget pågående processen om frakttillägget har emellertid ytterligare framhävt önskvärdheten av att dels bolaget åtminstone för tiden från och med den 1 januari 1921 betalar frakttillägg utan att begära avdrag på grund av föregående krig eller blockad dels fraktavräkningen förenklas.

2) I samband med spörsmålet om ett ordnande av frakttilläggen har från bolagens sida väckts jämväl en annan fråga.

Av bolagen har nämligen ifrågasatts, att vid betalning av deras fraktskuld skulle få avräknas de skattebelopp, som bolagen under kristiden fått vidkännas till följd därav, att malmbolagets vinst beräknats utan hänsyn till denna fraktskuld. Förutsättning för ett dylikt medgivande torde böra vara, att bolagen icke genom en sådan bestämelse göra en direkt förtjänst därigenom, att den beskattningsbara inkomst, som bolagen under kommande år i verkligheten hava, reduceras genom avräkning av fraktskulden, och att bolagen sålunda bli i tillfälle

att i beskattningshänseende avräkna denna skuld två gånger, nämligen dels genom restitution för skattebelopp under kristiden och dels genom en minskning av den beskattningsbara nettovinsten under den tid, då fraktskulden betalas.

3) Bolagen ha framhållit, att brytningen i Gellivare vore förlustbringande och att det vore för malmbolaget bäst att tillsvidare nedlägga brytningen i Gellivare och koncentrera densamma till Kiruna. Givet är att ett nedläggande av driften vid Gellivare skulle för detta samhälle och dess inbyggare medföra synnerliga vådor. Visserligen synes staten med visst fog kunna göra gällande, att malmbolaget på grund av bolagsordningens bestämmelser är pliktig att uppehålla driften vid Gellivare. Emellertid måste det anses i hög grad önskvärt, att full trygghet ernås beträffande brytningens upprätthållande av bolagen.

I det förslag till överenskommelse, som jag nu går att framlägga för Kungl. Maj:t, har man sökt finna en anordning, varigenom förut berörda önskemål kunde bli tillgodosedda under skäligt hänsynstagande till båda parternas berättigade intressen.

Beträffande den pågående tvisten mellan statens järnvägar och malmbolaget angående det senares skyldighet att utgiva s. k. frakttillägg innehåller kontraktsförslaget att, å ena sidan, malmbolaget erhåller anstånd med erläggandet av större delen utav de frakttillägg, som för redan gången tid kan komma att utdömas, samt, å andra sidan, staten tillförsäkras sådan räntegottgörelse å sin fordran, att något men icke vållas statsverket vare sig genom bolagets underlåtenhet att frivilligt betala någon del av fraktskulden eller genom den bolaget nu beviljade krediten. För att undvika förnyade dröjsmål från malmbolagets sida med framtida frakttilläggs likviderande, har vidare inryckts bestämmelse om skyldighet för bolaget att utan hinder av uppkommande meningsskiljaktigheter förskottsvis betala dylika frakttillägg enligt järnvägsstyrelsens räkningar. I ändamål att tvister må kunna för framtiden undvikas, har bolaget medgivits rätt att taga del av järnvägsstyrelsens räkenskaper, i den mån det erfordras för att följa beräkningar av frakttillägg m. m. I båda kontrahenternas intresse har vidare förslagits den förenkling, att järnvägsdelarna Gellivare (Malmberget)—Svartön och Gellivare—Riksgränsen, beträffande vilka nu gälla olika garantibestämmelser med därav följande tidsödande beräkningar för järnvägsstyrelsen, skola för frakttilläggs bestämmande anses såsom en enhet; då denna anordning kan för malmbolaget medföra viss vinst, om

Riktlinjerna
för det nya
kontraktss-
förslaget.

malmtrafiken koncentreras till endera bansträckan, har bolaget åtagit sig en skärpning av garantivillkoren.

I sammanhang härmed har även skattefrågan blivit ordnad så, att bolagen tillgodoskrivas de skattebelopp, vilka bolagen fått utgiva till följd av malmbolagets underlåtenhet att upptaga omtvistade frakttilläggen såsom skulder; samtidigt ha skapats tillräckliga garantier mot förlust för staten för det fall, att bolagens beskattningsbara vinst något senare år kommer att bliva reducerad genom frakttilläggens gäldande eller upptagande som skuld.

Vidare har man tryggt ett uppehållande av gruvdriften vid Gellivare, varjämte malmbolaget för det fall, att malmskeppningen över Svartön skulle minskas eller helt inställas, åtagit sig vissa ekonomiska förpliktelser gent emot Luleå stad, som nedlagt avsevärda kostnader å sin hamn.

Staten har därjämte tillförsäkrats åtskilliga förmåner, som avse att underlätta en statsinlösen av stamaktierna i malmbolaget. Sålunda äger staten rätt att vid en inlösen övertaga en del av trafikbolagets tonnage och erforderlig handelsorganisation. Av än större betydelse är, att staten tillförsäkrats att redan nu erhålla en ökad representation i styrelsen samt att garantier skapats mot en sådan ledning av bolagets angelägenheter, att en inlösen därigenom försvåras eller statens intressen eljest eftersättas.

Det för staten viktigaste medgivandet är emellertid, att lösesummans erläggande må kunna enligt olika alternativ fördelas på längre eller kortare tid efter statens val.

Åt bolagen återigen har medgivits en förskjutning av den tidsperiod, efter vars driftresultat lösesumman skall beräknas, varjämte den tidpunkt, då staten första gången kan påfordra inlösen av stamaktierna i malmbolaget förskjutits fyra år. Beträffande dessa punkter har det varit svårast att komma till enighet med bolagen. Bolagen hava med styrka framhållit, att det vid avslutandet av 1907 års kontrakt tydligen varit meningen, att lösesumman skulle baseras på den normala avkastningen och att bestämmelserna om lösesummans beräkning i 1907 års kontrakt sannolikt fått en annan utformning, om man år 1907 kunnat tänka sig möjligheten av det nu avslutade världskriget. Därför hava också bolagen ansett sig kunna på grund av ekonomisk force majeure göra anspråk gällande på sådan ändring av nämnda bestämmelser om lösesummans beräkning, att de dåliga vinstresultaten under början av perioden 1920—1929 icke skulle få så stor inverkan som de senare årens driftresultat. Hellre än att nöja sig med en mindre förskjutning av vinstberäkningsperioden med avstående från framtida anspråk

på ändring av meromnämnda beräkningsnormer för lösesumman på grund av ekonomisk force majeure hava bolagen velat avstå från det nya avtalet i den förhoppningen, att staten ändå icke skulle kunna verkställa inlösen den 31 december 1932, därest lösesumman enligt 1907 års kontrakt skulle betalas på en gång med tillämpning av 1907 års bestämmelser om inlösen m. m. Å min sida har jag icke velat förorda bolagens önskan, att ur vinstberäkningsperioden få uteslutna ett större antal av de i perioden 1920—1929 först kommande dåliga åren utan har jag ansett, att tiden från och med den 1 januari 1922 skulle under alla omständigheter medtagas. På grund av vikten för det allmänna av att en uppgörelse kommer till stånd och jämväl till en viss grad av billighetskäl har jag däremot ansett mig kunna föreslå en vinstberäkningsperiod av 12 år från och med 1922 till och med 1933 och inlösen tidigast den 31 december 1936.

I själva verket anser jag, att de uppoffringar staten eventuellt påtager sig genom uppskov med inlösen till tidigast den 31 december 1936 och genom vinstberäkningsperiodens ändring, till fullo uppvägas av de ökade möjligheter, staten erhåller att, därest så befinnes lämpligt, lösa stamaktierna och utan stagnation i driften eller malmförsäljningen på egen hand fortsätta malmbolagets verksamhet.

Såsom jag förut omnämnt är en av förutsättningarna för det nya avtalet, att vissa ändringar ske i malmbolagets bolagsordning i avsikt att tillförsäkra staten större inflytande på bolagets ledning. Enligt de föreslagna nya bestämmelserna skall staten omedelbart erhålla rätt att utse lika många styrelseledamöter och revisorer som trafikbolaget. För ernående av vederbörlig kontinuitet skola statens styrelseledamöter och deras suppleanter utses för fyra år i sänder och avgå en för varje år. Härigenom sker naturligen ingen inskränkning i den staten enligt vanliga regler tillkommande rätt att avsätta styrelseledamot, som anses icke bevaka statens intressen.

Järnvägsstyrelsen har i detta sammanhang uti infortrat utlåtande anfört:

Med hänsyn till den stora del, statens järnvägar hava i mellanhavandet mellan Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och staten — styrelsen tänker härvid särskilt på planläggandet i fråga om bolagets malmutförningar samt på beräkningarna för utrönande, huruvida och med vilket belopp frakttillägg skall utgå — har styrelsen ansett sig i detta sammanhang böra uttala önskvärldheten av, att en av de fyra ledamöter, staten skall äga att insätta i bolagets styrelse, måtte utses med tanke på, att han skall representera statens järnvägars intressen.

**Special-
motivering.**
*§ 1 i avtalet
och bolags-
ordningen.*

I detta sammanhang vill jag omnämna, att trafikbolagets representanter under förhandlingarna ifrågasatt, att statens styrelseledamöter skulle utses efter förslag av vissa myndigheter. Emellertid torde det icke vara riktigt att genom en dylik bestämmelse, som för övrigt skulle leda till att statens styrelseledamöter utsåges närmast för tillgodoseende av sakkunskap på vissa speciella områden, i viss mån binda Kungl. Maj:t i valet av styrelseledamöter. Det lär vara överflödigt framhålla, att detta val bör ske uteslutande ur synpunkten att erhålla de för uppdraget lämpligaste samt att det givetvis är önskvärt, om jämte tillgodoseendet av den allmänna kompetensen kunna beaktas synpunkter av sådan art, som av järnvägsstyrelsen anförts.

Vid lika röstetal inom styrelsen skall liksom enligt den nuvarande bolagsordningen lotten i regel vara avgörande. För att förekomma, att den ena sidans styrelseledamöter vid något tillfälle skola kunna få ett övervägande inflytande därigenom, att de äro talrikare tillstädes, har intagits en bestämmelse, att vardera sidans styrelseledamöter skola anses hava så många röster som det antal, varmed andra sidans styrelseledamöter kommit tillstädes. Finnas sålunda vid ett styrelsesammanträde tre av statens och fyra av trafikbolagets ledamöter hava de förra fyra röster och de senare tre röster var, och vardera sidan har tolv röster.

Vidare finnas vissa speciella bestämmelser med den verkan, att den ena eller andra sidan för vissa tidsperioder har övervägande inflytande i vissa avseenden. Under tiden till 1936 års utgång eller, om staten då ej begagnar sin lösningsrätt, till 1937 års utgång skall ju trafikbolaget hava hela vinsten av rörelsen, om man bortser från den jämförelsevis låga utdelningen å preferensaktierna. Därjämte är vinsten under perioden 1922—1933, resp. 1928—1937 avgörande för lösesummans storlek. Dessa omständigheter göra, att trafikbolaget med fog kan göra anspråk på ett visst större inflytande för tiden till 1936, respektive 1937 års utgång. Å andra sidan är det just behovet för staten att kunna redan under tiden före inlösen vidtaga en del åtgärder för den fortsatta driften efter inlösen, som varit en av anledningarna till, att jag ansett staten böra medgiva en revision av gällande bestämmelser, och för vinnandet av detta önskemål är det nödvändigt, att staten får den huvudsakliga bestämmanderätten i fråga om avtal och åtgärder, som hava betydelse för bolagets ställning efter en eventuell statsinlösen.

Enligt det föreliggande förslaget skall styrelsens ordförande intill 1933 utses av de utav trafikbolaget utsedda styrelseledamöterna och för tiden därefter av de utav Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna. Verkställande direktör skall för tiden intill 1936 års utgång utses av

de utav trafikbolaget utsedda styrelseledamöterna och för tiden därefter av styrelsen i vanlig ordning med lotten såsom i sista hand avgörande. Härigenom får trafikbolaget för tiden till 1936 års utgång övervägande inflytande i styrelsen och därmed på bolagets skötsel. Härtill kommer, att styrelsen med vissa undantag, till vilka jag strax skall återkomma, är skyldig att ställa sig bolagsstämmans föreskrifter till efterrättelse samt att på grund av den till 1937 års utgång gällande inskränkningen i rösträtten för preferensaktierna trafikbolaget har majoritet på bolagsstämman och därmed kan avgöra bolagets förvaltning till 1937 års utgång.

Staten har å andra sidan intresse av att dels kunna förhindra avtal och andra rättshandlingar, vilka innebära förpliktelse efter en eventuell statsinlösen och därför kunna komma att påvåla staten utan motsvarande fördelar dels ock kunna åvägabringa åtgärder, vilka äro nödvändiga för att rörelsen skall kunna utan avbrott drivas efter en eventuell statsinlösen. Detta intresse har vunnit beaktande på det sätt, att i vissa frågor beslutanderätten fräntagits bolagsstämman, där trafikbolaget har majoritet till 1937 års utgång, och lagts hos styrelsen med viss utsträckt befogenhet för de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna. Sålunda skola alla avtal och andra handlingar, som ingås intill år 1937 och innefatta åtagande för tiden därefter, godkännas och undertecknas av antingen två av de utav Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna eller den av dessa styrelseledamöter, som av Kungl. Maj:t därtill utsetts, och skola även vissa andra rättshandlingar för samma tid godkännas av två av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöter eller av den särskilt förordnade styrelseledamöten. Motsvarande gäller beträffande rättshandlingar, som innefatta åtagande för tiden efter år 1942 och ingås under perioden 1937—1942. Dessutom bibehålles, ehuru i något ändrad form, den förutvarande bestämmelsen, att intill år 1938 reverser, pantförskrivningar, borgensförbindelser och kreditavtal för att vara giltiga skola vara undertecknade av styrelseledamöten, som utsetts av Kungl. Maj:t. För att kunna föra fram åtgärder, som hava avseende å tiden efter eventuell statsinlösen, har styrelsens ordförande, vilken för tid, som nu är ifråga, skall utses av Kungl. Maj:t, tillerkänts utslagsröst i vissa fall av större betydelse. Dessa fall äro 1) försäljningar för export, 2) anställande av och anställningsvillkor för personal med undantag av verkställande direktör, 3) upprättande av agenturkontrakt och vidtagande av liknande anordningar för försäljning samt 4) uppgörande av befraktningsavtal; ordförandens utslagsrätt gäller i den mån beslut härom, som fattas under tiden 1933—1936, ha avseende å åtgärder beträffande tiden

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 113 häft. (Nr 129.)

1937—1942 eller beslut härom, som fattas under tiden 1937—1942, avse åtgärder beträffande tiden 1943—1946. Med dessa bestämmelser har avsetts att tillerkänna ordföranden utslagsröst även t. ex. under år 1934 ifråga om ett agenturkontrakt rörande försäljning av malm, som skall levereras under åren 1937—1942, även om agentens verksamhet skall börja före år 1937; dock att ett dylikt kontrakt icke bör medföra några utgifter för bolaget förrän tidigast under år 1937.

Slutligen har i bolagsordningen intagits bestämmelser om bekvämare form för kallelse till extra bolagsstämma.

§ 2
mom. 1—3.

Första delen av denna paragraf (mom. 1—3) innehåller de nya bestämmelserna om malmbolagets och trafikbolagets garanti rörande föräntning av malmbanorna.

Ifrågavarande paragraf har utarbetats under samverkan mellan representanter för statens järnvägar och för trafikbolaget.

Järnvägsstyrelsen har uti avgivet utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra mot kontraktförslaget i denna del.

Emellertid har statskontoret uti infordrat yttrande anfört beträffande mom. 1:

Då bestämmelsens avfattning lämnade rum för tvekan, huruvida förbindelsen jämväl avsåge likviden av frakttillägget för år 1921, syntes ett förtydligande i sådan riktning om möjligt böra i överenskommelsen intagas. Med hänsyn till statens inkomstbehov torde det nämligen vara önskvärt, att statens järnvägar erhöle sin fordran för nämnda år utan att behöva avvakta kravmålets slutliga avgörande, vilket måhända icke på länge kunde förväntas. Det vore även att märka, att bolagen beträffande 1921 års frakttillägg icke förbunde sig att erlagga sex procents ränta.

I anledning av detta statskontorets påpekande har malmbolaget på min fråga förklarat sin avsikt vara att, under förutsättning av detta kontraktförslags godkännande, efter erhållande av järnvägsstyrelsens räkning å frakttillägg för år 1921 betala detta tillägg jämte sex procent ränta från dagen för räkningens mottagande med undantag allenast av belopp, som bolaget på grund av skiljaktig uppfattning om beräkningsgrunderna anser sig icke kunna godkänna. På grund härav och då järnvägsstyrelsen och bolaget varit om kontraktets avfattning i denna del ense, har jag ansett mig på frågans nuvarande läge icke böra göra densamma till föremål för förnyade underhandlingar med bolagen.

Beträffande tolkningen av andra stycket i mom. 1 synes kunna göras gällande, att de grunder för frakttilläggets beräkning, som fastslagits genom dom för tidigare år, skola vinna tillämpning vid järnvägs-

styrelsens uträkning, även om domen icke vunnit laga kraft; givetvis skall i sådant fall, om ändring sker i högre instans, ny uträkning ägarum i enlighet med de grunder, som fastslagits i den nya domen. Om sålunda underrätt fastslagit vissa grunder, enligt vilka järnvägsstyrelsen erhållit blott ett lägre belopp, skall frakttillägget för senast förflutna fraktår i järnvägsstyrelsens räkningar beräknas efter dessa grunder. Tillämpas därefter i hovrättens dom grunder, som leda till ett för järnvägsstyrelsen gynnsammare resultat, äger järnvägsstyrelsen utställa nya räkningar å skillnadsbeloppet, vilka räkningar det åligger bolaget att betala en månad efter mottagandet.

Det har ifrågasatts, att i avtalet borde fastslås en fix ränta, som bolagen skulle äga åtnjuta å restituerat frakttillägg, men har man slutligen stannat vid den mening, att räntan borde beräknas efter den procent, som bolaget för varje särskild tidsperiod skulle varit tvunget erlægga vid en eventuell upplåning mot betryggande säkerhet.

I anläggningskostnaden för järnvägarna bör givetvis icke inräknas kostnad för anläggning, som icke alls har med malmtrafiken att göra, men uttrycklig bestämmelse härom har icke ansetts böra införas i kontraktet, utan bör avgörandet om anläggningskostnadsberäkning överlämnas åt järnvägsstyrelsen.

Utgående därifrån att järnvägsstyrelsen skall å sträckan Svartön—Riksgränsen normalt tillämpa de allmänt gällande fraktsatserna för utöver bolagets malmtransporter förekommande trafik har man vid förhandlingarna förutsatt, att järnvägsstyrelsen skall äga rätt att, där densamma finner så vara lämpligt, bevilja skäligen fraktrabatter utan att bolagets garanti enligt mom. 2 därav inskränkes; dock att givetvis icke får göras rubbning i 1907 års kontraktsbestämmelser rörande annan malmtrafik.

Malmbolaget har enligt förslaget erhållit kredit till 1936 års utgång § 2 mom. 4. för sin eventuella skuld för frakttillägg för åren 1915—1920; dock att, om bolaget finnes skyldigt gälda frakttillägg för år 1920, bolaget skall senast två månader efter det frakttillägget blivit slutligen fastställt, betala detsamma i den mån det icke överstiger 5 miljoner kronor. Återstående del av 1920 års frakttillägg behandlas lika med frakttilläggen för åren 1915—1919.

Statskontoret anför i denna del:

Ifrågavarande frakttillägg, som ju äro föremål för tvist, vilken dragits inför domstol, hava av järnvägsstyrelsen för åren 1915—1920 uppskattats till cirka 48,222,000 kronor. Enligt nu gällande kontraktsbestämmelser skulle de belopp, som genom

laga kraftvunnen dom, eller eventuell skiljedom eller förlikning kunna komma att bestämmas, till järnvägsstyrelsen omedelbart inbetalas, i vilket fall de sedermera kommit att i form av driftsöverskott från statens järnvägar inlevereras till statsverket. Föreliggande överenskommelse skulle sålunda medföra, att statsregleringen tillsvi vidare komme att, frånsett de 5 miljonerna, undandragas dessa belopp, för vilka täckning måste sökas genom andra statsinkomster. Å de frakttillägg, som enligt överenskommelsen skulle komma att inestå hos bolaget, skulle staten emellertid få tillgodoräkna sig ränta på ränta efter 6 procent. Det torde därför icke behöva möta några betänkligheter, om statsverket nödgas i avvaktan på dessa fordringars inflytande fylla sitt härigenom ökade inkomstbehov genom motsvarande upplåning.

Bestämmelsen om uppskjutandet av erläggandet av frakttilläggen torde göra det nödvändigt att överväga, huru förhållandena mellan statsverket och statens järnvägar skola i detta avseende på det ur budgetsynpunkt lämpligaste sättet ordnas. Det bolagen medgivna med viss räntegottgörelse till staten förenade anståndet med likviden är icke någon statens järnvägar vidkommande affär och torde icke böra inverka på statens järnvägars ekonomiska resultat. Statens järnvägar lära därför icke böra stå som bolagets fordringsägare till dess frakttilläggen utfalla, utan synas dessa fordringar böra övertagas av statsverket, som torde genom anslag å riksstaten under utgifter för kapitalökning böra bereda statens järnvägar ersättning, varigenom detta verk kan i vanlig ordning till statsverket inleverera sitt överskott av driften. Någon verklig utgift medför sålunda icke ett dylikt anslag, utan avser endast ett budgetmässigt ordnande av frågan. Huruvida anslaget bör utgå av lånemedel eller andra statsinkomster, lärer uteslutande böra bero på statens inkomstbehov vederbörande år.

Mellanhavandena mellan statsverket och statens järnvägar lära emellertid icke kunna uppgöras på sålunda föreslaget sätt, förr än storleken av de statens järnvägar verkligen tillkommande frakttilläggen blivit i vederbörlig ordning bestämda. Det torde böra omnämnas, att järnvägsstyrelsen för åren 1919 och 1920 redan som inkomst upptagit de frakttillägg, som den ansett statens järnvägar berättigade att erhålla, eller i runda tal 13,519,000 kronor och 13,470,000 kronor, vilka belopp balanseras som verkets skuld till statsverket och fordran hos bolaget. För de föregående åren 1915–1918, för vilka frakttilläggen beräknats till cirka 21,232,000 kronor, har däremot icke någon motsvarande uppdebitering skett. Statsverkets budgetredovisning har emellertid icke härav berörts, då fr. o. m. år 1919 affärsverkens överskott upptagits i denna endast i den mån de till statsverket inlevererats.

Statskontoret har sålunda icke haft något att erinra mot det ifrågasatta betalningsanståndet. Vad statskontoret vidare anfört rörande sakens bokföringsmässiga ordnande har jag ansett böra här omnämnas. Emellertid torde denna fråga icke behöva i detta sammanhang finna sin lösning. Jag vill i anslutning härtill erinra om, att rättegången mellan statens järnvägar och malmbolaget ännu på lång tid icke kan förväntas bliva avgjord.

Vid bestämmande av bolagets skuld för frakttillägg äger bolaget enligt nu ifrågavarande kontraktsförslag åtnjuta vissa avdrag. Järnvägsstyrelsens fordran på frakttillägg har till stor del sin grund däri, att bolagets malmtrafik under förevarande år varit mindre än den normala

och att i följd härav järnvägarnas inkomster blivit lägre än vanligt. De malmkvantiteter, vilka egentligen skulle hava fraktats under krigsåren, men på grund av kriget icke då utfraktats, komma att i stället utfraktas följande år och kunna därvid medföra, att vinsten av järnvägarna blir högre än den eljest skulle blivit. Det har ansetts rättvist, att på dylikt sätt uppkommen extra vinst får avdragas å bolagets skuld för frakttillägg. Dock inträder denna rätt till avdrag endast för sådant år, då järnvägarnas inkomst överstiger drifts- och underhållskostnaderna samt tio procent av anläggningskostnaden.

Därest malmbolaget förpliktas att utgiva frakttillägg för något av åren 1915—1920, borde detta frakttillägg rätteligen hava utgjort en omkostnad för respektive år och därför i beskattningshänseende hava avdragits såsom utgift det året. Detta har emellertid icke skett, i det att bolaget icke upptagit det omtvistade frakttillägget såsom skuld, och bolagets beskattningsbara inkomst har därför blivit högre än den skulle blivit, om frakttillägget uppförts såsom omkostnad för respektive år. Den sålunda för högt upptagna vinsten har därjämte medfört ökad utdelning och därmed ökad beskattningsbar inkomst för trafikbolaget såsom aktieägare i malmbolaget. Dessa omständigheter hava medfört, att de båda bolagens skatter för åren 1915—1920 blivit högre än de skolat bliva, om hänsyn tagits till frakttilläggen. Det har därför ansetts skäligt, att till bolagen restitueras vad sålunda erlagts för mycket i skatt till staten. Å andra sidan måste man, om detta medgives, skydda sig mot att bolagen något följande år genom avdrag av frakttillägg få lägre skatt och på detta sätt få två gånger åtnjuta ersättning. Enligt det nu framlagda förslaget skall i den kontokurant, som förutsättes komma att senast den 15 november 1936 upprättas över malmbolagets och statens mellanhavande rörande frakttillägget, under respektive skattebetalningsdagar å ena sidan malmbolaget gottskrivas de skattebelopp, som detta bolag och trafikbolaget måst för mycket vidkännas, och å andra sidan staten gottskrivas de skattebelopp, som bolagen något år fått för litet utgiva. Hänsyn till minskad skatt torde dock på detta sätt kunna tagas endast, om frakttillägget avdragits såsom omkostnad senast under räkenskapsåret 1934—1935. Har avdrag skett senare, äro skattebeloppen icke kända vid uträkningen av kontokuranten, eftersom denna skall vara upprättad senast den 15 november 1936, och andra regler äro då nödvändiga. Om statsinlösen sker den 31 december 1936, skall järnvägsstyrelsens fordran för frakttillägg avdragas från lösesumman och frakttillägget torde då icke kunna upptagas såsom omkostnad och med nu gällande lagstiftning inverka på bolagens skatt. Sker däremot icke

statsinlösen år 1936, kommer antagligen frakttillägget att enligt medgivande i förslaget betalas med en femtedel ett vart av åren 1936—1940, och dessa betalningar komma troligen att upptagas såsom omkostnad för det bolag, som verkställt betalningen, eller sålunda för åren 1936—1937 för malmbolaget och för åren 1938—1940 för trafikbolaget. Bolagen skola då till staten utgiva ersättning för det skatten minskats, och i det fall att malmbolaget erlagt avbetalningen, blir även trafikbolaget skyldigt att utgiva ersättning, enär dess inkomst genom utdelning från malmbolaget blivit minskad. Ersättningsskyldighet för malmbolaget i förevarande avseende skall betraktas såsom annan bolagets skuld, och skall i överensstämmelse med bestämmelsen i § 4 sista stycket av 1907 års avtal trafikbolaget gälda malmbolaget åvilande ersättning, som icke är betald vid 1937 års utgång. Vid tillämpning av förevarande bestämmelser måste ihågkommas, att den ökade vinst, som skulle uppstått, därest frakttillägg icke avdragits, skall behandlas såsom om den blivit i sin helhet utdelad av malmbolaget till trafikbolaget och av trafikbolaget till dess delägare.

Därest skulden för frakttillägg amorteras under åren 1936—1940, komma amorteringarna för åren 1936 och 1937 att upptagas såsom utgift för malmbolaget och minska dess vinst för dessa år. Då vinsten för dessa år jämte andra skall ligga till grund för beräkning av lösesumman, därest statsinlösen sker år 1942, skulle detta enligt trafikbolagets åsikt kunna leda till att den årliga medelvinsten och därmed lösesumman blir för lågt beräknad. Nämnda bolag har därför ifrågasatt intagande i kontraktet av en bestämmelse av innehåll, att vid medelvinstens beräkning hänsyn skall tagas till, att den bokförda vinsten för åren 1936—1937 blivit på angivet sätt minskad, och att vinsten för dessa år beräknas, som om amortering av frakttillägg icke skett dessa år. Någon dylik bestämmelse torde emellertid icke vara erforderlig, enär bolagets rätt i denna del torde vara tillgodosedd genom redan gällande kontraktsbestämmelser.

I den förut omnämnda kontokuranten skall räknas 6 procent ränta pro et contra från vederbörande fraktårs slut, respektive från vederbörande skattebetalningsdagar till 1936 års slut med iakttagande av, att upplupen ränta vid varje kalenderårs slut lägges till kapitalet och förräntas med detta.

Den träffade överenskommelsen rörande frakttilläggen efter år 1920 får naturligtvis icke verka prejudicerande på tolkningen av § 14 i 1907 års avtal i vad rör frakttilläggen för åren 1915—1920, och uttrycklig bestämmelse därom har intagits i kontraktet.

Såsom förut omnämnts skall till grund för beräkning av lösesumman i händelse av statsinlösen år 1936 läggas medelvinsten för tolvårsperioden 1922—1933. I samband härmed måste kvantiteten av den malm, vartill hänsyn får tagas vid medelvinstens beräkning, ökas från de i 1907 års avtal stadgade maximikvantiteterna 30,000,000 ton Kirunamalm och 7,500,000 ton Gellivaremalm till 36,000,000 ton av förra och 9,000,000 ton av senare slaget. En dylik bestämmelse bör dock icke införas utan någon som helst reservation. Innevarande år liksom ock de närmaste kommande torde nämligen medföra jämförelsevis dåligt resultat för bolaget, med liten utskeppning och dåliga priser, under det att åren 1932 och 1933 kunna antagas medföra större utskeppning och högre priser. Om ingen åtskillnad gjordes på de olika åren inom perioden, skulle vid sådant förhållande åren 1932 och 1933 kunna påverka lösesumman icke blott genom det högre priset utan även genom större kvantitet. För att förekomma detta har inryckts den bestämmelsen, att vid beräkning av medelvinsten får för åren 1932—1933 icke medtagas mer än medeltalet av de kvantiteter, som i beräkningen medtagas för åren 1922—1931, i den mån större kvantiteter icke måste medtagas för att uppnå de medgivna maximikvantiteterna.

I § 9 av 1907 års avtal stadgas, att om till följd av krig eller blockad avbrott i utfraktningen av malm ägt rum under den period, som enligt där meddelade bestämmelser skulle ligga till grund för medelvinstens beräkning eller åren 1920—1929, i stället för den tid, avbrottet varat, skall medtagas en lika lång tidrymd närmast före år 1920. Att i nu förevarande kontrakt intaga motsvarande bestämmelse kan leda till orättvisa mot trafikbolaget, när tiden närmast före år 1922 eller åren 1921 och 1920 varit exceptionellt dåliga år. I stället har i kontraktet intagits den bestämmelsen, att om avbrott i utfraktningen ägt rum till följd av krig eller blockad, den tid avbrottet varat icke skall medtagas i beräkningen. Om avbrottet till exempel varat ett år, medtages icke vinsten under denna tid i beräkningen, och samtidigt minskas de malmkvantiteter, vartill hänsyn får tagas, till 33,000,000 ton Kiruna- och 8,250,000 ton Gellivaremalm. Naturligtvis skall man då, för att erhålla den årliga medelvinsten, fördela vinsten å dessa kvantiteter på blott elva år i stället för annars på tolv.

Genom kontraktet har, på sätt jag redan tidigare påpekat, staten erhållit rätt att, om den så önskar, fördela betalningen av lösesumman på en tid av fem eller tio år.

Statskontoret har i denna del anfört följande:

Den ränta, som staten har att erlægga å oguldna delar av lösesumman, har för första året bestämts till 4 procent och för tiden därefter till 6 procent. Dessa villkor synas statskontoret i vissa avseenden kunna bli för statsverket mindre gynnsamma. Förhållandena vid inlösentillfället kunna vara sådana, att anskaffandet av lösesumman, som torde komma att uppgå till högst betydande belopp, måhända flera hundra miljoner kronor, medför svårigheter, och att dess utbetalning på en gång kanske ofördelaktigt skulle inverka på det allmänna ekonomiska läget i landet, varför staten anser sig böra välja det tredje alternativet med en tioårig betalningstid, men härav följer då skyldighet för staten att för tiden efter det första året erlægga ränta efter 6 procent. Statskontoret kan icke underlåta att uttala vissa betänkligheter mot att staten i fråga om de belopp, varom här blir fråga, binder sig vid en så hög räntesats, som måhända med hänsyn till penningmarknadens läge vid denna tidpunkt kommer att visa sig oproportionerligt hög. För sådant fall medföra även de föreslagna bestämmelserna den olägenheten, att staten saknar möjlighet att påskynda amorteringen. Överenskommelsen förutsätter vidare endast kontant likvid. För statsverket torde det vara fördelaktigare, om betalningen åtminstone delvis finge erläggas med statsobligationer, och det vill synas, som om denna betalningsform ej heller för bolagen skulle innebära någon avsevärdare olägenhet.

Det kan visserligen ej förnekas, att den stadgade räntefoten är jämförelsevis hög. Emellertid är det staten, som har valrätt rörande betalningssättet; och kan staten därför, i händelse räntefoten vid tiden för en inlösen blir låg och staten sålunda har lätt att upplåna penningar, bestämma sig för den ettåriga eller femåriga betalningstiden. Jag vill i detta sammanhang omnämna, att vid förhandlingarna med trafikbolaget diskuterats, huruvida staten borde hava rätt att efter val av t. ex. tioårig betalningstid senare gå över till kortare amorteringstid. Emellertid har frågan därom fått förfalla, sedan trafikbolaget framhållit svårigheten för detsamma att under sådana förhållanden placera och göra räntebärande penningarna. Om staten finge rätt att göra inbetalningar före de en gång valda terminerna, skulle vidare dessa inbetalningar givetvis äga rum vid sådana tidpunkter, då det vore mycket gott om penningar och bolaget sålunda hade särskilt svårt att placera dem.

Enligt § 21 i 1907 års kontrakt skall staten icke äga utfå stamaktierna i malmbolaget, innan staten visat sig hava erlagt stadgad lösen för aktierna, och det skulle sålunda kunna dröja ända till tio år efter inlösen, innan staten kunde få aktierna i sin besittning och bli registrerad såsom aktieägare. Staten har därför i det nya avtalet berättigats utfå aktierna, så snart inlösningsdagen inträtt och staten utgivit förbindelser på lösesumman.

I § 3 mom. 3 och 4 hava intagits en del specialbestämmelser rörande vissa omredigeringar i 1907 och 1908 års avtal, som äro en nödvändig följd därav, att tiden för den första inlösen flyttats från 1932 års ut-

gång till 1936 års utgång. Någon redogörelse för vare sig dessa bestämmelser eller stadgaendena i mom. 5 och 6 torde icke vara erforderlig.

Det kan bliva erforderligt för malmbolaget att för visst år eller en följd av år inskränka malmskeppningen över Luleå. Då emellertid Luleå stad nedlagt stora kostnader på sin hamn, skulle staden lida förlust, därest malmskeppningen över Svartön upphörde. Det har därför ansetts med billighet överensstämmande, att malmbolaget utger viss ersättning till hamnen för det fall, att den över Svartön utskeppade kvantiteten understiger en normalkvantitet, fastställd till 1,200,000 ton om året; och skall denna ersättning utgå med 200,000 kronor, om utskpeppningen helt inställes, och eljest med $16\frac{2}{3}$ öre för varje ton, varmed den utskeppade kvantiteten understiger den antagna normalkvantiteten. Hamnen bör dock icke för all framtid vara berättigad till så stor ersättning. Därest utskpeppningen över Svartön mera stadigvarande minskas, bör staden inrätta sig därefter; ersättningen bör därför successivt minskas, i den mån minskningen i malmskeppningen icke är blott tillfällig. Bestämmelserna hava avfattats med hänsyn härtill, och tillämpningen därav torde belysas av följande exempel:

Malmskeppningen över Svartön antages hava utgjort:

år 1925	1,100,000 ton
» 1926	1,000,000 »
» 1927	1,050,000 »
» 1928	1,000,000 »
» 1929	900,000 »

och »bristen» i utskeppad malm utgör alltså:

år 1925	100,000 »
» 1926	200,000 »
» 1927	150,000 »
» 1928	200,000 »
» 1929	300,000 »

Ersättningen skall då utgå

år 1925 med $16\frac{2}{3}$ öre för 100,000 ton	
» 1926 » 15 » » 100,000 » och $16\frac{2}{3}$ öre för 100,000 ton	
» 1927 » $13\frac{1}{3}$ » » 100,000 » » 15 » » 50,000 »	
» 1928 » $11\frac{2}{3}$ » » 100,000 » » $13\frac{1}{3}$ » » 50,000 »	
	men med $16\frac{2}{3}$ » » 50,000 » samt
» 1929 » 10 » » 100,000 ton, » $11\frac{2}{3}$ » » 50,000 » och	
	» 15 » » 50,000 » samt
	» $16\frac{2}{3}$ » » 100,000 » .

§ 5.

Bolagen hava under förhandlingarna framhållit, att med den ringa malmbrytning, som får äga rum vid Gellivare, och med nuvarande drifts- och fraktkostnader denna brytning icke blir lönande och till och med kan medföra större förlust, än om brytningen helt nedlades, samt att malmbolaget därför vore betänkt på att helt nedlägga brytningen eller koncentrera den på vissa år. Ett nedläggande av brytningen vid Gellivare skulle medföra svårigheter, om staten efter en inlösen ville återupptaga brytningen därstädes, och synes jämväl böra förhindras med tanke på den därstädes anställda arbetarstammen och Gellivare samhälle. Ehuru jag, såsom redan antytts, är av den uppfattningen, att malmbolaget enligt bolagsordning och gällande avtal icke kan anses berättigat att nedlägga driften vid Gellivare, har det ansetts önskligt att trygga sig mot en dylik eventualitet. I kontraktet har därför intagits uttrycklig bestämmelse, att brytningen i Gellivare skall uppehållas i viss utsträckning, därest Kungl. Maj:t ej annat medgiver. Då därjämte förklarats, att detta icke gäller i den mån arbetet inställts till följd av strejk eller lockout, har härmed avsetts att uttala, att nämnda omständigheter i detta hänseende skola betraktas såsom force majeure. Härigenom uteslutes således icke, att jämväl annan force majeure, t. ex. ett ras e. d., medför förpliktelsens sättande ur kraft i mån av hindrets omfattning. Det bör däremot framhållas, att bolaget är pliktigt i Gellivare bryta en fjärdedel av den vid Kiruna brutna malmen, även om Gellivaremalmen till följd av krig eller blockad måste utskeppas över Narvik.

Om icke särskilda bestämmelser meddelas, kommer en förlustbringande drift vid Gellivare att minska vinsten under den vinstberäkningsperiod, som är avgörande för lösesummans beräkning, och därmed också minska lösesumman. Även om bolaget icke vore förpliktat att uppehålla brytningen vid Gellivare, kan det synas obilligt, att en förlust vid Gellivare skulle nedbringa lösesumman, och detta blir i ännu högre grad förhållandet, om bolaget är pliktigt att uppehålla driften vid Gellivare, ehuru detta medför större förlust för bolaget, än om driften därstädes helt och hållet nedlades. Skulle blott ett eller annat enstaka år medföra förlust, kan dock bolaget icke skäligen fordra, att hänsyn skall tagas härtill. Det har i kontraktets § 5 mom. 2 stadgats, att resultatet av driften i Gellivare under vissa förutsättningar skall lämnas ur räkningen vid bestämmande av lösesumman. Dessa förutsättningar äro, att sammanlagda resultatet för en period av minst tre år i följd skall utvisa förlust och att denna förlust icke får bero på blott ett års driftresultat. Den minsta period, som får lämnas ur räkningen,

blir alltså tre år och det fordras, att under alla tre åren uppstått förlust eller ock att under två av åren uppstått förluster, vilka sammanlagt överstiga vinsten det tredje året.

Vid beräkning av driftresultatet får hänsyn icke tagas till andra omkostnader än de, som hava avseende enbart å Gellivarerörelsen, och ej heller till kostnader, som bolaget skulle haft, även om rörelsen vid Gellivare varit nedlagd. Bortser man på detta sätt från vissa år av vinstberäkningsperioden, måste naturligen de maximikvantiteter Gellivare-malm, vartill hänsyn får tagas vid beräkning av medelvinsten, undergå en motsvarande minskning.

Under nuvarande förhållanden finnes ingen garanti, att icke den vid malmfälten sysselsatta personalen liksom ock den personal, som är sysselsatt i och för malmförsäljningen, är anställd i trafikbolagets och icke i malmbolagets tjänst, och det skulle därför vara möjligt att, i händelse av statsinlösen, malmbolaget skulle se sig berövat såväl teknisk personal som handelsorganisation. I sådant fall skulle staten vara illa rustad att fortsätta driften vid malmfälten, och ett av de önskemål, jag genom det nya avtalet velat vinna, har just varit att förekomma en dylik eventualitet. I kontraktet har därför intagits bestämmelser om, att den tekniska personalen vid Kiruna och Gellivare malmfält samt de personer, som efter 1933 års utgång omhänderhava försäljningen av den av malmbolaget brutna malmen, skola vara anställda i nämnda bolags tjänst.

§ 6.

Enligt avtalet kunna för tiden efter 1933 års utgång och intill statsinlösen trafikbolagets malmförsäljningar ske genom malmbolagets handelsorganisation. Sker detta, skall vid statsinlösen handelsorganisationen fördelas mellan bolagen liksom också försäljningskontrakt och övriga handlingar. För att underlätta en dylik fördelning bör försäljningsverksamheten ordnas så, att de för försäljningsverksamheten vidtagna anordningar ävensom de för rörelsen ingångna kontrakt kunna utan olägenhet fördelas på bolagen.

I förevarande paragraf hava jämväl meddelats vissa föreskrifter om rätt för vartdera bolaget att få del av detsamma rörande handlingar, vilka äro förvarade hos det andra bolaget.

För närvarande levereras malmbolagets malm i stor utsträckning cif och transporterna verkställas i betydande omfattning med fartyg tillhöriga trafikbolaget och särskilt konstruerade för malmtransporter. Jämväl efter statsinlösen kan samma leveranssätt behöva användas, men

§ 7.

en förutsättning för att detta skall kunna ske är, att staten har tillgång på lämpliga fartyg. För att på bekvämaste sätt skaffa tillgång till dylika fartyg har staten berättigats att i händelse av statsinlösen lösa en del av trafikbolagets flotta. Särskilda bestämmelser ha ansetts nödvändiga, på det att trafikbolaget icke måtte kunna göra denna rätt illusorisk genom att till annan avyttra just de fartyg, som staten skulle helst önska övertaga. Under tiden från och med ett år före den dag, då tillsägelse om statsinlösen sist kan ske till och med denna dag eller, om tillsägelse skett, till och med sex månader efter sagda dag får trafikbolaget icke utan Kungl. Maj:ts medgivande avyttra något fartyg. Om staten gjort tillsägelse om statsinlösen, skall staten inom sex månader efter det dylik tillsägelse sist kunnat ske, uppgiva vilka fartyg staten önskar lösa. Bolaget äger därefter sälja övriga fartyg, men ej de av staten angivna, såvida icke staten återkallar sin tillsägelse.

För statsinlösen år 1936, då tillsägelse om inlösen skall ske senast den 31 december 1934, komma bestämmelserna att verka på följande sätt. Under tiden från och med den 31 december 1933 till och med den 31 december 1934, äger Grängesbergsbolaget icke avyttra några fartyg. Har tillsägelse om statsinlösen av stamaktierna icke skett sistnämnda år, upphör denna inskränkning i bolagets förfoganderätt, men har dylik tillsägelse skett kvarstår inskränningen till och med den 30 juni 1935. Senast sistnämnda dag skall staten uppgiva, vilka fartyg den önskar lösa, och har staten lämnat dylik uppgift, får bolaget icke sälja de uppgivna fartygen men väl övriga. Återkallar staten sin tillsägelse om inlösen av stamaktierna, vilket kan ske senast sex månader före den 31 december 1936, förfaller också frågan om inlösen av de uppgivna fartygen och bolaget får fritt disponera över dem.

§ 8. Beträffande bestämmelserna i denna paragraf torde någon närmare motivering ej vara erforderlig.

§ 9. Trafikbolaget har under förhandlingarna sökt göra gällande, att därest förhandlingarna icke skulle leda till resultat, bolaget skulle i händelse av statsinlösen varit berättigat att, under åberopande av force majeure, till sin förmån erhålla ändringar i de enligt 1907 års avtal gällande bestämmelserna om lösesummans beräkning. Ehuru jag ej kan dela denna bolagets mening, har det ansetts böra fastslås, att bolaget ej skall kunna göra gällande liknande anspråk vid en inlösen, som sker enligt de nya bestämmelserna.

De mellan staten och bolagen tidigare ingångna avtal ävensom den för malmbolaget fastställda bolagsordning torde få såsom bilagor fogas vid protokollet i ärendet.

Föredragande departementschefen uppläser härfter ifrågavarande förslag till avtal mellan Svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiiruna-vaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, å andra sidan, jämte därvid fogat förslag till ändringar i den för förstnämnda bolag fastställda bolagsordning samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med bolagen träffa överenskommelse i enlighet med nämnda förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.

Bilagor.**1907 års avtal.**

Emellan Svenska staten samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund är följande överenskommelse träffad:

§ 1.

I ändamål att svenska staten må ingå såsom ägare till hälften i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag utfäster sig detsamma att, så fort sådant lagligen kan ske, vidtaga de ändringar i sin bolagsordning, som till denna paragraf hörande bilaga nr 1 utvisar.

Såsom bilaga nr 2 till denna paragraf följer förteckning å de fastigheter, gruvor och inmutade områden, som nu tillhöra Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, ävensom, till upplysning om bolagets övriga egendom, förteckning å den löseegendom, som bolaget ägde den 31 december 1906.

§ 2.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag utfäster sig vidare att i sammanhang med ovan angivna ändringar i bolagsordningen öka sitt aktiekapital till åttio miljoner (80,000,000) kronor, varav halva beloppet skall utgöras av preferensaktier och halva av stamaktier.

§ 3.

Aktiebolaget Gellivare Malmfält försäljer och överlåter till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag all sin fasta och lösa egendom med undantag av:

- a) fordran hos Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund,
- b) kontant kassabehållning samt fordringar hos banker för inestående medel,
- c) aktier i Trollhättans Elektriska Aktiebolag och Aktiebolaget Express-Dynamit, samt
- d) egna inneliggande 4½ procent obligationer.

Såsom bilaga till denna paragraf följer förteckning å de fastigheter, gruvor och inmutade områden, som ingå i denna försäljning. Övrig löseegendom överlåtes i huvudsaklig överensstämmelse med inventarieförteckning av den 31 december 1906 utan andra förändringar än gruvrörelsens drivande och malmens försäljning intill tillträdesdagen må föranleda.

Köpeskillingen för ifrågavarande egendom skall utgöra tjugufyra miljoner tjugufyra tusen (24,024,000) kronor och likvideras av Luossavaara-Kii-

runavaara Aktiebolag med dess stamaktier till nominellt belopp av sexton miljoner sexton tusen (16,016,000) kronor med kuponger för tiden från och med år 1908. Överkursen för aktierna, åtta miljoner åtta tusen (8,008,000) kronor, föras i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags räkenskaper till bolagets reservfond.

I samband med omförmälda försäljning åtager sig Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund att, i den mån de förfalla, betala Aktiebolaget Gellivare Malmfälts nuvarande och blivande skulder utan rätt för trafikaktiebolaget att för sin regressfordran mot Aktiebolaget Gellivare Malmfält göra sig betald i egendom, som enligt denna paragraf överlåtits till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, ändå att egendomen häftar såsom pant för skulden.

§ 4.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag överlåter å Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund sina räntebärande värdepapper, nämligen:

a) bankdepositionsbevis, dock att de hos norska staten pantsatta bevisen å en miljon tvåhundraftiotusen (1,250,000) kronor må såsom pant kvarligga, så länge nuvarande fraktkontrakt mellan norska staten och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag fortfar att gälla,

b) Förenade Separatorsintressenternas Aktiebolags obligationer och bolagets egna ineliggande obligationer,

c) aktier i Aktiebolaget Express-Dynamit, samt

d) bolagets egen fordran hos trafikaktiebolaget.

Däremot förbinder sig trafikaktiebolaget att utan rätt till regress gälda samtliga de skulder, för vilka Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vid innevarande års utgång häftar; skolandet belopp, varmed den av trafikaktiebolaget sålunda vid innevarande års utgång övertagna skuld må överskjuta bokförda värdet av de tillgångar, som enligt denna paragraf å trafikaktiebolaget överlåtas, avskrivnas å Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags återstående tillgångar.

I överensstämmelse härmed skola i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags ingående balansräkning för den 1 januari 1908 ur bolagets tillgångar uteslutas vad under a), b), c) och d) här ovan är uppräknat samt ur bolagets skulder alla andra poster än aktiekapitalet och reservfonden samt vinstmedel. De nya tillgångar, som genom förevarande avtal tillföras Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, må icke i samma balansräkning bokföras till högre värde än som erfordras för att samtliga tillgångar skola motsvara det ökade aktiekapitalet, reservfonden samt vinstmedel.

Bolagets tillgångar må sedermera intill år 1933 eller, därest staten då icke begagnat sin i § 9 omförmälda lösningsrätt, intill år 1938 icke i bolagets räkenskaper uppskrivas i värde med högre belopp än som å samma tillgångar verkligen nedlagts; ej heller må under samma tid ny egendom bokföras till högre belopp än den kostnad, som därå använts.

De skulder, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag intill år 1933, respektive år 1938, må hava ådragit sig, förbinder sig Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund att gälda utan rätt till regress; och må i följd härav vid utgången av år 1932, respektive år 1937, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag

icke i balansräkning vara påfört andra belopp än aktiekapital, reservfond samt vinstmedel.

§ 5.

1:o) Svenska staten överlåter till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag med äganderätt de staten såsom jordägare tillhöriga andelar i utmål och gruvor inom malmfälten i Luossavaara, Kiirunavaara och Gellivare.

2:o) I sammanhang med detta kontrakt upplåter staten genom särskilda arrendekontrakt på femtio (50) år till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag nyttjanderätt dels till mark, som för närvarande innehaves av Aktiebolaget Gellivare Malmfält men den 1 januari 1908 av detta bolag avträdes, dels till områden, som redan innehaves av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, och dels slutligen till nya områden vid Gellivare och Kiirunavaara, som för bolagets rörelse äro behöfliga; och tillförsäkrar staten Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag att få behålla nyttjanderätten till de sålunda upplåtna områdena på de i arrendekontrakten stadgade villkor, så länge Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag uppehåller gruvdriften inom Gellivare, respektive Kiirunavaara malmfält; skolande i följd härav av staten, när en arrendeperiod gått till ända, lämna bolaget nytt arrendekontrakt på enahanda villkor för så lång tid, som nyttjanderätt enligt lag må upplåtas.

Däremot skall Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags nyttjanderätt till det område vid Luossavaara, som å en, i kontrakt av den 9 september 1899 mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag återopad karta betecknas med Litt. B., upphöra den 1 januari 1908; dock tillförsäkrar staten bolaget, att, därest vid utgången av år 1937 Luossavaara malmfält, jämlikt § 6 mom. 4:o här nedan, återlämnas till bolaget, detsamma skall ånyo erhålla, och, så länge bolaget uppehåller gruvdriften inom malmfälten, bibehålla nyttjanderätten till ifrågavarande område emot arrende, utgående med enahanda belopp per kvadratkilometer som för den enligt ovan avsedda kontrakt upplåtna marken vid Kiirunavaara och på de villkor i övrigt, som uti samma kontrakt äro stadgade.

3:o) Staten ansvarar för att den malm, som utom nu lagligen gällande utmål må finnas inom de i mom. 2:o) avsedda områden, icke, så länge dessa äro utarrenderade till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, må annat än för kronans räkning inmutas eller brytas samt utfäster sig att icke före utgången av år 1932 eller, om staten då ej begagnar sin i § 9 här nedan omförmälda lösningsrätt, före utgången av år 1937 därstädes bryta eller låta bryta malm.

§ 6.

För de i § 5 omförmälda jordägareandelar samt för övriga i detta kontrakt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag tillerkända rättigheter och förmåner erhåller staten vederlag på följande sätt:

1:o) Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag överlämnar den 1 januari 1908 till svenska staten preferensaktier i bolaget till nominellt belopp av trettio miljoner niohundraåttiofyra tusen (39,984,000) kronor, och medgiver

staten, att dess nuvarande 16 aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag utbytas mot preferensaktier, varigenom staten bliver ägare till alla bolagets preferensaktier till nominellt belopp av fyrtio miljoner (40,000,000) kronor. För de nya aktier till belopp av trettionio miljoner niohundraåttiofyra tusen (39,984,000) kronor, som till staten överlämnas, skall emissionsstämpelkostnad icke drabba bolaget, utan åligger det staten, därest sådan stämpelkostnad vander av bolaget uttagen, att ofördröjligen ersätta bolaget beloppet.

2:o) Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag överlåter med äganderätt till svenska staten samtliga aktier i Mertainens Gruvaktiebolag till nominellt belopp av fem miljoner (5,000,000) kronor; dock att staten intill år 1933 eller, om staten då icke begagnat sin i § 9 här nedan omnämnda lösningsrätt, intill år 1938 icke äger att inom de Mertainens Gruvaktiebolag nu tillhöriga gruvor eller inmutade områden bryta eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning i Sverige.

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund förpliktar sig att utan rätt till regress betala samtliga de skulder, för vilka Mertainens Gruvaktiebolag vid utgången av år 1907 häftar.

Såsom bilaga till detta mom. följer förteckning å de fastigheter, gruvor och inmutade områden, som tillhöra Mertainens Gruvaktiebolag.

3:o) Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag överlåter till svenska staten med äganderätt de bolaget nu tillhöriga gruvor och inmutade områden i malmfälten i Syväjärvi, Nokutusvaara och Haukivaara, dock att staten intill år 1933 eller, om staten då icke begagnat sin i § 9 här nedan omnämnda lösningsrätt, intill år 1938 icke äger att inom ifrågakvarande gruvor eller inmutade områden bryta eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning i Sverige.

4:o) Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag upplåter till staten uteslutande nyttjanderätt under 30-årsperioden 1908—1937 till Luossavaara malmfält, innefattande de gruvor och inmutade områden, som i bil. nr 2 till § 1 angivas tillhöra samma malmfält, dock att staten icke äger att under sagda tidsperiod inom nämnda malmfält bryta eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning i Sverige. Vid utgången av ovannämnda 30-årsperiod äger staten rätt att efter sitt gottfinnande antingen behålla ifrågakvarande gruvor och inmutade områden med full äganderätt och utan lösen, eller ock att, mot återlämnande av gruvorna, av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag erhålla lösen för alla för gruvornas tillgodogörande eller administrerande anordnade anstalter, byggnader och annat, likasom maskiner, redskap och materiel. Vill staten begagna sist angivna rättighet, tillsäge därom bolaget under år 1936. Lösesumman skall i brist på åsämjande bestämmas av nio ojäviga gode män, utsedda på sätt i § 9 mom. 1:o) här nedan sägs, samt erläggas kontant den 31 december 1937.

5:o) Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att söna de bolaget tillhöriga inmutningar, för vilka utmål ännu ej blivit lagda, och med-giver, att gränserna på djupet för de bolaget tillhöriga utmål, som må vara lagda enligt 1855 års gruvestadga, beräknas såsom vore samma utmål lagda enligt nu gällande gruvestadga.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml 113 häft. (Nr 129.)

§ 7.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att under 25-årsperioden 1908—1932 icke bryta och tillgodogöra sig mera än sammanlagt sjuttiofem miljoner (75,000,000) ton järnmalm inom Kiirunavaara malmfält samt aderton miljoner sjuhundrafemtiotusen (18,750,000) ton järnmalm inom Gellivare malmfält. I sistnämnda kvantitet inräknas dock ej nu befintlig eller under nämnda 25-årsperiod fallande s. k. varpmalm. Med varpmalm förstås sådant malmhaltigt berg, som faller vid brytningen av malmen eller måste brytas för att göra malmen åtkomlig, men är för fattig för att kunna med fördel i oberett skick exporteras.

§ 8.

Med avseende å Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags malmfraktning å järnvägen Svartön—Riksgränsen skola under 25-årsperioden 1908—1932 följande bestämmelser gälla:

1:o) Staten tillförsäkrar bolaget att under omförmälda tjugufem år mot en avgift av två (2) kronor 64 öre per ton från Kiruna till Riksgränsen frakta den malm, sammanlagt sjuttiofem miljoner ton, som bolaget enligt § 7 äger att bryta inom Kiirunavaara malmfält, vilken kvantitet skall sålunda fördelas, att bolaget äger under år 1908 frakta omkring en miljon femhundra tusen (1,500,000) ton, varefter kvantiteten småningom, dock högst med fyrahundra tusen (400,000) ton under ett år, ökas intill tre miljoner trehundra tusen (3,300,000) ton årligen: åliggande bolaget att före den 1 juli varje år hos järnvägsstyrelsen anmäla den ungefärliga kvantitet, bolaget under närmast följande kalenderår vill frakta från Kiruna till Riksgränsen, samt att, om bolaget för något kommande år önskar öka kvantiteten med mera än tvåhundra tusen (200,000) ton utöver den för närmast föregående år avsedda mängden, därom lämna järnvägsstyrelsen meddelande minst två år före ingången av det kalenderår, varunder sådan ökning skulle äga rum.

Så framt ej bolaget själft vill ombestyra å dess spår och dess egen bangård erforderlig vagnflyttning och växling, åtager sig staten att utföra densamma, mot det att bolaget ersätter kostnaden för därför använda växellokomotivs underhåll och materialförbrukning samt för den för vagnrörelsen erforderliga personalen ävensom ränta och amortering å anskaffningskostnaden för lokomotiven, beräknad till sju (7) procent, allt ökat med tio (10) procent.

Uppstå mellan staten och bolaget olika meningar om den fordrade ersättningens storlek, skall saken hänskjutas till avgörande av skiljemän.

Vagnarnas omloppstid beräknas månadsvis på det sätt, att medeltal av omloppstid, från det varje vagn på bolagets begäran ställts till bolagets förfogande för lastning till dess densamma efter skedd lossning återkommit till Kiruna, tages för samtliga under månaden till bolagets förfogande för lastning ställda vagnar. För uppkommet överskott i tid över fem dagar betalar bolaget vagnhyra efter nu gällande taxa. I omloppstiden inräknas ej uppehåll, orsakat av naturhinder eller olyckshändelse.

Bolaget är berättigat att lasta vagn intill fem (5) procent över dess angivna bärighet. Frakt skall erläggas för vad per månad i vagnarna lastats,

dock med iakttagande att, om vagnarna i medeltal för månaden icke lastats till sin angivna bärighet, frakt ändock skall erläggas efter den angivna bärigheten.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag berättigas att årligen frakta intill en miljon tvåhundra tusen (1,200,000) ton malm eller den kvantitet, Kungl. Maj:t därutöver kan medgiva, från Kiruna till Svartön, mot en avgift av tre (3) kronor 48 öre per ton, däri inberäknad ersättning för upplagsplats och begagnande av lastningsanordningar på Svartön i likhet med vad som gäller angående malm, som fraktats från Gellivare till Svartön enligt kungl. brevet den 1 juli 1898, dock med iakttagande att sammanlagda kvantiteten av vad bolaget enligt detta mom. under ett år fraktar från Kiruna till Riksgränsen och från Kiruna till Svartön icke överstiger tre miljoner femhundra tusen (3,500,000) ton och icke under ett år ökas från föregående år med mer än högst fyrahundra tusen (400,000) ton; skolande Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, om det vill begagna rättigheten att frakta från Kiruna till Svartön, därom hos järnvägsstyrelsen göra anmälan minst ett år före ingången av det kalenderår, varunder fraktningen från Kiruna till Svartön är avsedd att äga rum.

Staten fritager sig från ansvar för den minskning i den transporterade malmmängden, som kan uppstå, därest icke bolaget med störst möjliga jämnhet fördelar malmsändningen på årets särskilda månader eller trafiken förhindras genom omständigheter, över vilka förvaltningen av statens järnvägar icke råder.

2:o) Staten tillförsäkrar vidare bolaget att under ovannämnda period 1908—1932 från Gellivare (Malmberget) till Svartön frakta den malm, sammanlagt 18,750,000 ton, som bolaget enligt § 7 äger att bryta inom Gellivare malmfält, mot en avgift av två (2) kronor 75 öre för ton och under de bestämmelser i övrigt som innefattas i kungl. brevet den 1 juli 1898; skolande sagda kvantitet fördelas ungefär lika på vart av ifrågakomna år, dock med rätt för bolaget att under de första fem åren utfrakta intill en miljon (1,000,000) ton årligen.

I nyssberörda kvantitet inbegripes icke s. k. varpmalm. Om fraktning av varpmalm stadgas ej i detta kontrakt.

3:o) Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag berättigas att under år 1907 utöver den i kontraktet emellan svenska staten och bolaget den 2 juli 1898 angivna kvantitet en miljon tvåhundra tusen (1,200,000) ton, från Kiruna till Riksgränsen frakta ytterligare intill etthundra femtiotusen (150,000) ton järnmalm emot en avgift av två (2) kronor 64 öre för ton och på de villkor i övrigt, som innehållas under mom. 1:o) i denna paragraf.

§ 9.

1:o) Staten äger rätt att den 31 december 1932 inlösa de aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, vilka nu tillhöra eller intill sagda dag förvärvats av Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält. Vill staten begagna denna rätt, göra därom tillsägelse under år 1930 hos Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund samt hos aktiebolaget Gellivare Malmfält, om detta bolag då ännu äger bestånd. Har så-

dan tillsägelse skett, står det likväl staten öppet att senast sex månader före inlösningsdagen återkalla sin tillsägelse.

För dylik inlösen skall värdering av berörda aktier verkställas av nio ojäviga gode män, av vilka tre utses av Kungl. Maj:t, tre av trafikaktiebolaget, en av magistraten i Stockholm, en av magistraten i Göteborg och en av styrelsen för Tekniska Högskolan i Stockholm. Vid värderingen, varunder Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags böcker och övriga handlingar skola hållas tillgängliga för gode männen, uppskattas den årliga medelvinst, sistnämnda bolag skäligen bör anses hava haft å försäljningen av den malm, som bolaget brutit och tillgodogjort sig under åren 1920—1929, varvid hänsyn skall tagas ej blott därtill, om bolaget under perioden gjort skäliga avskrivningar, utan även till alla andra på bedömandet inverkan omständigheter. Angående avskrivningar är att iakttaga, att bolaget icke har skyldighet att på grund av malms bortförande göra avskrivning å själva gruvorna, ej heller att å fastigheter göra andra avskrivningar, än som föranledas av byggnaders nedgång i värde. Har kvantiteten av den malm, som bolaget brutit och tillgodogjort sig under nämnda tioårsperiod, överstigit trettio miljoner (30,000,000) ton från malmfältet i Kiirunavaara eller sju miljoner femhundra tusen (7,500,000) ton från Gellivare malmfält, skall från beräkningen uteslutas den vinst, som belöpt å de överskjutande kvantiteterna. Om till följd av krig eller blockad avbrott i utfraktningen av malm ägt rum under ifrågavarande tioårsperiod, skall i stället för den tid, avbrottet varat, medtagas i beräkningen en lika lång tidrymd närmast före år 1920.

Lösesumman skall utgöra tjugufem gånger hälften av den sålunda uppskattade medelvinsten, dock att, om nämnden skulle uppskatta de malmkvantiteter, som vid 1932 års utgång finnas kvar inom bolagets utmål, till mindre belopp än ett hundrafemtio miljoner (150,000,000) ton i Kiirunavaara malmfält eller trettiosju miljoner femhundra tusen (37,500,000) ton i Gellivare malmfält från lösesumman skall avdragas vad som svarar emot bristen i nyssnämnda kvantitetens sammanlagda belopp.

Den efter angivna grunder bestämda lösesumman med avdrag för vad därav proportionellt må kunna belöpa på stamaktier, som icke ägas av Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält, skall erläggas kontant å inlösningsdagen, dock med rätt för staten att dröja med erläggande av lösesumman eller någon del därav intill den 31 december nästföljande år, mot skyldighet för staten att meddela bolaget dagen för inbetalningen en månad förut samt att erlagga fyra (4) procent ränta å det resterande beloppet från inlösningsdagen till dess betalning sker. Har vid tiden för lösesummans erläggande staten såsom ägare av preferensaktierna icke erhållit den utdelning å samma aktier, som enligt bolagsordningen skall tillkomma preferensaktierna, innan utdelning å stamaktier må äga rum, äger staten från lösesumman avdraga det belopp, som brustit i sådan utdelning.

Inför gode männen må såväl staten som bolagen framställa och grunda sina anspråk och påståenden. Gode männens beslut må ej överklagas. Stanna de i olika meningar, gälle den mening, som de flesta omfattat, såsom gode männens beslut. Lagen om skiljemän äger ej tillämpning i fråga om det i detta mom. avsedda förfarande. Har icke, sedan ena parten med uppgift om

sitt val av gode män gjort framställning hos den andra parten om utseende å dess sida av gode män, sådan åtgärd ägt rum inom tre månader, är först-nämnda part berättigad att välja gode män i den andras ställe.

2:o) Begagnar staten sin inlösningsrätt, och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke medhunnit att tillutgången av år 1932 bryta och utfrakta hela de i nästföregående paragraf bestämda malmkvantiteter, från Kiirunavaara sjuttiofem miljoner (75,000,000) ton och från Gellivare aderton miljoner sjuhundrafemtio tusen (18,750,000) ton, skall staten vid inlösen, varom i mom. 1:o) sägs, utöver lösesumman för aktierna lämna Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och Aktiebolaget Gellivare Malmfält ersättning, i den mån på deras aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag belöper, för vad av nämnda kvantiteter icke utfraktats, dock i intet fall för mera än fem miljoner (5,000,000) ton, varvid varje ton beräknas till ett pris, motsvarande bolagets enligt mom. 1:o) uppskattade medelvinst under åren 1920—1929 per ton malm med avdrag av det vinstbelopp, som, därest malmen utfraktats under åren 1928—1932, skolat jämlikt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags bolagsordning å samma malm tillkomma preferensaktierna i bolaget.

Beräkningen av ifrågasatta ersättningsbelopp verkställes i brist på åsämjande av nio ojäviga gode män, utsedde på sätt i mom. 1:o) sägs, och beloppet erlægges kontant före utgången av år 1933.

§ 10.

Begagnar ej staten den i nästföregående paragraf omförmälda lösningsrätt, äger Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag under femårsperioden 1933—1937 utöver de i § 7 här ovan bestämda malmkvantiteter bryta ytterligare i Kiirunavaara malmfält sammanlagt femton miljoner (15,000,000) ton järnmalm samt i Gellivare malmfält tre miljoner sjuhundrafemtio tusen (3,750,000) ton järnmalm, oberäknat varpmalm, så ock utfrakta nämnda kvantiteter mot den i § 8 för varje fall bestämda frakt och under övriga däri stadgade fraktningsvillkor.

Det åligger bolaget att under den i denna paragraf avsedda period fördela malmfraktningen med ungefär lika kvantiteter på vart av de fem åren.

§ 11.

Har Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke medhunnit att till utgången av år 1937 bryta och utfrakta hela de i §§ 7 och 10 här ovan bestämda sammanlagda malmkvantiteter, från Kiirunavaara nittio miljoner (90,000,000) ton, från Gellivare tjugutva miljoner femhundra tusen (22,500,000) ton, skall staten lämna Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och Aktiebolaget Gellivare Malmfält ersättning, i den mån på deras aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag belöper, för vad av nämnda kvantiteter icke utfraktats, dock i intet fall för mera än fem miljoner (5,000,000) ton, varvid varje ton beräknas till ett pris motsvarande den vinst, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag skäligen bör anses hava haft å sin malmförsäljning under åren 1928—1937, med avdrag av det vinstbelopp, som, därest malmen utfraktats under åren 1933—1937, skolat jämlikt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags bolagsordning å samma malm tillkomma preferensaktierna i bolaget.

I händelse av olika meningar om sagda beräkning skall uppskattning äga rum på sätt i § 9 stadgats.

Ersättningsbeloppet må, om staten sådant önskar, fördelas med en femtedel på vart av åren 1938—1942.

§ 12.

Har staten icke begagnat sin i § 9 omförmälda rätt till inlösen av stamaktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vid utgången av år 1932, äger staten enahanda lösningsrätt den 31 december 1942. Vill staten begagna denna lösningsrätt, göra därom tillsägelse under år 1940 hos Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund samt hos Aktiebolaget Gellivare Malmfält, om detta bolag då ännu består, och skall i fråga om statens rätt att återkalla sin tillsägelse, om lösesummans bestämmande och grunderna därför, om avdrag å lösesumman samt om tiden för dess erläggande, vad i § 9 är därom stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att för beräkning av medelärsvinsten skall läggas till grund kvantiteten av den malm, bolaget brutit och tillgodogjort sig under tioårsperioden 1928—1937.

§ 13.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att icke exportera s. k. A-malm från utmälen nr 16, 17 och 27 (Vaktmästarens kulle) i Kiirunavaara utöver den kvantitet — omkring sjuhundratusen (700,000) ton —, som redan blivit enligt ingångna kontrakt försäld för leverans från och med år 1908.

§ 14.

1:o) Därest det fraktbelopp Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag har att jämlikt i § 8 mom. 1:o stadgad grund till staten erlægga för transport å järnvägen Gellivare—Riksgränsen, något år ej skulle uppgå till sammanlagda beloppet av kostnaden för nämnda järnvägs drift och underhåll jämte fem (5) procent å nuvarande och blivande anläggningskostnad för samma järnväg, skall bolaget i allt fall för sådant år betala en summa, som motsvarar detta sammanlagda belopp. I driftkostnaden må dock ej inräknas utgift, som enligt vad av järnvägens räkenskaper uttränes, föranletts allenast av persontrafik, postbefordran och transport av annat gods än bolagets.

Om staten för annans eller andras räkning än bolagets fraktar malm från Kiruna till Riksgränsen till sammanlagd myckenhet av minst trehundra-tusen (300,000) ton för år, skall, i stället för nyssnämnda garantibestämmelse, gälla följande. Om något år fraktinkomsterna på järnvägen Gellivare—Riksgränsen ej skulle uppgå till sammanlagda beloppet av kostnaden för järnvägens drift och underhåll jämte fem (5) procent å nuvarande och blivande anläggningskostnad för samma järnväg, skall bolaget i allt fall för sådant år betala, med inberäkning av fraktavgiften för transporterad malmkvantitet, en summa motsvarande den på bolagets transportkvantitet i förhållande till hela transportmängden på banan (person-, post- och godstrafik) proportionellt enligt vid statens järnvägar tillämpade fördelningsgrunder belöpande andel av ovannämnda sammanlagda kostnads- och procentbelopp. Skulle ett sådant år bolagets transportmängd icke uppgå till den av bolaget anmälda kvantitet,

skall vid beräkning av bolagets andel i nämnda kostnads- och procentbelopp bolagets transportmängd i allt fall beräknas hava utgjort den anmälda kvantiteten.

2:o) Därest något är fraktinkomsterna på järnvägen Gellivare (Malmberget)—Svartön ej skulle uppgå till sammanlagda beloppet av kostnaden för järnvägens drift och underhåll jämte fem (5) procent å nuvarande och blivande anläggningskostnad för samma järnväg, innefattande jänväl alla statens upplags-, lossnings- och lastningsanordningar å Svartön, skall Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag i allt fall för sådant år betala, med inberäkning av fraktavgiften för å denna bandel transporterad malmkvantitet, den på bolagets transportkvantiteter i förhållande till hela transportmängden på banan (person-, post- och godstrafik) proportionellt enligt vid statens järnvägar tillämpade fördelningsgrunder belöpande andel av ovannämnda sammanlagda kostnads- och procentbelopp. Skulle ett sådant år Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke frakta en så stor malmkvantitet denna väg, som bolaget anmält till befordran, skola vid beräkning av bolagets andel i nämnda kostnads- och procentbelopp bolagets transportmängder i allt fall beräknas hava utgjort de en gång anmälda kvantiteterna från Kiruna till Svartön och från Malmberget till Svartön.

3:o) Har till följd av krig eller blockad avbrott i utfraktningen av malm ägt rum, skola bolagets förpliktelser enligt denna paragraf upphöra för den tid, avbrottet varar.

§ 15.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att av den malm, som bolaget enligt detta kontrakt äger att intill år 1933, respektive år 1938, bryta och tillgodogöra sig inom malmfälten i Kirunavaara och Gellivare, i främsta rummet leverera vad som, utav de malmsorter bolaget bryter, åstundas för järn- eller ståltillverkning inom Sverige, till de priser, som efter det vid köpet i allmänhet gällande prisläge äro skälige.

Nu stadgade skyldighet gäller endast gentemot dylik köpare, som för fullgörande av sina förpliktelser lämnar tillfredsställande bankgaranti; och skall i övrigt i avseende å bolagets leveransskyldighet enligt denna paragraf gälla följande:

a) Bolagets leveransskyldighet omfattar under första året, då leverans av malm enligt denna paragraf äger rum, högst

tvåhundratusen (200,000) ton och under nästpåföljande år högst fyrahundratusen (400,000) ton, varefter leveransskyldigheten småningom stiger, under iakttagande att därefter sammanlagda leveransskyldigheten under ett år i intet fall stiger med mer än etthundrafemtiotusen (150,000) ton utöver vad bolaget under nästföregående år enligt denna paragraf levererat.

b) I fråga om tiden för rekvisition skall gälla, att bolaget oberoende av tiden för rekvisitionen är skyldigt att leverera intill etthundratusen (100,000) ton sammanlagt under ett år, men i övrigt icke är skyldigt leverera, med mindre rekvisition göres,

där den enligt denna paragraf försålda malmen uppgår eller genom rekvisitionen tillgodoseende skulle uppgå till sammanlagt

tvåhundrausen (200,000) ton minst ett år, där den skulle uppgå till sammanlagt

fyrahundrausen (400,000) ton minst två år, där den skulle uppgå till sammanlagt

femhundrafemtiotusen (550,000) ton minst tre år före det år, då leverans skall äga rum o. s. v. med ett års höjning i rekvisitionstiden för varje ytterligare kvantitet av etthundrafemtiotusen (150,000) ton.

Uppstå mellan bolaget och köpare olika meningar om, huruvida det av bolaget fordrade pris är skäligt, är bolaget pliktigt att, därest Kungl. Maj:t sådant fordrar, underkasta sig avgörande av skiljemän.

§ 16.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att sörja för en i allo rationell malmbrytning samt att för sådant ändamål vidtaga lämpliga anstalter och nedlägga erforderliga kostnader. Bolaget förbinder sig jämväl att hålla all för rörelsen erforderlig egendom i gott skick ävensom att under åren 1928—1937 icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd avyttra sådan egendom.

§ 17.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att, på sätt i Grängesberg och i Kiruna redan ägt rum, även i Gellivare, där den med staten pågående rättegången hittills lagt hinder i vägen för förverkligande av sådana avsikter, vidtaga åtgärder för beredande av tjänliga bostäder åt arbetarna samt för övrigt, i vad på bolaget ankommer, söka sörja för deras trevnad.

§ 18.

Skulle under den tid, detta avtal äger bestånd, exporttull eller annan pålaga eller avgift, av vad slag det vara må, av svenska staten påläggas järnmalm, som brytes eller exporteras, förbinder sig staten att under förra hälften av nästpåföljande kalenderår gottgöra Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vad de av sagda grund måst slutligen vidkännas för malm, som brutits i någon uti denna överenskommelse avsedd fyndighet.

Därest under sagda tid något av nämnda två bolag eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält måst vidkännas direkt beskattning, av vad slag det vara må, efter annan eller högre grund än som gäller för bolag med årlig inkomst uppgående till beloppet av nettovinsten för det svenska bankbolag, som under samma år haft den största nettovinsten, eller med förmögenhet uppgående till beloppet av förmögenheten hos det svenska bankbolag, som vid slutet av samma år ägt den största förmögenheten, skall staten under loppet av nästpåföljande kalenderår gottgöra detta bolag ej mindre vad bolaget nödgats utgiva utöver vad det bort utgiva, därest beskattning utgått efter samma grunder som för bolag med ovan sagda inkomst eller förmögenhet, än även ränta å skillnadsbeloppet efter fyra (4) procent om året; dock att, där beskattningen icke utgått efter annan eller högre grund än som gäller för bolag med en årsinkomst av en miljon femhundrausen (1,500,000) kronor eller med en för-

mögenhet av trettio miljoner (30,000,000) kronor, gottgörelse, varom här är fråga, i intet fall skall äga rum.

§ 19.

Staten förbinder sig att under tiden intill 1932 års utgång, eller, om staten icke begagnat sin i § 9 omförmälda lösningsrätt, intill 1937 års utgång, icke låta annan frakta för export avsedd järnmalm å järnvägen Svartön—Riksgränsen mot billigare avgifter än dem, som medgivits Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, ävensom att efter 1932 respektive 1937 års utgång låta bolaget frakta malm på samma villkor, som angående för export avsedd malm bestämmas för andra malmtrafikanter i Norrbotten.

§ 20.

1:o) I sammanhang med detta kontrakts undertecknande å statens vägnar skola alla Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags fånges- och åtkomsthandlingar till fastigheter, — däri inbegripet även till de fastigheter, som Aktiebolaget Gellivare Malmfält enligt detta kontrakt skall överlåta till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag — nedsättas hos Sveriges riksbank såsom i taka händer mot åtagande av riksbanken att för Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags räkning hålla handlingarna i förvar och att ej utlämna desamma förrän efter utgången av år 1932 eller, om staten icke begagnar sin i § 9 omförmälda lösningsrätt, efter utgången av år 1937, samt med fullmakt för riksbanken att för Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags räkning och på dess bekostnad låta lagfara de fastighetsfång, å vilka lagfart icke redan blivit för sistnämnda bolag meddelad.

De handlingar, som för Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält grunda åtkomst till gruvor och inmutade områden, och vilka blivit i sammanhang med upptagande av lån för bolagen i bank nedsatta, så ock de in-teckningar, som blivit fastställda i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags eller Aktiebolaget Gellivare Malmfälts förlagsin-teckningsbara egendom eller i sistnämnda bolags fastigheter, skola, så snart och i den mån de frigöras från å dem nu vilande pantförbindelser, överlämnas till förvar åt Sveriges riksbank, mot åtagande av riksbanken att utlämna dem till Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, dock ej förrän efter utgången av år 1932 respektive 1937.

2:o) All fast eller lös egendom, som enligt denna överenskommelse skall övergå till ny ägare, tillträdes den 1 januari 1908.

§ 21.

1:o) Aktiebolaget Gellivare Malmfält förbinder sig att icke före utgången av år 1942 överlåta sina aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag till annan än Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund. Likaledes förbinder sig Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund att icke före nyss angivna tid till annan överlåta de aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, som Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund nu äger eller intill nämnda tid förvärvar; dock skall denna bestämmelse icke utgöra hinder för överlåtelse av aktier, i den mån sådan erfordras för uppehållande av aktieägarnas antal vid lagstadgat minimum.

2:o) Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund ikläda sig härmed ansvar såsom för egen förbindelse för alla de förpliktelser, som jämlikt detta kontrakt åligger Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag.

3:o) Aktiebolaget Gellivare-Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund medgiva att, till säkerhet för samtliga deras förbindelser enligt detta kontrakt med undantag för det i § 22 gjorda åtagande, de uti mom. 1:o omförmälda aktier må utgöra pant; skolande i fråga om pantsättningen gälla vad i mom. 4:o stadgas.

4:o) För att trygga statens rätt till inlösen enligt §§ 9 och 12, så ock till fullgörande av den i nästföregående mom. omförmälda pantsättning, skola i sammanhang med detta kontrakts undertecknande å statens vägnar de aktier, tillsammans minst trettionio tusen åttahundrafemtio två (39,852) stycken i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, som tillhöra Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund samt Aktiebolaget Gellivare Malmfält, försedda med överlåtelse in blanko, nedsättas såsom i taka händer hos Sveriges Riksbank, med fullmakt för riksbanken att, sedan staten visat sig hava erlagt stadgad lösen för aktierna, överlämna dem med ifyllt överlåtelse till staten samt mot åtagande av riksbanken

att, så länge statens rätt till inlösen består, hålla aktierna i förvar och icke till annan utlämna desamma;

att varje år, sedan ordinarie bolagsstämma med Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag hållits, till Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och Aktiebolaget Gellivare Malmfält utlämna föregående års vinstkuponger till vardera bolagets aktier, dock att, om staten med laga kraft ägande dom visar, att staten på grund av detta kontrakt äger fordran, för vilken aktierna jämlikt mom. 3:o häfta såsom pant, staten är berättigad att utbekomma vinstkuponger till så stort antal, som fordras till täckande av dess fordran, samt

att, om tiden för statens lösningsrätt gått till ända utan att staten begagnat sig av samma rätt, samt staten vid denna tidpunkt icke äger fordran, för vilken aktierna häfta såsom pant, tillhandahålla vardera bolaget dess aktier.

§ 22.

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund förbinder sig att inskränka exporten av malm från de Grängesbergs Grufveaktiebolag tillhöriga gruvor i Grängesberg, så att densamma efter år 1908 ej överstiger sexhundrafemtio tusen (650,000) ton samt efter år 1917 ej överstiger fyrahundrafemtio tusen (450,000) ton årligen.

Denna förbindelse gäller även för det fall, att Grängesbergs Grufveaktiebolags gruvor skulle komma i annan ägares hand. Varder denna förbindelse under något år överträd, skall trafikaktiebolaget under påföljande år till staten erlægga ett vite, beräknat efter fem (5) kronor per ton för varje ton malm, som utöver den stadgade maximikvantiteten blivit exporterad.

§ 23.

Staten utfäster sig, att, om staten begagnar sig av den i §§ 9 och 12 här ovan angivna lösningsrätt, i den mån sådant lämpligen kan ske, bibe-

hålla den hos Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag anställda personal även som att svara för fortsatt utbetalning av då utgående, till beloppet rimliga pensioner och understöd åt tjänstemän och arbetare, som varit anställda vid nämnda bolag.

§ 24.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag förbinder sig att för tiden från och med år 1908 till G. E. Broms' rättsinnehavare utbetala den royalty, som enligt avtal den 11 februari och den 20 maj 1903 häftar ej mindre vid bolagets förutvarande egendom än även vid den egendom, bolaget enligt denna överenskommelse förvärvar av Aktiebolaget Gellivare Malmfält; dock att staten ikläder sig ifrågavarande förpliktelse beträffande den malm, som staten enligt detta kontrakt kan komma att bryta i Luossavaara malmfält.

Staten ikläder sig vidare, för tiden från och med år 1908, betalningsskyldighet för den i omförmälda avtal bestämda royalty, i vad den vilar på Mertainens Gruvaktiebolags nuvarande egendom.

§ 25.

1:o) Den mellan kronan, å ena, och Aktiebolaget Gellivare Malmfält m. fl., å andra sidan, anhängiga rättegång angående rätt till vissa inmutningar, i vilken rättegång Svea hovrätt givit dom den 23 februari 1906, nedlägges till alla delar, och parterna bära var sina kostnader för samma rättegång.

2:o) Denna överenskommelse utgör icke hinder för upplösning av Aktiebolaget Gellivare Malmfält, så snart bolaget anser sådant lämpligt, dock att detta icke verkar någon inskränkning i Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds förbindelser enligt detta kontrakt eller rubbning i den pantsättning, som enligt § 21 här ovan ägt rum.

§ 26.

Staten berättigas att taga del av alla undersökningar, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag anställt eller kommer att anställa rörande malmtillgången såväl i Luossavaara och Kiirunavaara som i Gellivare, ävensom att själv låta anställa sådana undersökningar, i den mån det kan ske utan att arbetet i gruvorna därigenom hindras eller uppehålles.

§ 27.

Genom detta kontrakt upphäves med 1907 års utgång den emellan staten, å ena, och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, å den andra sidan, den 2 juli 1898 ingångna överenskommelse. Till ytterligare säkerhet för uppfyllande av bolagets förbindelser enligt förevarande kontrakt skall intill år 1938 hos staten kvarbliva det intecknade skuldebrev å två miljoner (2,000,000) kronor, som av bolaget överlämnats till staten såsom säkerhet för ett i sagda överenskommelse stadgat vite, varemot de såsom pant för samma överenskommelse till staten avlämnade depositionsbevis å en miljon femhundra tusen (1,500,000) kronor skola, jämlikt § 4 här ovan, tillställas Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund.

§ 28.

Där enligt stadgande i denna överenskommelse tvist skall avgöras av skiljemän, skola, för såvitt icke här ovan annorlunda bestämts, skiljemännen vara tre till antalet och tillsättas på det sätt, att vardera parten utser en och överståthållarämbetet i Stockholm den tredje.

§ 29.

De rättigheter, som på grund av detta kontrakt tillkomma Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag må icke utan statens samtycke å annan överlätas.

Förestående avtal antages härmed under förutsättning av vederbörande bolagsstämmors godkännande inom nästkommande juni månads utgång, men upphör att vara för bolagen bindande, därest det icke av staten inom samma tid godkännes.

Stockholm den 7 mars 1907.

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG—OXELÖSUND.

Vollrath Tham.

Bevittnas:

C. H. Byström.

G. Lagerhjelm.

AKTIEBOLAGET GELLIVARE MALMFÄLT

Vollrath Tham.

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG.

Vollrath Tham.

Godkännes å Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar enligt nådigt bemyndigande av den 21 juni 1907.

Stockholm den 29 juni 1907.

Julius Juhlin.

1908 års avtal.

Under förutsättning, att det denna dag upprättade köpeavtal, varigenom Aktiebolaget Svappavaare Malmfält till Svenska staten försålt bland annat samtliga bolaget tillhöriga gruvor och gruveandelar jämte utmål, samt inmutade fyndigheter inom Svappavaara, Leveäniemi och Tansari malmfält i Juckasjärvi socken samt Salmivaara malmfält i Gellivare socken, varder å statens sida slutligen godkänt, träffas emellan Svenska staten å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Öxelösund, å andra sidan, följande överenskommelse:

§ 1.

Utöver den kvantitet järnmalm, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt 1907 års kontrakt emellan staten samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Öxelösund äger att under 25-årsperioden 1908—1932 bryta och tillgodogöra sig inom Kiirunavaara malmfält, skall bolaget mot den i §§ 4 och 5 här nedan stadgade ersättning till staten under tiden 1915—1932 äga bryta och tillgodogöra sig inom samma malmfält ytterligare nio (9) miljoner ton, dock med rätt för bolaget att, om det sådant önskar, inom Gellivare malmfält bryta och tillgodogöra sig intill 2,500,000 ton av sistberörda malmkvantitet, oberäknat varpmalm, varom förmäles i § 7 av 1907 års kontrakt.

§ 2.

Staten förbinder sig att intill år 1933, eller, om staten då icke begagnat den lösningsrätt till aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, som enligt § 9 mom 1:o i 1907 års kontrakt är staten tillförsäkrad, intill år 1938 icke inom Svappavaara, Leveäniemi, Tansari eller Salmivaara malmfält bryta eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning inom Sverige.

§ 3.

Staten tillförsäkrar Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag att under perioden 1915—1932 frakta å järnvägen Svartön—Riksgränsen utöver de malmkvantiteter, som angivas i § 8 mom 1:o och 2:o av 1907 års kontrakt, ytterligare den malm, tillsammans nio miljoner ton, som bolaget genom detta kontrakt erhåller rätt att bryta inom Kiirunavaara och Gellivare malmfält, mot den i ovannämnda § 8 mom. 1:o och 2:o för varje fall bestämda frakt och under övriga däri stadgade fraktningsvillkor. Denna kvantitet skall sålunda fördelas, att bolaget under vart och ett av åren 1915—1917 äger frakta ett-hundrafemtiotusen (150,000) ton, under vart och ett av åren 1918—1920 fyra-hundrafemtiotusen (450,000) ton samt under vart och ett av åren 1921—1932 sexhundratusen (600,000) ton; dock att den i 1907 års kontrakt angivna högsta fraktkvantiteten för år i olika riktningar icke må i följd av nyssberörda bestämmelse ökas till mera än 3,750,000 ton från Kiruna till Riksgränsen, 1,400,000

ton från Kiruna till Svartön eller 1,000,000 ton Gellivaremalms från Gellivare (Malmberget) till Svartön.

§ 4.

Såsom vederlag för de bolaget genom detta kontrakt tillerkända rättigheter och förmåner erlägger bolaget till staten dels ett kontant belopp av 3,500,000 kronor, vilket betalas den 1 juli 1908, dock med rätt för bolaget att uppskjuta betalningen intill den 1 september 1908 mot erläggande av fyra procents årlig ränta å vad som ej betalas den 1 juli från sistnämnda dag till betalningsdagen, dels ock en royalt, enligt nedan givna bestämmelser.

§ 5.

För hälften av den kvantitet järnmalm, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag genom bestämmelserna i § 1 här ovan erhåller rätt att bryta, eller alltså för fyra och en halv ($4\frac{1}{2}$) miljoner ton skall bolaget till staten erlägga en royalt av tre (3) kr. pr ton, dock att å denna royalt skall avräknas den avgift, som staten såsom ägare av bolagets preferensaktier på grund av bolagsordningens bestämmelser äger bekomma i utdelning för ifrågavarande fyra och en halv miljoner ton.

Royaltyn skall erläggas sålunda, att Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag utöver nyssberörda avgift betalar omedelbart efter ordinarie bolagsstämma vart av åren 1916, 1917 och 1918 royalt för 75,000 ton med 2 kr. per ton för Kiirunavaaramalm och 2 kr. 50 öre pr ton för Gellivaremalms, vart av åren 1919, 1920 och 1921 royalt för 225,000 ton efter samma grund, vart av åren 1922—1928 royalt för 300,000 ton likaledes efter samma grund samt vart av åren 1929—1933 royalt för 300,000 ton med 1 kr. 50 öre pr ton för Kiirunavaaramalm och 2 kr. 25 öre pr ton för Gellivaremalms.

§ 6.

Har Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke medhunnit att till utgången av år 1932 bryta och utfrakta de malmkvantiteter, som bolaget, dels enligt 1907 års kontrakt, dels enligt detta kontrakt, äger tillgodogöra sig från Kiirunavaara och Gellivare malmfält, tillhoppa etthundra två miljoner sjuhundrafemtio tusen (102,750,000) ton, skall den ersättningsskyldighet, som enligt § 9 mom. 2:o av 1907 års kontrakt för visst fall åligger staten, omfatta vad som brister i 102,750,000 ton, dock högst sju (7) miljoner ton. Begagnar ej staten sin lösningsrätt vid 1932 års utgång och har bolaget till den tiden ej medhunnit att bryta och utfrakta 102,750,000 ton, skall bolaget äga utfrakta vad som brister under femårsperioden 1933—1937, dock ej mera än högst 2,000,000 ton utöver vad bolaget enligt 1907 års kontrakt äger frakta under samma femårsperiod; skolande härvid bestämmelserna i § 10 i 1907 års kontrakt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

§ 7.

1:o. Den i § 9 mom. 1:o av 1907 års kontrakt föreskrivna uppskattning av den medelvinst, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag under åren 1920—1929 haft å malmförsäljningen, skall jämväl omfatta vad bolaget på grund

av nu förevarande avtal brutit och tillgodogjort sig under sagda period, därvid jämväl den enligt andra stycket av § 5 här ovan för samma malm erlagda särskilda royalty skall inräknas i vinsten; dock att härigenom ändring icke sker med avseende å de i anförda § 9 mom. 1:o av 1907 års kontrakt bestämda maximikvantiteter malm — 30,000,000 ton från malmfältet i Kiirunavaara och 7,500,000 ton från Gellivare malmfält — som vid inlösen få tagas i beräkning.

2:o. Bestämmelserna i detta kontrakt skola ej heller göra ändring i vad i § 9 mom. 1:o av 1907 års kontrakt är stadgat därcm, att om de malmtillgångar, som vid 1932 års utgång finnas kvar inom Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags utmål, av nämnden uppskattas till mindre belopp än 150 miljoner i Kiirunavaara eller 37 ½ miljoner i Gellivare malmfält, från lösesumman för de aktier, staten äger lösa, skall avdragas, vad som svarar mot bristen i nyssnämnda kvantitetens sammanlagda belopp.

§ 8.

Vad i §§ 13, 15, 16, 18, 24 och 29 av 1907 års kontrakt är stadgat skall i tillämpliga delar gälla även beträffande den malmkvantitet, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag genom detta kontrakt erhåller rätt att bryta.

§ 9.

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund ikläder sig ansvarighet såsom för egen skuld för alla de förbindelser, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag genom detta kontrakt åtagit sig.

Förestående avtal antages härmed under förutsättning av vederbörande bolagsstämmors godkännande inom nästkommande juni månads utgång, men upphör att vara för bolagen bindande, därest det icke av staten inom samma tid godkännes.

Stockholm den 9 april 1908.

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG—OXELÖSUND.

Vollrath Tham.

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG.

Vollrath Tham.

Bevittnas:

C. H. Byström.

Herman Duse.

Förestående avtal godkännes.

Stockholm den 26 juni 1908.

A Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar.

Carl Swartz.

Varpmalmsöverenskommelsen 1911.

Sedan Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag hos Kungl. Maj:t tillkännagivit sin avsikt att tillgodogöra sig den vid brytning inom Gellivare malmfält fallande s. k. varpmalmen samt anhållit att få å järnvägen Malmberget och Koskullskulle—Svartön frakta sådan varpmalm eller därur utvunnen produkt, har emellan Svenska staten, å ena, samt nämnda bolag, å andra sidan, följande överenskommelse blivit träffad:

§ 1.

Allt gods, som före den 1 januari 1908 upplagts såsom varpmalm, äger bolaget utan inskränkning efter gottfinnande tillgodogöra sig.

§ 2.

Med avseende å brytningen efter den 31 december 1907 överenskommes, att till varpmalm skall hänföras det gods, som efter avskiljande dels av rent gråberg, dels ock av exportvärdig malm (härefter kallad exportmalm) håller en medeljärnhalt av högst 47,5 %.

Om den närmare tillämpningen av denna regel stadgas här nedan.

§ 3.

I den mån bolaget under denna överenskommelses giltighet fortsätter att uppdelat det brutna godset uti gråberg, exportmalm och mellanprodukt (varpmalm), samt upplägger mellanprodukten utan att tillgodogöra sig densamma, skall den exportmalm, som må innehållas i den upplagda mellanprodukten, icke inberäknas i den bolaget genom 7 § i 1907 års överenskommelse medgivna exportkvantiteten.

§ 4.

Om bolaget för hela den vid brytningen fallande fyndiga bergmassan, vare sig oskrädd eller efter gråbergs avskiljande, till sovrings- och anrikningsverk, skall genom beräkningar enligt de i alternativ 1 eller 2 härnedan angivna grunder fastställas, huru stor del av den ur verken utvunna malmen skall hänföras till exportmalm samt huru stor del skall anses utgöra produkt av varpmalm av den i 2 § angivna järnhalt (denna produkt likasom av densamma genom beredning framställd malm härefter benämnd »övermalm»).

Alternativ 1.

Genom vägning av hela den till sovringsverket förda massan samt genom vägning och analysering av det ur verket eller ur därmed kombinerat anrikningsverk utgående malm och avfall beräknas den införda massans såväl kvantitet som medeljärnhalt. Befinnes därvid medeljärnhalten understiga för

gods, som brutits ur gruvorna Kaptenslagret och Selet (härefter kallade Lilla fältet) 66 % eller för gods, som brutits ur övriga för närvarande under brytning varande gruvor (härefter kallade Stora fältet) 60.5 %, skall avräknas så stor kvantitet gråberg att den återstående kvantiteten håller 66 resp. 60.5 %. Denna återstående kvantitet — eller, om medeljärnhalten i det i sovringsverket införda godset icke understiger 66 resp. 60.5 %, hela den i verket införda kvantiteten — beräknas därefter fördelad uti exportmalm om 67.5 (för gods från Lilla fältet) resp. 64.15 % (för gods från Stora fältet) samt mellanprodukt av 50 % medeljärnhalt. Av denna 50 %-iga mellanprodukt skall 20 % av kvantiteten anses utgöra exportmalm och inberäknas uti den genom 1907 års kontrakt fastställda maximiexportkvantiteten.

Alternativ II.

a) Om all under året bruten varpmalm anrikas, är att såsom exportmalm räkna så mycket malm med en medeljärnhalt av 64.471 % som motsvarar 87.225 % och såsom övermalm så mycket som motsvarar 12.775 % av järnet i årets hela vunna malmkvantitet, detta dock under förutsättning att den av statens kontrollant utförda provtagning icke giver anledning att antaga, att järnhalten i avfallet från sovrings- och anrikningsverket överstiger 14 %. Är järnhalten i avfallet däremot högre, skall den beräknade övermalmskvantiteten minskas med en malmkvantitet, som kan beräknas motsvara den i avfallet kvarlämnade järnhalten utöver den sålunda medgivna. Bolaget är i sådant fall skyldigt verkställa den vägning och analysering av avfallet, som erfordras för att fastställa järnmängden i detsamma.

b) Om bolaget vid en eller flera gruvor anordnar maskinell sovring utan att anrika den vid sovringen erhållna malmhaltiga mellanprodukten, skall från den enligt ovanstående punkt a) beräknade övermalmskvantiteten frånräknas så mycket malm av årets medeljärnhalt, som motsvarar mellanproduktens innehåll av järn, sedan gråberg över 35 mm. avlägsnats. Härvid skall iakttagas, att av denna mellanprodukts järnmängd 90 % skall beräknas bli utvunnen. Vid eventuellt sedermera skeende anrikning av denna mellanprodukt skall den vunna malmen utan avdrag räknas som övermalm, såvida mellanproduktens järnhalt ej överstiger 47.5 %; i annat fall tillämpas bestämmelserna i nedanstående § 5.

Den i alternativ II angivna metoden för sagda beräkning skall tillämpas, så länge staten det medgiver. Staten äger emellertid när som helst påfordra, att beräkningen skall ske med tillämpning av den i alternativ I angivna metod, och skall, då sådant yrkande framställts, alternativ I tillämpas från och med ingången av nästa kalenderår efter det, då yrkandet framställts.

Bliver ny gruva upptagen inom Gellivare malmfält, skall den efter sin beskaffenhet hänföras antingen till Lilla eller Stora fältet. Uppstår tvist här- om, skall sådan tvist avgöras av skiljemän enligt gällande lag.

§ 5.

Vill bolaget vare sig genom försäljning eller genom sovring och anrikning tillgodogöra sig mellanprodukt, som upplagts efter den 31 december 1907 eller som hädanefter särskilt upplägges, skall, sedan först rent gråberg blivit fränskiljt, kvantiteten och medeljärnhalten av det tillgodogjorda godset

genom vägning och analysering fastställas. Finnes medeljärnhalten under året överstiga 47.5 %, skall såsom exportmalm frånräknas så stor kvantitet 60 %-ig malm, som erfordras för att återstoden skall hålla 47.5 % järn.

§ 6.

Föres sådan mellanprodukt, som i § 5 sägs, eller mellanprodukt, som före den 1 januari 1908 upplagts såsom varpmalm, till sovrings- eller anrikningsverk tillsammans med gods, varom i § 4 sägs, skall den införda mellanprodukten till kvantitet och järnhalt bestämmas, så att densamma, resp. därur utvunnen malm, kan frånräknas vid tillämpningen av de i § 4 alternativ I och II givna regler. Vid tillämpning av alternativ II skall iakttagas, att av den införda mellanprodukten järnmängd 90 % skall beräknas bliva utvunnen samt frånräknas, reducerad till den ur verken utvunna malmens medeljärnhalt.

§ 7.

Vid tillämpning av reglerna i § 4 alternativ I iakttages, att om från det ena gruvfältet (Stora eller Lilla) malmhaltigt gods föres till sovrings- och anrikningsverk tillsammans med gods från det andra fältet, skall den förre produkten till kvantitet och järnhalt bestämmas så att den kan frånräknas vid tillämpning av de i § 4 alternativ I givna regler.

§ 8.

Staten äger att på bolagets bekostnad anordna den kontroll över denna överenskommelses tillämpning, som staten finner erforderlig.

§ 9.

Bolaget berättigas att frakta gods, varöver bolaget enligt denna överenskommelse äger förfoga såsom varpmalm, ävensom av sådant gods utvunnen produkt, från MalMBERGET och Koskullskulle till Luleå (Svartön) mot en avgift av två (2) kr. 75 öre per ton och i övrigt i tillämpliga delar under de bestämmelser, som innefattas i kungl. brevet den 1 juli 1898; åliggande bolaget att före den 1 juli varje år hos kungl. järnvägsstyrelsen anmäla, huru stor kvantitet varpmalm eller därav utvunnen produkt, bolaget under nästföljande år vill frakta.

§ 10.

Denna överenskommelse träder genast i kraft och gäller intill den 1 januari 1933.

Förestående avtal antages.

Stockholm den 30 september 1911.

Å Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar.

Carl Swartz.

Stockholm den 6 oktober 1911.

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG.

Erik Frisell.

Hjalmar Lundbohm.

1913 års avtal.

Emellan Svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, är följande överenskommelse träffad:

§ 1.

Utöver de kvantiteter järnmalm, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt 1907 och 1908 års kontrakter med svenska staten äger att under 25-årsperioden 1908—1932 bryta och tillgodogöra sig inom Kiirunavaara och Gellivare malmfält, skall bolaget mot den i § 3 här nedan stadgade ersättning till staten under tiden 1913—1932 äga rätt att bryta och tillgodogöra sig inom samma malmfält ytterligare högst trettioen (31) miljoner ton därav högst 21,600,000 ton inom Kiirunavaara malmfält samt högst 9,400,000 ton inom Gellivare malmfält, oberäknat varpmalm, varom förmäles i § 7 av 1907 års kontrakt.

§ 2.

Staten tillförsäkrar Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag att under perioden 1913—1932 frakta å järnvägen Svartön—Riksgränsen utöver de malmkvantiteter, som angivas i § 8 mom. 1:o och 2:o av 1907 års kontrakt samt § 3 av 1908 års kontrakt, ytterligare den malm, tillsammans trettioen miljoner ton, som bolaget genom detta kontrakt erhåller rätt att bryta inom Kiirunavaara och Gellivare malmfält, mot den i ovannämnda § 8 mom. 1:o och 2:o för varje fall bestämda frakt och under övriga däri stadgade fraktningsvillkor. Denna kvantitet fördelas sålunda, att bolaget äger frakta

under år 1913	upp till	300,000	ton	
»	»	1914	»	»
»	»	1915	»	»
»	»	1916	»	»
»	»	1917	»	»
»	»	1918	»	»
»	»	1919	»	»
»	»	1920	»	»
1921—1932	»	»	1,900,000	» ;

samt under vart och ett av åren

dock att den del av ovannämnda malmkvantiteter, som bolaget under något eller några år icke hunnit utfrakta, må — efter överenskommelse med järnvägsstyrelsen, huruvida transportererna av dessa restpartier skola gå i riktning

mot Svartön eller mot Riksgränsen — senare såvitt för statens järnvägar möjligt utfaktas, dock — med undantag för det i § 6 här nedan avsedda fall — ej efter 1932 års slut.

Den i 1907 års kontrakt angivna högsta fraktkvantiteten för år i olika riktningar må i följd av nyssberörda bestämmelse jämte 1908 års kontrakt uppgå till högst 5,000,000 ton malm från Kiruna till Riksgränsen, 1,400,000 ton eller den kvantitet, Kungl. Maj:t därutöver kan medgiva, från Kiruna till Svartön och 1,400,000 ton Gellivaremalms från Gellivare (Malmberget) till Svartön.

Staten fritager sig från ansvar för den minskning i den transporterade malm mängden, som kan uppstå, därest icke bolaget jämnt fördelar alla malmsändningar på olika linjer under årets särskilda månader eller trafiken förhindras genom omständigheter, över vilka förvaltningen av statens järnvägar icke råder.

Ifrågasättes ökning av utfraktingen från Kiruna till Svartön med mera än 400,000 ton för år räknat, måste samtidigt minskning med motsvarande mängd malm å linjen Kiruna—Riksgränsen ske, och åligger det för sådant fall bolaget att därom göra framställning hos järnvägsstyrelsen minst 2 år före ingången av det kalenderår, varunder sådan omläggning skulle äga rum, därest ökningen avser en transportmängd av mera än 400,000 ton och upp till 900,000 ton; önskas större årlig ökning än 900,000 ton i transportererna å linjen Kiruna—Svartön, skall meddelande härom lämnas minst 3 år före ingången av det kalenderår, varunder sådan ökning är avsedd att äga rum.

För den händelse bolaget skulle önska att för visst fall försända malm från Gellivare malmfält till Riksgränsen, äger bolaget att efter överenskomelse med järnvägsstyrelsen få sådan transport utförd mot en frakt av 3 kronor 43 öre per ton, under villkor att bolaget utöver i transportplanen angivna kvantiteter försänder minst motsvarande kvantitet malm från Kiruna till Svartön och i övrigt så ordnar transporten av malmen, att de vagnar, som använts för malmtransporten från Kiruna till Svartön, kunna vid återgåendet användas för berörda malmtransport från Malmberget till Riksgränsen.

För magasinering i vagnar av malm i avvaktan på lossning samt för transporter mellan upplag sinsemellan eller mellan upplag och lastande fartyg tillhandahålla statens järnvägar utan avgift 150 malmvagnar per dag. Erfordras ett större antal vagnar tillhandahålla statens järnvägar sådana i mån av tillgång mot en hyra av 3 kronor per vagn och påbörjat dygn.

Bolaget anskaffar och tillhandahåller statens järnvägar senast den 1 juni 1914 ett antal av 100 malmvagnar av statens järnvägars typ M2 enligt nu gällande bestämmelser samt av svensk tillverkning, vilka vagnar utan någon ersättning till bolaget få disponeras för den allmänna malmtrafiken. Kostnaden för dessa vagnars underhåll bestrides av bolaget. Lika många vagnar, som under tiden kl. 6 e. m. ena dagen till kl. 6 e. m. påföljande söckendag ankommit lastade till Svartön, skola återlämnas tomma successivt senast under loppet av därpå följande söckendag, räknad till kl. 12 midnatt. Försenas återlämnandet utöver denna tid, erlägges av bolaget en vagnhyra av 3 kronor per vagn och påbörjat dygn.

Genom förestående upphäves bestämmelsen rörande begagnandet av vag-

nar å Svartön i Kungl. Maj:ts brev av den 1 juli 1898, åberopat i 1907 års kontrakt § 8 mom. 1:o).

§ 3.

För hälften av den kvantitet järnmalm, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt bestämmelserna i § 1 här ovan bryter och bortfraktar, skall staten uppbära den vid nämnda hälfts försäljning uppstående nettovinsten, vilken vinst med stöd av för statens räkning nu verkställda undersökningar härmed fastställles till sex (6) kronor per ton. Å vinsten skall dock avräknas den avgift, som staten såsom ägare av bolagets preferensaktier på grund av bolagsordningens bestämmelser äger bekomma i utdelning för ifrågavarande femton och en halv miljoner ton; och skall sålunda utöver berörda avgift vinsten utgå för åren 1913—1927 med 5 kronor per ton Kiirunavaaramalm och 5 kronor 50 öre per ton Gellivarealm samt för åren 1928—1932 med 4 kronor 50 öre per ton Kiirunavaaramalm och 5 kronor 25 öre per ton Gellivarealm.

Den 31 december varje år skall approximativ likvid av ifrågavarande vinst erläggas för den kvantitet malm, som enligt kungl. järnvägsstyrelsens ungefärliga beräkningar under året brutits och utfraktats på grund av bestämmelserna i detta kontrakt; och skall den slutliga regleringen av likviden äga rum i samband med erläggandet av den utdelning, som enligt bolagsordningen skall utgå till staten såsom ägare av preferensaktierna.

§ 4.

Begagnar staten den i § 9 av 1907 års kontrakt stipulerade rätt att den 31 december 1932 inlösa de Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund eller Aktiebolaget Gellivare malmfält tillhöriga aktierna i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, skall, såsom vederlag för den genom detta kontrakt föranledda minskningen av malmtillgången i Kiirunavaara och Gellivare malmfält, den enligt de i nämnda paragraf angivna grunder bestämda lösesumman minskas med ett belopp motsvarande 3 kronor per ton å hälften av de enligt detta avtal brutna och bortfraktade malmkvantiteter.

Skulle staten icke hava den 31 december 1932 begagnat sin förenämnda inlösningsrätt, skall det härövan angivna beloppet jämte ränta efter 4 procent från den 1 januari 1933 till den 31 december 1942 avdragas från den lösesumma, som jämlikt de i § 12 av 1907 års kontrakt angivna grunder skall bestämmas, för det fall att staten till sistnämnda dag påkallat begagnande av sin lösningsrätt.

§ 5.

Vid den i § 9 mom. 1:o av 1907 års kontrakt föreskrivna uppskattning av den medelvinst, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag under åren 1920—1929 haft å malmförsäljningen, skall icke hänsyn tagas till försäljningsprisen å den malmkvantitet, bolaget på grund av nu förevarande avtal brutit och tillgodogjort sig; ej heller skall genom detta kontrakt ändring ske med avseende å de i § 9 mom. 1 av 1907 års kontrakt bestämda maximikvantiteter malm — 30,000,000 ton från Kiirunavaara malmfält och 7,500,000 ton från Gellivare malmfält — som vid inlösen få tagas i beräkning. Dessa bestämmelser skola

äga motsvarande tillämpning för det fall att lösningsrätt kommer att utövas i enlighet med § 12 i 1907 års kontrakt.

§ 6.

Begagnar ej staten sin lösningsrätt vid 1932 års utgång och har Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag till den tiden ej medhunnit att bryta och utfrakta de malmkvantiteter, som bolaget enligt detta kontrakt äger tillgodogöra sig från Kiirunavaara och Gellivare malmfält, skall bolaget under femårsperioden 1933—1937 först utfrakta vad som må återstå av sistnämnda malmkvantiteter, innan brytning och utfraktning av de i § 10 i 1907 års kontrakt angiva malmkvantiteter må ifrågakomma.

§ 7.

Bestämmelserna i detta kontrakt skola ej göra ändring i vad i 1907 års kontrakt är stadgat därom, att, om de malmtillgångar, som vid 1932 respektive 1942 års utgång finnas kvar inom Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags utmål, av nämnden uppskattas till mindre belopp än 150 miljoner ton i Kiirunavaara eller 37½ miljoner ton i Gellivare malmfält, från lösesumman av de aktier, staten äger lösa, skall avdragas, vad som svarar mot bristen i nyssnämnda kvantiteters sammanlagda belopp.

§ 8.

Vad i §§ 13, 14, 15, 16, 18, 24 och 29 av 1907 års kontrakt är stadgat skall i tillämpliga delar gälla även beträffande den malmkvantitet, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag genom detta kontrakt erhåller rätt att bryta.

§ 9.

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund ikläder sig ansvarighet såsom för egen skuld för alla de förbindelser, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag genom detta kontrakt åtagit sig.

§ 10.

Aktiebolaget Gellivare malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund medgiva, att, till säkerhet för samtliga deras förbindelser enligt 1908 års kontrakt samt enligt detta kontrakt, de i § 21 mom. 1:o av 1907 års kontrakt omförmälda aktier må utgöra pant.

§ 11.

Uppstår mellan parterna tvist om tolkningen eller tillämpningen av detta kontrakt, skall tvisten avgöras av skiljemän, utsedda på sätt i § 28 i 1907 års kontrakt finnes stadgat.

Tillägg:

Utöver vad förestående kontrakt innehåller åtager sig Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag att anordna en genom djupborrningar utförd undersökning rörande malmerens dimensioner på djupare nivåer inom Kiirunavaara och Gellivare malMBERG intill en kostnad av högst 500,000 kronor, vilket av bo-

laget gjorda utlägg skall utan räntetillägg till bolaget återbetalas i den händelse staten år 1932 eller år 1942 begagnar sig av sin inlösningsrätt. Denna undersökning skall utföras i överensstämmelse med de anvisningar, som lämnas av en för arbetets övervakande tillsatt nämnd på tre personer, av vilka en utses av Kungl. Maj:t, en av bolaget och en av Järnkontoret, skolandet arbetet så bedrivs, att nämndens rapport över de vunna resultaten kan föreläggas 1919 års riksdag.

Stockholm den 4 april 1913.

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG—OXELÖSUND.

Ax. G. Svedelius *Erik Frisell.*

AKTIEBOLAGET GELLIVARE MALMFÄLT.

Ax. G. Svedelius *Erik Frisell.*

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG.

Ax. G. Svedelius *Erik Frisell.*

Bevittnas:

C. H. Byström.

H. I. Fröcklin.

Godkännes å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar enligt nådigt bemyndigande av den 4 juli 1913.

Stockholm den 18 juli 1913.

THEODOR ADELWARD.

1918 års avtal.

Emellan svenska staten, å ena, samt Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och Norrbottens Järnverks Aktiebolag, här nedan kallade bolagen, å andra sidan, är följande överenskommelse träffad:

§ 1.

Staten överlåter till bolagen uteslutande nyttjanderätten under åren 1919—1930 till Luossavaara malmfält, innefattande gruvor och inmutade områden, som i bil. nr 1 till denna paragraf angivas tillhöra samma malmfält. Bolagen äga dock icke under sagda tidsperiod begagna sig av denna nyttjanderätt i vidare mån än här nedan i detta kontrakt bestämmes.

§ 2.

1:o. Bolagen äga inom ifrågavarande malmfält för varje år bryta och tillgodogöra sig trehundrafemtiotusen (350,000) ton järnmalm. Skulle bolagen något år icke bryta och bortfrakta den medgivna kvantiteten, äga bolagen under de följande åren av kontraktstiden tillgodogöra sig den sålunda icke brutna och bortfraktade kvantiteten.

2:o. Den brutna malmen fördelas mellan bolagen sålunda, att all vid brytningen fallande malm med högst 0.015 procent fosfor tillkommer Norrbottens Järnverks Aktiebolag och all malm med högre fosforhalt Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund. Den malm, som tillfaller Norrbottens Järnverks Aktiebolag må endast användas för järn- och ståltillverkning inom landet; den Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund tillfallande malmen må exporteras.

§ 3.

Norrbottens Järnverks Aktiebolag utfäster sig att till tackjärnstillverkare, som därom hos bolaget gör ansökning senast den 1 juli 1919, till nämnda bolags självkostnadspris avstå för varje år så stor del av hela den malmkvantitet, Norrbottens Järnverks Aktiebolag på grund av detta kontrakt bekommer, som å varje särskild sökande belöper efter förhållandet emellan å ena sidan hans egen tillverkning av tackjärn, avsett för ståltillverkning inom landet, och å andra sidan samtliga sökandes jämte Norrbottens Järnverks Aktiebolags sammanlagda tillverkning av sådant tackjärn ifrågavarande år. Anmälan om dylikt malmbehov skall för varje nästföljande år göras till Norrbottens Järnverks Aktiebolag senast den 1 oktober året före det år, anmälan avser.

Den malm, Norrbottens Järnverks Aktiebolag sålunda avstår, må icke

utan detta bolags medgivande användas för annat ändamål än framställning av tackjärn för ståltillverkning inom landet. Exporteras utan sådant medgivande tackjärn, framställt av malm, som Norrbottens Järnverks Aktiebolag avstått, har den tillverkare, som erhållit ifrågavarande malmparti, för framtiden förverkat sin rätt till malm enligt denna paragraf.

§ 4.

För nyttjanderätten erlægga bolagen till staten en royalty, som utgår med trehundrafemtiotusen (350,000) kronor för varje år under åren 1919—1930 samt därutöver för varje ton för bolagens räkning bruten och bortfraktad malm:

i fråga om malm, som jämlikt bestämmelsen i § 2 skall tillkomma Norrbottens Järnverks Aktiebolag, två kronor per ton; samt

i fråga om malm, som enligt sagda bestämmelse skall tillkomma Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, för under åren 1919—1927 bortfraktad malm två kronor per ton men för efter 1927 års utgång bortfraktad malm tre kronor per ton; ägande dock bolaget under år 1927 påkalla prövning av skiljemän, vilka, därest bolaget kan visa, att vinsten å försäljningen av ifrågavarande malm icke kan antagas komma att uppgå till åtta kronor per ton, äga nedsätta den avgift, som utöver ovannämnda en gång för alla fastställda årliga belopp av 350,000 kronor skall utgå för varje ton bruten och bortfraktad malm, till en krona mindre än hälften av den beräknade vinsten, dock till lägst två kronor per ton; och må vid beräkning av nyssnämnda vinst hänsyn icke tagas till några av trafikaktiebolaget ingångna avtal eller vidtagna åtgärder, vilka kunna antagas hava på ett eller annat sätt tjänat det syfte, att bolagets vinst därigenom skulle kunna beräknas till lägre belopp än eljest kommit att ske.

Ovan omförmälda skiljemän utses på sätt finnes stadgat i 28 § av 1907 års kontrakt mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiiruna-vaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan. Den granskning av trafikaktiebolagets räkenskaper, som kan erfordras för skiljedomen, må dock icke utövas av annan än statens ombud i trafikaktiebolagets styrelse eller statens revisor i sistnämnda bolag.

Av förenämnda ersättning skola 350,000 kronor erläggas i förskott den 31 december varje år; första gången således den 31 december 1918. För återstoden skall approximativ likvid erläggas den 31 december varje år för den kvantitet malm, som enligt kungl. järnvägsstyrelsens ungefärliga beräkningar under året brutits och utfraktats på grund av bestämmelserna i § 2 av detta kontrakt; och skall den slutliga regleringen av likviden äga rum senast den 1 juni påföljande år.

§ 5.

Frånsett den kvantitet, som omförmäles i § 2, åligger det bolagen att årligen bryta och till ett pris, motsvarande självkostnaden, ökad med 10 procent, tillhandahålla staten eller den eller dem, till vilka staten överlåter sin *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 113 häft. (Nr 129.)* 10

rättighet, intill 100,000 ton malm från Luossavaara av olika malmsorter i samma proportion, som faller vid årets brytning i dess helhet.

Rörande bolagens leveransskyldighet enligt denna paragraf skall gälla följande:

a) Bolagens leveransskyldighet omfattar under första året, då leverans av malm enligt denna paragraf äger rum, högst femtiotusen (50,000) ton.

b) I fråga om tiden för rekvisition skall gälla, att bolagen, oberoende av tiden för rekvisitionen, äro skyldiga att leverera intill tjugutusen (20,000) ton sammanlagt om året, men i övrigt icke äro skyldiga att leverera, med mindre rekvisition göres,

där den enligt denna paragraf rekvirerade malmen uppgår eller genom rekvisitionen tillgodoseende skulle uppgå till sammanlagt femtiotusen (50,000) ton, minst ett år samt,

där den skulle överstiga femtiotusen (50,000) ton, minst två år före det år, då leverans skall äga rum.

c) Bolagens leveransskyldighet enligt denna paragraf inträder icke förrän två år efter dagen för detta kontrakts undertecknande.

d) I självkostnaden skall inräknas dels de direkta utläggerna för arbetslöner, material och transporter, dels andel i kontorskostnader och övriga allmänna omkostnader, dels ock andel i amortering och ränta å anläggningskostnaderna.

Självkostnaden må icke beräknas högre än den i bolagens räkenskaper beräknas för annan under året i Luossavaara bruten malm.

e) Om staten påfordrar granskning av beräkningen över självkostnaden, skall granskningen utföras av statens revisor i Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund med rätt för honom att anlita av honom i samförstånd med bolaget utsett sakkunnigt biträde.

f) Staten må icke begagna sin rätt till malm enligt denna paragraf annat än för järn- eller ståltillverkning i landet.

g) Därest naturhinder, krig, strejk, lockout, arbetsbrist eller annan driftstörning, varöver bolaget icke kan råda, vållar inskränkning i bolagens brytningsförmåga, upphör bolagens leveransskyldighet enligt denna paragraf, så länge hindret varar och i den mån hindret vållar inskränkning i brytningen; dock må staten icke vidkännas minskning i leveransen i vidare mån än som svarar mot statsleveransens storlek i förhållande till bolagens samtliga avtalade leveranser från Luossavaara ifrågavarande år

§ 6.

Bolagen förbinda sig att sörja för en i allo rationell malmbrytning samt att för sådant ändamål vidtaga lämpliga anstalter och nedlägga erforderliga kostnader.

Under förutsättning att inom Luossavaara till 200 meters allmän avvägning under Kiirunavaaras nollpunkt kunna uttagas nio miljoner (9,000,000) ton direkt användbar malm, förbinda sig bolagen, att icke utsträcka brytningen till större djup. Skulle icke tillräcklig malmkvantitet finnas över denna nivå, skall fastställandet av den vidare utsträckningen mot djupet bliva föremål för särskild underhandling mellan staten och bolagen. Denna bestämmelse må

dock icke utgöra hinder för bolagen att på lägre nivå än 200 meters allmän avvägning under Kiirunavaaras nollpunkt anlägga utfartsorter eller schakt.

§ 7.

I sammanhang med detta kontrakt upplåter staten genom särskilda arrendekontrakt för åren 1919—1930 till bolagen nyttjanderätten till det område vid Luossavaara, som å en i kontrakt den 9 september 1899 mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag åberopad karta betecknats med litt. B, emot arrende utgående med enahanda belopp per kvadratkilometer, som för den enligt kontrakt mellan staten och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag upplåtna marken vid Kiirunavaara och på de villkor i övrigt, som uti samma kontrakt äro stadgade.

§ 8.

Staten tillförsäkrar bolagen rätt att under perioden 1919—1930 årligen frakta å järnvägen Svartön—Riksgränsen trehundra femtio tusen (350,000) ton malm. Den del härav, som bolagen under något eller några år icke hunnit utfrakta, må senare, såvitt för järnvägen är möjligt, utfraktas, dock ej efter 1930 års slut.

För den del av här ifrågakvarande malm, som för Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds räkning kommer att under avtalstiden transporteras från Kiruna till Riksgränsen respektive Svartön för att skeppas, skall fraktavgiften utgå med 3.²¹ kronor per ton till Riksgränsen och 4.¹⁷ kronor till Svartön, med iakttagande i tillämpliga delar av de transportvillkor och transportbestämmelser, som finnas angivna i 1907 års kontrakt mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, med den inskränkning, som framgår av § 2 sista stycket av 1913 års kontrakt mellan svenska staten och nyssnämnda bolag.

För nyssnämnda malmtransporter skola sålunda gälla enahanda garanti-bestämmelser, som finnas angivna i § 14 mom. 1:o och 2:o i 1907 års kontrakt, varvid skall iakttagas, att garantibeloppet skall fördelas på Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag i förhållande till för vardera bolagets räkning framförda tonkilometer malm å dels sträckan Gellivare—Riksgränsen, dels sträckan Gellivare (MalMBERGET)—Svartön. Därest § 14 av 1907 års kontrakt på grund av sådan statsinlösen, varom stadgas i § 9 av samma kontrakt, upphör att gälla, kan trafikaktiebolaget där-efter icke förpliktas att för visst år erlägga större belopp, än som, inberäknat stadgade fraktavgifter, betäcker de föränderliga kostnaderna för trafikaktiebolagets malmtransporter samt en sådan andel av de fasta kostnaderna, som framkommer, om — med tillämpning i övrigt av garantibestämmelserna i § 14 av 1907 års kontrakt — det verkliga antalet under året utförda malmtonkilometer för trafikaktiebolagets räkning å respektive bandelar ställes i förhållande till antalet för Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags räkning utförda malmtonkilometer i medeltal per år under de fem sista åren innan statsinlösen ägt rum. Trafikaktiebolagets förpliktelser enligt här ifrågakvarande bestämmelser skola upphöra endast för den tid ett fullständigt avbrott i nu ifråga-

varande malmtransport å vederbörande järnvägslinje nödvändigtvis måst äga rum till följd av krig eller blockad.

Staten medgiver att, i den mån vagnar för transporten mellan upplag å Svartön och lastande fartyg behövas för Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds här ifrågavarande malmkvantiteter, sådana må i mån av tillgång tillhandahållas av statens järnvägar, dock att, därest statens järnvägar måste för såväl nyssberörda malm som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags malm tillhandahålla mera än 150 vagnar per dag, en avgift av 3 kronor per vagn och påbörjat dygn skall erläggas.

För den malm, som kommer att transporteras för Norrbottens Järnverks Aktiebolags räkning, skall frakten utgå enligt allmänt gällande fraktavgifter, för så vitt icke Kungl. Maj:t eller järnvägsstyrelsen annorlunda medgiver.

§ 9.

Därest detta avtal icke förlänges vid 1930 års utgång, åligger det staten att till bolagen erlægga lösen för alla av bolagen bekostade, för gruvornas tillgodogörande och administrerande anordnade anstalter, byggnader — dock ej bostadsbyggnader — och annat likasom maskiner, redskap och material. Lösesumman skall bestämmas och erläggas på sätt i § 6 mom. 4 av oförmälda 1907 års kontrakt bestämmes.

§ 10.

Med ändring av bestämmelserna i § 22 av 1907 års kontrakt mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, samt i kungl. brevet till kommerskollegium den 14 september 1917, skall beträffande exporten av malm från de Grängesbergs Grufveaktiebolag tillhöriga gruvor i Grängesberg gälla följande:

1:o. Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund medgives rätt att från de Grängesbergs Grufveaktiebolag tillhöriga gruvorna i Grängesberg under åren 1919—1930 exportera utöver de enligt 1907 års kontrakt och nämnda kungl. brev medgivna kvantiteterna ytterligare 350,000 ton årligen, i den mån staten ej begagnar sig av den staten enligt 2:o) här nedan tillkommande rätt. Skulle bolaget något år icke exportera den medgivna kvantiteten, äger bolaget under de följande åren exportera den återstående kvantiteten. Likaledes äger bolaget efter år 1918 exportera de kvantiteter, bolaget genom ovannämnda kungl. brev medgivits rätt att exportera under åren 1917 och 1918, men som bolaget intill 1918 års slut icke hunnit exportera.

2:o. Å andra sidan förbinder sig Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund att, därest staten så önskar, under åren 1919—1930 tillhandahålla staten eller den eller dem, till vilka staten överlåter sin rättighet, i mom. 1:o omhandlade 350,000 ton malm för järn- eller ståltillverkning inom landet.

Beträffande denna leveransskyldighet skola gälla följande bestämmelser:

a) Malmen skall levereras banvagn Grängesberg till pris motsvarande självkostnaden.

b) I fråga om tiden för rekvisition skall gälla, att trafikaktiebolaget, oberoende av tiden för rekvisitionen, är skyldigt att leverera intill femtiotusen

(50,000) ton sammanlagt under ett år, men i övrigt icke är skyldigt att leverera med mindre rekvisition göres,

där den enligt detta moment rekvirerade malmen uppgår eller genom rekvisitionens tillgodoseende skulle uppgå till sammanlagt etthundratusen (100,000) ton, minst ett år samt

- där den skulle överstiga etthundratusen (100,000) ton, minst två år före det år, då leverans skall äga rum.

c) I självkostnaden skall inberäknas dels de direkta utlägggen för arbetslöner, material och transporter, dels andel i kontorskostnader och övriga allmänna omkostnader, dels ock andel i amortering och ränta å anläggningskostnaderna.

Självkostnaden må icke beräknas högre än den i bolagets räkenskaper beräknas för annan under året i Grängesberg bruten malm.

d) Om staten påfordrar granskning av beräkningen över självkostnaden, skall granskningen utföras av statens revisor i Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund med rätt för honom att anlita av honom i samförstånd med bolaget utsett sakkunnigt biträde.

e) Staten må icke begagna sin rätt till malm enligt denna paragraf annat än för tillgodoseende av malmbehov vid nytt företag för järn- eller ståltillverkning inom landet eller för utvidgning av redan förefintligt sådant företag.

f) Därest naturhinder, krig, strejk, lockout, arbetarebrist eller annan driftstörning, varöver bolaget icke kan råda, vållar inskränkning i bolagets brytningsförmåga, upphör bolagets leveransskyldighet enligt denna paragraf, så länge hindret varar och i den mån hindret vållar inskränkning i brytningen; dock må staten icke vidkännas minskning i leveransen i vidare mån, än som svarar mot statsleveransens storlek i förhållande till trafikaktiebolagets samtliga avtalade leveranser från Grängesberg ifrågavarande år.

3:o. Utöver den ersättning motsvarande självkostnaden, varom stadgas i nästföregående moment, skall staten från och med det år, då rätten till malmleverans från Grängesbergsfältet av staten begagnas, avstå från royalty i Luossavaara till belopp motsvarande tre kronor per ton levererad Grängesbergsmalm, med iakttagande att överskott i royalty från ett år skall gå i avräkning för följande år. Finnes vid 1930 års slut, att staten från Grängesbergsfältet erhållit mera malm än som från och med ovannämnda utgångsår av bolagets brutits och bortfraktats från Luossavaara, skall staten för överskottet betala ett tillägg av 10 procent av självkostnadspriset, beräknat efter medeltalet för hela nämnda brytningsperiod.

Reglering av denna ersättning skall ske senast den 1 juni året efter det då leveransen av Grängesbergsmalm äger rum, varvid, i den mån bolagen erlagt royaltyn före regleringsdagen, staten skall återbära så stor del därav, som erfordras för ifrågavarande reglering.

§ 11.

Bolagen förbinda sig att till G. E. Broms' rättsinnehavare utbetala den dem tillkommande royalty, som skall erläggas för den malm, bolagen enligt § 2 härovan bryta och bortfrakta.

§ 12.

Staten berättigas att taga del av alla undersökningar bolagen komma att anställa rörande malmtillgången i Luossavaara, ävensom att själv låta anställa sådana undersökningar i den mån det kan ske utan att arbetet i gruvorna därigenom hindras eller uppehålles.

§ 13.

Vad i § 18 av 1907 års kontrakt mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, är stadgat, skall i tillämpliga delar gälla även beträffande den malmkvantitet, som Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund genom detta kontrakt äger rätt att bryta.

§ 14.

För de förpliktelser i förhållande till staten, av vad slag det vara må, som på grund av detta avtal åligga vare sig Trafikaktiebolaget eller Norrbottens Järnverks Aktiebolag eller båda tillsammans, svara bolagen en för båda och båda för en, därest ej förpliktelsen i detta avtal uttryckligen angives påvila enbart Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund.

§ 15.

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund medgiver, att till säkerhet för alla dess enligt detta avtal åtagna förbindelser de i § 21 mom. 1 av 1907 års meranämnda kontrakt omförmälda aktier må utgöra pant.

§ 16.

Därest sådant från statens sida påfordras före den 1 januari 1929, skall detta kontrakt anses förlängt till 1937 års utgång.

I sådant fall skola parternas inbördes rättigheter och skyldigheter bedömas, som om kontraktet från början varit ingånget för tiden till 1937 års utgång.

§ 17.

Uppstår tvist om tolkningen eller tillämpningen av detta kontrakt, skall tvisten avgöras av skiljemän, utsedda på sätt i § 28 av 1907 års kontrakt finnes stadgat.

Stockholm den 1 juli 1918.

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG—OXELÖSUND.

J. C:son Kjellberg.

Gunnar Dillner.

NORRBOTTENS JÄRNVERKS AKTIEBOLAG.

B. Wikander.

Godkännes för Svenska Statens räkning

F. V. Thorsson.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag godkänner för sin del ovanstående överenskommelse; och förklarar bolaget, att den i 9 § av 1907 års kontrakt mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, angivna beräkning för fastställande av i samma paragraf omförd lösesumma ej må kunna i något avseende till bolagets förmån påverkas genom avslutandet av ovanstående överenskommelse eller av densamma härledda avtal.

Stockholm den 1 juli 1918.

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG

J. C:son Kjellberg.

Gunnar Dillner.

1918 års tilläggsavtal.

Emellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare Malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, är träffat följande tilläggsavtal till de mellan samma parter åren 1907, 1908 och 1913 ingångna avtal.

§ 1.

Tilläggsavtalet avser de kvantiteter järnmalm, som Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag på grund av 1907, 1908 och 1913 års avtal med svenska staten ägt eller äger bryta och bortfrakta under nu pågående krig, men som under denna tid icke bliva bortfraktade. Dessa kvantiteter kallas här nedan »utfallna kvantiteter». Avtalet omfattar icke varpmalm och därav utvunnen produkt, s. k. övermalm.

Krigsperioden räknas från den 1 augusti 1914 till den tidpunkt, då krigstillståndet mellan England och Tyskland avslutats genom slutgiltigt inställande av fientligheterna; dock att, därest krigstillståndet fortfar mellan andra i pågående krig deltagande stater samt i följd härav malmexporten väsentligt förhindras, krigsperioden skall anses räcka till dess detta hinder bortfallit.

I bilagda tablå (bil. A) angivas de kvantiteter järnmalm, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag ägt och äger bortfrakta under åren 1914—1932.

§ 2.

Därest svenska staten år 1932 begagnar sig av sin i § 9 av 1907 års avtal omförmälda rätt att inlösa de aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, som tillhöra Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund eller Aktiebolaget Gellivare Malmfält, och Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag till denna tid icke hunnit, utöver de i bifogade tablå för varje särskilt år efter krigsperioden upptagna kvantiteterna, bortfrakta de under krigsperioden utfallna kvantiteterna, skall med avseende å sistnämnda kvantiteter gälla följande:

1:o Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag skall till Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund under åren 1933—1942 leverera de utfallna, vid 1932 års utgång ännu icke bortfraktade kvantiteterna.

2:o Leveransen skall fullgöras fob. Narvik eller Luleå efter trafikaktiebolagets val.

3:o Malmen skall levereras till självkostnadspris, vari skall inräknas royalty till G. E. Broms' rättsinnehavare, samt den royalty, vinstandel eller utdelning å staten tillhöriga preferensaktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, som på grund av 1907, 1908 och 1913 års avtal skolat utgå till staten, därest malmen bortfraktats det år, den utfallit. Vid beräkning av självkostnadspriset äger Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag icke beräkna högre fraktkostnad än som skall utgå enligt 1907 års avtal.

4:o) I självkostnaden skall i övrigt inräknas dels de direkta utläggerna för arbetslöner, material och transporter, dels andel i kontorskostnader och övriga allmänna omkostnader, dels ock andel i amortering och ränta å anläggningskostnaderna. Denna del av självkostnaden må icke beräknas högre än den i bolagets räkenskaper beräknas för annan under året i Kiirunavaara respektive Gellivare bruten malm.

5:o) De utfallna kvantiteterna skola fördelas lika på varje av åren 1933—1942, dock att om av de utfallna kvantiteterna vid 1932 års slut icke återstå 5,000,000 ton, leveransen skall fullgöras de första åren av nämnda tioårsperiod, med minst 500,000 ton och högst 1,000,000 ton per år. Årsleveranserna skola fördelas med största möjliga jämnhet på årets olika skeppningsmånader.

6:o) De utfallna kvantiteterna skola beräknas för varje år för sig fördelade i olika malmkvaliteter i samma proportion som de under året exporterade kvantiteterna. Vid krigets slut skall Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag snarast möjligt uppgiva de kvantiteter, som utfallit under kriget, fördelade i olika malmkvaliteter eftersom nyss har sagts, och skall här ovan omfördelade malmleverans så vitt möjligt fullgöras i samma kvaliteter, som beräknas hava utfallit.

§ 3.

Begagnar svenska staten sig icke år 1932 av sin i § 2 här ovan omfördelade lösningsrätt och har Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag vid utgången av år 1937 icke hunnit bortfrakta de utfallna kvantiteterna, skall Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag till Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, under åren 1938—1942 leverera de utfallna, vid 1937 års slut ännu icke bortfraktade kvantiteterna med en femtedel årligen, i den ordning och på de villkor, varom förmäles i § 2 här ovan.

§ 4.

Därest någon del av de utfallna kvantiteterna blivit bortfraktade efter 1927 års utgång, skall staten likväl icke på grund härav åtnjuta större inkomst från Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, än om bortfrakten ägt rum det år, kvantiteterna utfallit.

Stockholm den 1 juli 1918.

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG—OXELÖSUND.

J. C:son Kjellberg.

Gunnar Dillner.

AKTIEBOLAGET GELLIVARE MALMFÄLT

J. C:son Kjellberg.

Gunnar Dillner.

LUOSSAVAARA-KIIRUNAVAARA AKTIEBOLAG.

J. C:son Kjellberg.

Gunnar Dillner.

Godkännes för Svenska Statens räkning

F. V. Thorsson.

Bil. A.

Tablå

över utfraktningen å järnvägen Riksgränsen—Svartön för åren 1914—1932 av den malm, Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag enligt 1907, 1908 och 1913 års kontrakt äger exportera (i tusen ton):

År	1914	1915	1916	1917	1918	1919
Totalkvantitet	4,600	4,738	5,050	5,350	5,675	5,975
År	1920	1921	1922	1923	1924	1925/32
Totalkvantitet	6,205	6,290	6,305	6,310	6,360	6,420

Bolagsordning

för

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag.

Fastställd av Kungl. Maj:t den 24 okt. 1890 jämte ändringar, beslutade å bolagsstämmor den 18 juni 1898, 2 jan. och 2 juli 1900, 8 dec. 1902, 11 maj 1903 6 nov. och 4 dec. 1905, 5, 18 juli 1907 samt 5 maj 1917 och 6 maj 1918 fastställda av Kungl. Maj:t den 6 febr. 1903, 6 sept. 1905, 21 juni 1907 och 15 nov. 1918.

§ 1.

Detta bolag är grundat på aktier med begränsad ansvarighet i enlighet med Kungl. förordningen angående aktiebolag den 6 oktober 1848 och benämnes »Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag».

§ 2.

Bolagets ändamål är att å Luossavaara och Kiirunavaara malmfält och andra orter inom Norrbottens län idka gruvdrift, så ock bedriva malmförädlingsverksamhet jämte annan i samband med gruvdriften stående rörelse.

§ 3.

Bolagets styrelse har sitt säte i Stockholm.

§ 4.

Bolagets aktiekapital skall utgöra minst åttio och högst tvåhundrafyrtio miljoner kronor, och skall varje aktie lyda å ett tusen kronor.

Aktierna skola vara dels preferensaktier och dels stamaktier, med lika många av vardera serien.

I fråga om den preferensaktierna åtföljande rätt till utdelning, vilken ej inträder förrän beträffande 1908 års vinst, gäller, att för tiden från och med 1908 till och med 1937 preferensaktierna skola framför stamaktierna medföra företrädesrätt till en årlig utdelning av bolagets vinst med ett belopp, motsvarande här nedan stadgade avgift å hälften av den under ifrågavarande tid uti bolagets gruvor i Kiirunavaara och Gellivare brutna och därifrån bortförda malm, dock att häri ej skall inbegripas s. k. varpmalm — varmed förstås sådant malmhaltigt berg, som faller vid brytningen av malmen eller måste brytas

för att göra malmen åtkomlig, men är för fattigt att kunna med fördel i oberekt skick exporteras.

Sagda avgift skall utgå för åren 1908—1927 med en krona per ton malm från Kiirunavaara samt 50 öre per ton malm från Gellivare, för närmast följande femårsperioden med respektive en krona 50 öre och 75 öre samt för den ytterligare därpå följande femårsperioden med respektive två kronor och en krona.

Utöver nu bestämda avgift skola preferensaktierna icke för perioden 1908—1937 medföra någon rätt till utdelning, dock att, försåvitt ett eller flera år nyss sagda utdelning icke kunnat lämnas, preferensaktiernas ägare äro berättigade att av följande års vinst bekomma vad däri brustit, innan utdelning å stamaktierna må äga rum.

Av den vinst, som bolagets verksamhet under tiden efter 1937 må lämna, äga preferensaktierna och stamaktierna bekomma utdelning med lika rätt.

För preferensaktiernas innehavare gälla dessutom, med avseende å rätt att deltaga i val av styrelse och revisorer ävensom att i övrigt utöva rösträtt å bolagsstämma, de inskränkningar, som i §§ 10, 14 och 17 här nedan stadgas.

§ 5.

Å varje aktie utfärdas aktiebrev, ställt till viss man och med den lydelse i övrigt och de underskrifter å bolagets vägnar, som vid bolagsstämma beslutas; kunnande dock, där aktieägare så önskar, flera aktier i ett aktiebrev sammanföras. Aktiebrev skall tydligen utmärka, huruvida det avser stamaktie eller preferensaktie.

§ 6.

Stamaktie må förutom av svenska staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund ägas eller innehavas endast av svensk undersåte eller av svenskt handelsbolag, vari icke finnes utländsk bolagsman, eller av svenskt aktiebolag, i vars bolagsordning dels finnes föreskrivet, att aktie i bolaget ej må ägas eller innehavas av utlänning, och dels i övrigt finnes intaget sådant förbehåll, som omförmäles i 2 § av lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.

Preferensaktier må endast ägas av svenska staten, dock att staten må under iakttagande av härovan angivna förutsättningar till annan överlåta aktie, om och i den mån sådant fordras, för att antalet aktieägare icke skall nedgå under lagstadgat minimiantal.

Alla aktier skola av bolagets styrelse i nummerföljd införas i en för sådant ändamål inrättad, för en var vid anfordran tillgänglig registerbok, uti vilken för varje aktie upptages aktietecknarens namn, yrke och hemvist samt de med äganderätten skeende förändringar, som hos styrelsen anmälas.

§ 7.

Så länge bolagets verksamhet fortfar och innan alla dess gällande skulder blivit gottgjorda, må vidare utdelning emellan bolagsmännen icke göras, än att, enligt sista bokslut och det ej äldre än för näst föregående år, överskott finnes, motsvarande minst två procent av tecknade aktiekapitalet.

§ 8.

Aktie är i förhållande till bolaget odelbar, vadan, om flera bliva gemensamt ägare av en aktie, de må allenast genom en person sin rätt i bolaget utöva och bevaka.

§ 9.

Aktieägare är icke förbunden till någon betalning utöver aktiens belopp, därest han icke till vidare ansvarighet sig särskilt utfäst, men hava aktieägare såsom styrelseledamöter eller å bolagsstämma deltagit i beslut, stridande mot denna bolagsordning eller gällande förordning om aktiebolag, vare de, som beslutet fattat, en för alla och alla för en, skyldiga att ersätta all därigenom uppkommande skada.

Aktieägare är icke berättigad att i annan ordning, än denna bolagsordning uttryckligen medgiver, taga del av bolagets räkenskaper eller fordra redovisning för dess förvaltning.

§ 10.

Bolagets angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av minst fyra och högst åtta ordinarie å bolagsstämma valda ledamöter, varförutom Kungl. Maj:t äger att för tiden intill år 1938 utse en ledamot i bolagets styrelse jämte en suppleant för honom. Styrelsens medlemmar skola vara i Sverige bosatta svenska undersåtar.

De ledamöter, som väljas å bolagsstämma, utses för ett år i sänder.

För tiden till och med 1937 utse innehavarna av stamaktierna samtliga styrelseledamöter, som väljas å bolagsstämma. För tiden från och med år 1938 välja innehavarna av berörda aktier samt innehavarna av preferensaktierna, var serie för sig, å bolagsstämma lika antal styrelseledamöter. Beslutar bolagsstämma, att val av suppleanter för styrelseledamöterna skall äga rum, gälle med avseende å sådant val vad här om val av styrelseledamöter är stadgat.

Styrelsen har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter angående bolagets förvaltning, som å bolagsstämma varda styrelsen meddelade.

§ 11.

Bolagets firma tecknas av den eller de styrelseledamöter, som därtill av styrelsen utses; dock att, intill år 1938, reverser, pantförskrivningar, borgensförbindelser och kreditavtal för att vara gällande skola vara undertecknade jämväl av den utav Kungl. Maj:t utsedde styrelseledamoten.

Alla skriftliga avhandlingar, som styrelsen för bolaget ingår, skola undertecknas å bolagets vägnar och med utsättande av dess antagna benämning, vid äventyr att eljest styrelsens ledamöter, som avhandlingen underskriva, skola för fullgörande av bolagets därpå grundade förbindelse ansvara såsom för egen skuld, en för alla och alla för en.

§ 12.

Styrelsen utser inom sig ordförande och verkställande direktör. Den sammanträder på kallelse av ordföranden eller verkställande direktören så

ofta ärendenas behandling sådant fordrar; och skall den av Kungl. Maj:t utsedde styrelseledamoten eller vid förfall för honom hans suppleant bevisligen kallas till varje styrelsesammanträde i god tid förut.

Styrelsen må ej fatta beslut, därest icke minst halva antalet ledamöter äro närvarande.

Vid omröstning inom styrelsen räknas rösterna efter huvudtalet och besluten bestämmas genom enkel röstpluralitet. Om vid uppkommen menings-skiljaktighet de avgivna rösterna utfalla med lika antal mot varandra, skilje lotten dem emellan.

Vid styrelsens sammanträden skall alltid föras protokoll, som justeras av ordföranden och en annan av styrelsen därtill utsedd ledamot.

§ 13.

Verkställande direktören har att ställa sig till efterrättelse den instruktion, som av styrelsen för honom utfärdas.

Han är jämväl, utan särskilt bemyndigande av styrelsen, behörig att, själv eller genom ombud, tala och svara för bolaget samt att å bolagets vägnar emottaga stämningar och andra rättsliga meddelanden.

§ 14.

Bolagets rörelseår räknas från och med den 1 oktober till och med den 30 påföljande september. De över bolagets rörelse förda räkenskaperna skola således för varje år under den 30 september i fullständigt bokslut sammanföras. Bokslutet skall vara verkställt före utgången av november månad.

Granskningen av bolagets räkenskaper och förvaltning skall, sedan bokslutet upprättats, ofördröjligen verkställas av därtill utsedda revisorer, vilka för tiden intill år 1938 utses: två jämte en suppleant för dem av innehavarna av stamaktierna å ordinarie bolagsstämma och en jämte suppleant för honom av Kungl. Maj:t.

För tiden från och med år 1938 välja innehavarna av preferensaktierna och av stamaktierna, var serie för sig, å bolagsstämma två revisorer jämte en revisorssuppleant.

Styrelsen skall till revisorererna överlämna skriftlig berättelse om bolagets förvaltning och ställning jämte förslag till utdelning av tillgängliga vinstmedel.

Över granskningen avgives skriftlig berättelse, däri ansvarsfrihet för styrelsen skall antingen tillstyrkas eller avstyrkas; ägande revisorer att i avseende å vinstens fördelning ävensom beträffande bolagets blivande förvaltning framställa de förslag, vartill de finna anledning.

Revisionsberättelsen, jämte därtill hörande handlingar, skall till styrelsen avlämnas före den 15 december och därefter hållas för aktieägarna tillgänglig å bolagets kontor i Stockholm intill ordinarie bolagsstämma.

De revisorer, som skola av aktieägarna utses, väljas årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill nästa ordinarie bolagsstämma. De äga att under den tid, för vilken de sålunda äro valda, när helst de önska, taga kännedom om bolagets räkenskaper och förvaltning.

§ 15.

Bolagsstämma skall hållas i Stockholm.

Ordinarie bolagsstämma sammanträder årligen senast under december månad.

Extra bolagsstämma kan av styrelsen sammankallas, då viktiga angelägenheter sådant föranleda. Därest innehavare av aktier för minst en tiondel av tecknade aktiekapitalet förena sig i yrkande om extra bolagsstämmas sammankallande, eller därest revisorerna sådant begära, vare styrelsen pliktig att utfärda kallelse till sådan stämma, i förra fallet inom två veckor och i senare fallet inom en vecka efter det dylik anmälan skriftligen och med utsättande av det ärende, som skall förekomma å stämman, blivit gjord.

Undandrager sig styrelsen att på revisorernas yrkande sammankalla bolagsstämma, vare revisorerna oförhindrade att själva utfärda kallelse till bolagsstämma.

Kallelse till såväl ordinarie som extra bolagsstämma utfärdas genom kungörelse, som införes tre gånger i allmänna tidningarna samt den eller de tidningar, bolaget å ordinarie bolagsstämma må hava beslutit, första gången högst en månad och sista gången senast två veckor före ordinarie stämma och senast en vecka före extra stämma.

I kallelse till extra bolagsstämma skall meddelas uppgift å de ärenden, som vid stämman skola förekomma. Ärende, varom sådan uppgift ej meddelats, må ej å stämman handläggas. Vad nu är sagt om extra bolagsstämma gälle ock om ordinarie bolagsstämma, där fråga är om sådant ärende, som i § 22 omförmäles.

§ 16.

Bolagsstämma representerar samtliga aktieägare, i följd varav därvid lagligen fattat beslut är för bolaget bindande. Ordförande för bolagsstämma väljes av närvarande aktieägare efter huvudtalet. Över vad vid stämman förekommer skall föras protokoll, vilket justeras av ordföranden jämte den eller de vid stämman närvarande aktieägare, som därtill av stämman utses.

§ 17.

Aktieägares talan vid bolagsstämma må föras antingen av honom själv eller ock av hans befullmäktigade ombud eller annan laga ställföreträdare.

Tillhör aktie svenska staten, föres talan därför av den, som av Kungl. Maj:t därtill förordnas.

Till och med år 1937 medföra preferensaktier endast en röst för tio aktier. Från och med år 1938 åtnjutes för varje aktie en röst, dock att vid beslut rörande användningen av 1937 års vinstmedel rösträtten för preferensaktier är begränsad på sätt i näst föregående punkt är sagt.

§ 18.

Omröstning vid bolagsstämma sker öppet, dock att val verkställas med slutna sedlar, därest någon aktieägare sådant yrkar. Om vid uppkommande meningsskiljaktighet de avgivna rösterna utfalla med lika antal mot varandra, skilje lotten dem emellan.

§ 19.

Vill aktieägare framställa förslag till behandling vid ordinarie bolagsstämma, skall förslaget, för att kunna å stämman förekomma, skriftligen avfattat, till styrelsen avlämnas minst tio dagar före stämman.

Över sådant förslag skall styrelsen till bolagsstämman avgiva skriftligt yttrande.

§ 20.

Vid ordinarie bolagsstämma skola följande ärenden förekomma:

- 1:o) val av ordförande vid stämman;
- 2:o) de i styrelsens och revisorerernas berättelse förekommande frågor;
- 3:o) bestämmande av vinstutdelning;
- 4:o) val av styrelseledamöter och revisorer;
- 5:o) val av suppleanter för styrelseledamöter och för revisorer till sådant antal, som stämman aktar nödigt;
- 6:o) övriga av bolagsstämmans prövning beroende ärenden;
- 7:o) fråga, som blivit av aktieägare väckt i den ordning, som i § 19 sägs, eller som av styrelsen kan varda framställd.

Minst åtta dagar före stämman skall å bolagets kontor i Stockholm tillhandahållas aktieägarna uppgift å de ärenden, vilka skola å stämman förekomma.

§ 21.

I händelse av vägrad ansvarsfrihet för styrelsen, skall bolagsstämma besluta, huru bolagets talan mot styrelsen skall föras. Har talan mot styrelsen ej blivit anställd inom natt och år, från det ordinarie stämman hölls, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad.

§ 22.

Beslut om ändring av bolagsordning, om utsläppande av aktier utöver minimikapitalet, om försäljning av bolaget tillhörig fast egendom eller gruva eller del därav, om bolagets upplösning eller om nedläggande av gruvdriften vare ej giltigt, med mindre beslutet blivit av Kungl. Maj:t godkänt.

§ 23.

Då upplösning av bolaget sker och sedan räkenskaperna för sista tiden blivit avslutade, skall årsstämmning å bolagets okända borgenärer sökas.

I övrigt skall, efter det styrelsen därom gjort förslag, sättet för uppgörandet av bolagets angelägenheter bestämmas genom beslut å bolagsstämma, dock med iakttagande att all bolagets gäld varder betald, innan utdelning till delägare sker.